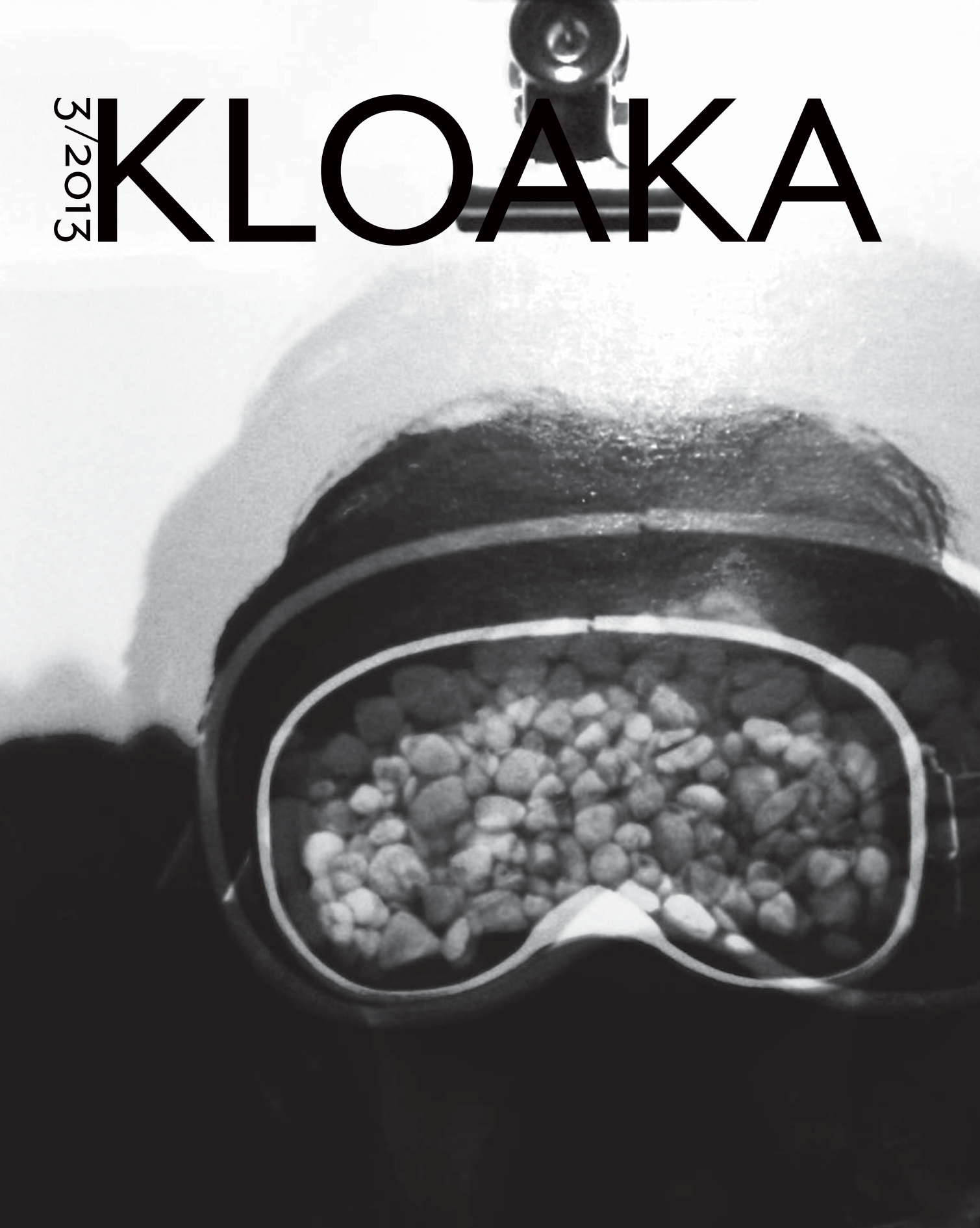


3/2013

KLOAKA



KLOAKA

3/2013

MAGAZÍN EXPERIMENTÁLNEJ A NEKONVENČNEJ TVORBY

2 / Michal Rehúš

Publicista a tajomník

4 / Nóra Ružičková + Marianna Mlynárčiková

Prevodné tabuľky

21 / Július Fajak > Attila Tárnoki

Reakcia

22 / Slavomír Belis

Pravidlá odsunu

26 / Daniel Grúň > Lucia Papčová

Za krokmi v mäkkej tráve

31 / Lucia Papčová

38 / Martin Kočiš > John M. Bennett

Zmeniť svojou tvorbou svet

43 / John M. Bennet

Vizuálna poézia

52 / John M. Bennet

Básne

58 / Erik Šimšík

Dávaj pozor na obličky

67 / Michal Rehúš

Tri experimentálne básnické debuty

76 / Martin Kočiš

Detonácie ticha

83 / Michal Rehúš

Slovník súčasnej slovenskej spirituálnej a reflexívnej lyriky (1. časť)

88 / Michal Rehúš > Pavel Novotný

Nenasadzovať tvorbe prezervatív

Publicista a tajomník

Po rozličných zisteniach o podozrivom fungovaní dotačného systému Ministerstva kultúry SR sa objavila ďalšia – oveľa pikantnejšia kauza. Figuruje v nej meno Ján Bábik. Podľa verejne dostupných informácií pôsobí istý Ján Bábik ako rozhlasový publicista a pracovník Ministerstva kultúry SR. Na ministerstve kultúry pracuje istý Ján Bábik ako tajomník niekoľkých dotačných komisií. Ministerstvo kultúry v rámci dotačného okruhu, ktorého tajomníkom je istý Ján Bábik, pravidelne udeľuje štedrú dotáciu na časopi-seckú rubriku, ktorú spolu s Jaroslavom Rezníkom vedie aj istý Ján Bábik. Pozrime sa na podrobnosti. Podľa **dostupných informácií** je Ján Bábik „rozhlasový publicista a zároveň pracovník Ministerstva kultúry SR“. Na ministerstve kultúry pôsobí ako **tajomník dotačných komisií** v rámci podprogramov 4.5.4 Vydávanie pôvodnej a prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry, 4.5.5 Vydávanie umeleckých a kultúrnych časopisov a 4.5.6 Aktivity z oblasti literatúry a knižnej kultúry. Dotačná komisia v podprograme 4.5.5 Vydávanie umeleckých a kultúrnych časopisov pravidelne prideluje dotáciu špecializovanej rubrike Túry do literatúry v časopise Krásy Slovenska. Jej autormi sú podľa **Registra odporúčanej literatúry**, ako aj podľa **zoznamu článkov** uverejnených na stránke časopisu Krásy Slovenska Jaroslav Rezník a istý Ján Bábik, ktorého práve **Jaroslav Rezník inšpiroval** na písanie rozhlasových relácií.

Tejto rubrike komisia, ktorej tajomníkom je istý Ján Bábik, udelila v roku 2009 dotáciu **7 000 eur**, v roku 2010 **7 000 eur**, v roku 2011 **5 000 eur**, v roku 2012 **6 000 eur** a v roku 2013 **5 000 eur**. Čiže počas 5 rokov sa ušlo tejto rubrike 30 000 eur. Pritom časopis Krásy Slovenska vychádza v podobe **dvojčísel 6-krát ročne**. Sama rubrika Túry do literatúry má len 8 (!) strán, ako sa dá ľahko overiť na internetovej **stránke časopisu**, kde sa uvádzajú čísla strán, na ktorých sa začínajú jednotlivé články. Tajomník komisie síce nemá hlasovacie právo, ale zúčastňuje sa na každom rokovaní komisie, vedie celú agendu, predkladá žiadosti o dotácie na rokovanie, informuje komisiu o ministerstvom schvá-lených prioritách štátnej podpory v príslušnej oblasti či o spôsobe a kritériách hodnotenia žiadostí atď. Čo je však ešte dôležitejšie, vzhľadom na to, že podľa **Rokovacieho poriadku komisií programov/ podprogramov dotačného systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky** členov dotačných komisií vymenúva minister kultúry na návrh vedúceho zamestnanca gestora, môže mať tajomník ako zamestnanec ministerstva kultúry prislúchajúci pod daného gestora dosah na zloženie komisie. Z uvedených informácií vzniká podozrenie, že publicista a tajomník Ján Bábik je v bezprecedentnom konflikte záujmov.

Bizarné a podozrivé je aj to, že dotácia sa neudeľuje na fungovanie celého časopisu, ako je to v prípade iných periodík, ale na realizáciu rozsahom nevelkej rubriky. Neprimeraná sa javí aj výška dotácie. Rovnaká suma totiž musí iným časopisom postačovať na celú ich realizáciu a fungovanie. Aj v tomto roku sa rubrika Túry do literatúry uchádza o dotáciu vo výške **7 000 eur**. A tajomníkom príslušnej komisie, ktorá bude o dotácii rozhodovať, je stále Ján Bábik.

Odpoveď Zuzany Komárovej, generálnej riaditeľky sekcie umenia a štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Hovoriť o konflikte záujmov v prípade Jána Bábika je zavádzajúce. Ján Bábik nie je ani štatutárnym zástupcom, ani spoločníkom, ani zamestnancom neziskovej organizácie Geoinfo Slovakia, ktorá je vydavateľom časopisu Krásy Slovenska. Tajomník dotačnej komisie nie je jej členom, o dotáciách nerozhoduje, projekty nebuduje a nemá ani hlasovacie právo. Je výlučne administratívnym pracovníkom, rokovanie komisie vedie jej predseda, ktorý zodpovedá za jeho priebeh.

Žiadna právna úprava nevyklučuje autorskú činnosť člena komisie ani jej tajomníka na projekte, ktorý sa uchádza o podporu. Zákon o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky autorov nediskriminuje a publikačnú ani pedagogickú činnosť nevyklučuje. Pán Ján Bábik je dlhodobo autorsky a publikačne činný nielen v rozhlase, ale aj v rôznych časopisoch, čo mu umožňuje aj zákon o štátnej službe. Za svoju tvorbu získal viacero ocenení, okrem iného Hlavnú cenu Literárneho fondu, Cenu Nadácie otvorenej spoločnosti i medzinárodnú cenu Prix Bohemia.

Časopis Krásy Slovenska sa venuje aj propagácii kultúrnych krás Slovenska, vychádza 6-krát ročne v ročnom náklade 48 000 ks. Každé číslo má 80 plnofarebných strán. Rubrika Túry do literatúry je v rozsahu 8 strán, čo je ročne 384 000 strán. Má charakter literárneho zemepisu a vlastivedy o tvorbe najvýznamnejších slovenských literátov v jednotlivých oblastiach Slovenska. Výška príspevku na 1 stranu je 1,3 centa.

Poskytnutie dotácie na rubriku či prílohu je dlhodobo zaužívaný spôsob podpory v dotačnom systéme. Obdobne dostal takúto podporu časopis Slovenské pohľady, Rebrík alebo Slovenské národné noviny.

Reakcia Michal Rehúša

1. Ministerstvo kultúry nijako nespochybnilo môj kľúčový argument: „Čo je však ešte dôležitejšie, vzhľadom na to, že podľa Rokovacieho poriadku komisií programov/podprogramov dotačného systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky členov dotačných komisií vymenúva minister kultúry na návrh vedúceho zamestnanca gestora, môže mať tajomník ako zamestnanec ministerstva kultúry prislúchajúci pod daného gestora dosah na zloženie komisie.“

Kto iný ako tajomník komisie Ján Bábik lepšie pozná činnosť členov komisie a kto iný by mal mať vplyv na návrh jej členov? V tom prípade je však Ján Bábik v evidentnom konflikte záujmov.

2. Údaj o príspevku na jednu stranu je irelevantný. Ak jestvuje podozrenie, že dotácia mohla byť udeľená netransparentne a na základe konfliktu záujmov, potom nemá zmysel baviť sa o 1,3 centa, ale o 30 000 eurách. Ak už, zaujímavejšia by mohla byť suma, ktorú dostal Ján Bábik z dotácie vo forme honoráru.

3. Ministerstvo kultúry zavádza aj v nasledujúcom tvrdení: „Poskytnutie dotácie na rubriku či prílohu je dlhodobo zaužívaný spôsob podpory v dotačnom systéme. Obdobne dostal takúto podporu časopis Slovenské pohľady, Rebrík alebo Slovenské národné noviny.“ Príloha Slovenských národných novín Orol tatranský sa totiž z dotačného systému naposledy financovala v roku 2009, v roku 2013 sa financovala z prostriedkov ministerstva školstva. Financovanie literárnych príloh časopisu Slovenské pohľady prostredníctvom dotačného systému (napr. v roku 2013 dostali SP dotáciu na rubriku Cyrilo-metodská tematika v slovanských literatúrach vo výške 6 000 eur) považujem za nemorálne, keďže Slovenské pohľady sú financované prostredníctvom špeciálnej dotácie Matici slovenskej. Čiže literárne prílohy (nie rubriky) sa podporujú v menšine prípadov, okrem rubriky pána Bábika išlo v roku 2013 len o prílohu Slovenských pohľadov (dotovanie tejto prílohy považujem za nemorálne, keďže ide o dvojité financovanie) a prílohu časopisu Rebrík.

Prevodné tabuľky

NÓRA RUŽIČKOVÁ + MARIANNA MLYNÁRČIKOVÁ =

Prevodné tabuľky,
2012 – 2013,
výstupy interdisciplinárneho
komparatívneho výskumu,
16 listov,
digitálna tlač,
29,7 x 21 cm.

Prevodné tabuľky obvykle slúžia ako pomôcka na premieňanie a prevádzanie fyzikálnych jednotiek a matematických veličín, ide o nástroj, ktorý je výstupom exaktného a striktne vedeckého poznania a verifikovateľného výskumu. V prípade prevodných tabuliek, ktoré sú dielom autoriek, ide o výskum umelecký, a teda neverifikovateľný. Ľavú stranu prevodných tabuliek tvorí zoznam vybraných slovenských umelkýň a umelcov, ktorí aktívne pôsobia na slovenskej scéne a ich meno je v rámci širšej odbornej komunity známe a pôsobí ako značka, ktorá reprezentuje konkrétny výtvarný štýl a názor. Pravú stranu tvorí nomenklatúra pojmov z vybraných oblastí vedy a kultúry – ako napr. ornitológia, meteorológia, gastronómia, slovenský showbiznis. Tieto pojmy autorky priradovali na základe podobností k jednotlivým menám z oblasti umenia. Usúvzťažnili tak oblasti a disciplíny, ktoré majú celkom odlišné dispozitívy a ktoré obvykle vnímame ako úplne nespojité, ba v niektorých prípadoch dokonca ako protikladné (kultúra verus príroda, vysoké verus nízke).

Laco Teren	Lopúch väčší (<i>Arctium lappa</i>)
Anton Čierny	Kľukva močiarna (<i>Oxycoccus palustris</i>)
Marek Kvetan	Lufkovec zlomocný (<i>Atropa belladonna</i>)
Stano Masár	Timotejka lúčna (<i>Phleum pratense</i>)
Vladimír Popovič	Starček lepkavý (<i>Senecio viscosus</i>)
Jana Kapelová	Šalvia lúčna (<i>Salvia pratensis</i>)
Ladislav Čarný	Zádušník chlpatý (<i>Glechoma hirsuta</i>)
Svätopluk Mikyta	Kozia brada pochybná (<i>Tragopogon dubius</i>)
Roman Ondák	Plavúň pučivý (<i>Lycopodium clavatum</i>)
Viktor Frešo	Silenka nadutá alpínska (<i>Silene vulgaris</i>)
Dorota Sadovská	Loboda rozložitá (<i>Atriplex patula</i>)
Emőke Vargová	Ryžovka zelenkastá (<i>Oryzopsis virescens</i>)
Monogramista D. T.	Kokorník mnohokvetý (<i>Polygonatum multiflorum</i>)
Stano Filko	Oman oko Kristovo (<i>Inula oculus-christi</i>)
Eva Filová	Horčica roľná (<i>Sinapis arvensis</i>)
Rudolf Sikora	Praslička obrovská (<i>Equisetum telmateia</i>)
Nóra Ružičková	Prilbica modrá tuhá (<i>Aconitum napellus</i>)
Marianna Mlynárčiková	Zbehovec ženevský (<i>Ajuga genevensis</i>)
Vladimír Havrilla	Črievičník papučkový (<i>Cypripedium calceolus</i>)
Boris Ondreička	Horec Clusiov (<i>Gentiana clusii</i>)
Denisa Lehocká	Gypsomilka strapcovitá (<i>Gypsophila paniculata</i>)
Peter Kalmus	Voškovník repolistový (<i>Iva xanthiifolia</i>)
András Cséfalvay	Orlaya veľkokvetá (<i>Orlaya grandiflora</i>)
Rasťo Podoba	Tôňovka dvojlistá (<i>Maianthemum bifolium</i>)
Michal Murin	Trčník čmeľovitý (<i>Ophrys fuciflora</i>)
Jozef Jankovič	Mätonoh trváci (<i>Lolium perenne</i>)
Anna Daučíková	Žihľava dvojdomá (<i>Urtica dioica</i>)
Ilona Németh	Chochlačka plná (<i>Corydalis solida</i>)
Michal Moravčík	Králik Zawadského (<i>Chrysanthemum zawadskii</i>)
Lucia Dovičáková	Štiav kučeravý (<i>Rumex crispus</i>)
Jana Želibská	Jarabina mišpuľková (<i>Sorbus chama-mespillus</i>)
Lucia Tkáčová	Žerušnica Opizova (<i>Cardamine opizii</i>)
Anetta Mona Chişa	Nátržnica močiarna (<i>Comarum palustre</i>)
Erik Binder	Vemenníček zelený (<i>Coeloglossum viride</i>)
Veronika Šramatyová	Vika plotná (<i>Vicia sepium</i>)
Tomáš Džadoň	Lomikameň pižmový (<i>Saxifraga moschata</i>)
Erik Šille	Peniažtek prerastenolistý (<i>Thlaspi perfoliatum</i>)
Ivan Csudai	Lopúch menší (<i>Arctium minor</i>)
Richard Fajnor	Kocúrník Mussiniova (<i>Nepeta mussinii</i>)
Otis Laubert	Plesnivček lesný (<i>Gnaphalium sylvaticum</i>)
Paulína Fichta Čierna	Sinokvet mäkký (<i>Jurinea mollis</i>)
Karol Pichler	Divozel úhladný (<i>Verbascum speciosum</i>)
Míra Gáberová	Túžobník obyčajný (<i>Filipendula vulgaris</i>)

Laco Teren	Výr skalný (<i>Bubo bubo</i>)
Anton Čierny	Pôtik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>)
Marek Kvetan	Havran čierny (<i>Corvus frugilegus</i>)
Stano Masár	Oriešok obyčajný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)
Vladimír Popovič	Hrdlička záhradná (<i>Streptopelia decaocto</i> Frivaldszky)
Jana Kapelová	Lastovička obyčajná (<i>Hirudo rustica</i>)
Ladislav Čarný	Plamienka driemavá (<i>Tyto alba Scopoli</i>)
Svätopluk Míkyta	Strakoš veľký (<i>Lanius excubitor</i>)
Roman Ondák	Pŕhľaviar červenkastý (<i>Saxicola rubetra</i>)
Viktor Frešo	Bojovník bahenný (<i>Philomachus pugnax</i>)
Dorota Sadovská	Kačica chrapačka (<i>Anas quequedula</i>)
Emőke Vargová	Trsteniarik obyčajný (<i>Aerocephalus palustris</i> Bechst.)
Monogramista D. T.	Vrabc domový (<i>Passer domesticus</i>)
Stano Filko	Drop veľký (<i>Otis tarda</i>)
Eva Filová	Pinka obyčajná (<i>Fringila coelebs</i>)
Rudolf Sikora	Bučiak veľký (<i>Botaurus stellaris</i>)
Nóra Ružičková	Kôrovník dlhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)
Marianna Mlynárčiková	Čorík čierny (<i>Chlidonias nigra</i>)
Vladimír Havrilla	Hýľ obyčajný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)
Boris Ondreička	Kormorán veľký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
Denisa Lehocová	Kúdeľníčka lužná (<i>Remis pendulinus</i>)
Peter Kalmus	Kukučka obyčajná (<i>Cuculus canorus</i>)
András Cséfalvay	Volavka popolavá (<i>Ardea cinerea</i>)
Rasťo Podoba	Orliak morský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)
Michal Murin	Hlucháň obyčajný (<i>Tetrao urogallus</i>)
Jozef Jankovič	Ďateľ malý (<i>Dendrocopos minor</i>)
Anna Daučíková	Kaňa popolavá (<i>Circus pygargus</i>)
Ilona Németh	Haja tmavá (<i>Milvus korschun</i>)
Michal Moravčík	Ďateľ veľký (<i>Dendrocopos major</i>)
Lucia Dovičáková	Čajka smejivá (<i>Larus ridibundus</i>)
Jana Želibská	Žlna zelená (<i>Picus viridis</i>)
Lucia Tkáčová	Beloritka obyčajná (<i>Delichon urbica</i>)
Anetta Mona Chişa	Sojka obyčajná (<i>Garrulus glandarius</i>)
Erik Binder	Bažant obyčajný (<i>Phasianus colchicus</i>)
Veronika Šramatyová	Lyska čierna (<i>Fulica atra</i>)
Tomáš Džadoň	Ďateľ prostredný (<i>Dendrocopos medius</i>)
Erik Šille	Močiarnica mekotavá (<i>Capella gallinago</i>)
Ivan Csudai	Dudok obyčajný (<i>Upupa epops</i>)
Richard Fajnor	Dážďovník obyčajný (<i>Apus apus</i>)
Otis Laubert	Kalužiak malý (<i>Tringa hypoleucos</i>)
Paulína Fichta Čierna	Sliepočka vodná (<i>Gallinula chloropus</i>)
Karol Pichler	Potápka chochlatá (<i>Podiceps cristatus</i>)
Mira Gáberová	Pipíška chochlatá (<i>Galerida cristata</i>)

Laco Teren	Dyňa červená (<i>Citrullus vulgaris</i>)
Anton Čierny	Pór záhradný (<i>Allium porrum</i>)
Marek Kvetan	Mrkva obyčajná (<i>Daucus carota</i>)
Stano Masár	Tekvica obyčajná – cuketa (<i>Cucurbita pepo</i>)
Vladimír Popovič	Kukurica siata (<i>Zea mays</i>)
Jana Kapelová	Sója fazuľová (<i>Glycine max</i>)
Ladislav Čarný	Repa červená (<i>Beta vulgaris</i>)
Svätopluk Míkyta	Kapusta repková kvaková – kvaka (<i>Brassica napus</i>)
Roman Ondák	Šalát hlávkový (<i>Lactuca sativa</i>)
Viktor Frešo	Tekvica plazivá – goliáš (<i>Cucurbita maxima</i>)
Dorota Sadovská	Red'kev siata (<i>Raphanus sativus</i>)
Emőke Vargová	Rebarbora dlanitá (<i>Radix rhei</i>)
Monogramista D. T.	Cibuľa kuchynská (<i>Allium cepa</i>)
Stano Filko	Rajčiak jedlý (<i>Solanum lycopersicum</i>)
Eva Filová	Ďumbier lekársky (<i>Zingiber officinale</i>)
Rudolf Šikora	Kapusta hlávková (<i>Brassica oleracea</i>)
Nóra Ružičková	Oskoruša domáca (<i>Sorbus domestica</i>)
Marianna Mlynárčiková	Marakuja zlatá (<i>Passiflora edulis</i>)
Vladimír Havrilla	Ľufok baklažán (<i>Solanum melongena</i>)
Boris Ondreička	Oliva európska (<i>Olea europea</i>)
Denisa Lehocká	Liči čínske (<i>Euphoria litchi</i>)
Peter Kalmus	Durian cibetkový (<i>Durio zibethinus</i>)
András Cséfalvay	Granátové jablko (<i>Punica granatum</i>)
Rasťo Podoba	Špenát siaty (<i>Spinacia oleracea</i>)
Michal Murin	Zeler voňavý (<i>Apium graveolens</i>)
Jozef Jankovič	Ľufok zemiakový – zemiak (<i>Solanum tuberosum</i>)
Anna Daučíková	Cesnak kuchynský (<i>Allium sativum</i>)
Ilona Németh	Dula podlhovastá (<i>Cydonia oblonga</i>)
Michal Moravčík	Petržlen záhradný (<i>Petroselinum hortense</i>)
Lucia Dovičáková	Broskyňa obyčajná (<i>Prunus persica</i>)
Jana Želibská	Parména zlatá (<i>Malus domestica</i>)
Lucia Tkáčová	Fazuľa obyčajná (<i>Phaseolus vulgaris</i>)
Anetta Mona Chişa	Višňa obyčajná (<i>Cerasus vulgaris</i>)
Erik Binder	Kaleráb biely (<i>Brassica oleracea</i>)
Veronika Šramatyová	Kapusta obyčajná špargľová – brokolica (<i>Brassica oleracea italica</i>)
Tomáš Džadoň	Fenikel obyčajný (<i>Foeniculum vulgare</i>)
Erik Šille	Papája melónová (<i>Carica papaya</i>)
Ivan Csudai	Melón žltý (<i>Cucumis melo</i>)
Richard Fajnor	Špargľa biela (<i>Asparagus officinalis</i>)
Otis Laubert	Ebenovník rajčiakový – hurmi-kaki (<i>Diospyros kaki</i>)
Paulína Fichta Čierna	Slivka domáca (<i>Prunus domestica</i>)
Karol Pichler	Artičoka zeleninová (<i>Cynara Scolimus</i>)
Mira Gáberová	Jahoda obyčajná (<i>Fragaria vesca</i>)

Laco Teren Boris Filan
Anton Čierny Braňo Mojsej
Marek Kvetan Marianna Ďurianová
Stano Masár Ján Ďurovčík
Vladimír Popovič Peter Stašák
Jana Kapelová Zuzana Fialová
Ladislav Čarný Maroš Kramár
Svätopluk Mikyta Sisa Sklovská
Roman Ondák Dara Rolins
Viktor Frešo Nora Mojsejová
Dorota Sadovská Iveta Malachovská
Emöke Vargová Katarína Brychtová
Monogramista D. T. Eva Máziková
Stano Filko Alena Heribanová
Eva Filová Adela Banášová
Rudolf Sikora Juraj Kušnierik
Nóra Ružičková Ivana Christová
Marianna Mlynárčiková Ibrahim Maiga
Vladimír Havrilla Adriana Sklenaříková
Boris Ondreička Martin Pyco Rausch
Denisa Lehocká Adriana Kmotriková
Peter Kalmus Justín Topoľský
András Cséfalvay Patrik Rytmus Vrbovský
Rasťo Podoba Peter Kočiš
Michal Murin Ema Tekelyová
Jozef Jankovič Magda Paveleková
Anna Daučíková Štefan Hríb
Ilona Németh Petra Polnišová
Michal Moravčík Jozef Vajda
Lucia Dovičáková Zuzana Belohorcová
Jana Želibská Marcela Laiferová
Lucia Tkáčová Erika Barkolová
Anetta Mona Chișa Slávka Halčáková
Erik Binder Vilo Rozboril
Veronika Šramatyová Evita Urbaníková
Tomáš Džadoň Patrik Švajda
Erik Šille Erika Judínyová
Ivan Csudai Paviel Rochnyak
Richard Fajnor Andrej Bičan
Otis Laubert Oľga Feldeková
Paulína Fichta Čierna Soňa Müllerová
Karol Pichler Jarmila Hargašová
Mira Gáberová Jana Hospodárová

Laco Teren Papajo
Anton Čierny Tromba
Marek Kvetan Suchovej
Stano Masár Blizzard
Vladimír Popovič Vstok
Jana Kapelová Bríza
Ladislav Čarný Touriello
Svätopluk Mikyta Poliak
Roman Ondák Harmatan
Viktor Frešo Burga
Dorota Sadovská Košava
Emőke Vargová Zonda
Monogramista D. T. Leveche
Stano Filko Kryptoklíma
Eva Filová Húl'ava
Rudolf Sikora Scirocco
Nóra Ružičková Garua
Marianna Mlynárčiková Monzún
Vladimír Havrilla Vardar
Boris Ondreička Cyklóna
Denisa Lehocká Joran
Peter Kalmus Chamsin
András Cséfalvay Albedo
Ras'to Podoba Kalm
Michal Murin Pampero
Jozef Jankovič Mistrál
Anna Daučíková Chinook
Ilona Németh Norther
Michal Moravčík Tramontana
Lucia Dovičáková Sámum
Jana Želibská Sarma
Lucia Tkáčová Tivano
Anetta Mona Chişa Breva
Erik Binder Baguio
Veronika Šramatyová Anticyklóna
Tomáš Džadoň Buran
Erik Šille Fén
Ivan Csudai Zrážkový tieň
Richard Fajnor Jugo
Otis Laubert Willy-willy
Paulína Fichta Čierna Levante
Karol Pichler Pasát
Mira Gáberová Seistan

Laco Teren	Personifikácia: „Šialená noc sedí na streche / a vypiskuje na deravom komíne“
Anton Čierny	Perifrása: „krajina v srdci Európy“
Marek Kvetan	Pleonazmus: „Cesta k úspechu vedie jedine cez premyslenú, zodpovednú, serióznú prácu.“
Stano Masár	Eufemizmus: „Strávili spolu noc.“
Vladimír Popovič	Anakolút: „Stodolištskí verejní pomstítelia, keď vyjdú zo školy do predmájovej noci, preletí nad nimi netopier.“
Jana Kapelová	Eufónia: „Horí ohník horí, na Kráľovej holi“
Ladislav Čarný	Biblizmus: „Kristus, ten kryštál čistý, čistučký,“
Svätopluk Mikyta	Synekdoha (pars pro toto): „čo sa tie ruky napracovali“
Roman Ondák	Gnóma: „Láska je večná ako život – nedá sa obsiahnuť jedným objatím, ani jedným pohľadom.“
Viktor Frešo	Klimax: „Situácia vyžaduje spoločnú myseľ, spoločný postup, spoločný boj.“
Dorota Sadovská	Hendiadys: „Strach a hrôza, no čo vám budem hovoriť.“
Emőke Vargová	Paronomázia: „Ó popol popoludnia...“
Monogramista D. T.	Poetizmus: „Tak vidíš básnik. Všetky luny zájdu.“
Stano Filko	Katachréza: „Pes bol zakopaný v jeho pravej ruke“
Eva Filová	Invezia: „Na väzy treba stúpiť zradu synom!“
Rudolf Sikora	Onomatopoja: „Jožko ‚bum-bum‘ na radlici / trepe, búši,“
Nóra Ružičková	Kalambúr: „A moje súdy nie sú sudy. Nemával som prázdne súdy ani sudy“
Marianna Mlynáriková	Elipsa: „My o vlku, vlk za humny.“
Vladimír Havrilla	Epanastrofa: „nie to húska, ale panna biela, / panna biela s červenýma ústy!“
Boris Ondreička	Palindrom: „V elipse spí lev.“
Denisa Lehocká	Akumulácia: „Spali lesy, lúky, polia.“
Peter Kalmus	Synekdoha (singularis pro plurali): „Nitra dala gól!“
András Cséfalvay	Apostrofa: „Zostali po Vás, majstre, zvláštne pamäti.“
Rasťo Podoba	Apoziopéza: „Dosiaľ si cení jej prednosti a hlavne schopnosti, lenže...“
Michal Murin	Hyperbola: „Nie som o nič väčší než zrnko piesku.“
Jozef Jankovič	Epiteton constans: „Na vysokom strome sivý sokol sedí, / povedz mi sokolík, povedz mi sokolík, kde môj milý chodí.“
Anna Daučíková	Oxymoron: „Však, súdruh Galilei, / je taká múdrosť?!“
Ilona Németh	Sylepsa: „Vy staráte sa o vaše veci, my o naše.“
Michal Moravčík	Historický prézent: „Zostupuje do pivníc, vyháňa z nich hyeny, skúma základy, na ktorých stáli kedysi rozľahlé budovy...“
Lucia Dovičáková	Kakofemizmus: „dieťa bolo dengľavé a ľuďom sa zdalo ošklivé.“
Jana Želibská	Litotes: „Nemožno mi ťa neľúbiť.“
Lucia Tkáčová	Paradox: „Menej je viac.“
Anetta Mona Chișa	Chiazmus: „Jeme, aby sme žili, nežijeme, aby sme jedli.“
Erik Binder	Aliterácia: „buldogy bubnov proti rabom, / batol'a bubnov, teba kolembám,“
Veronika Šramatyová	Kakofónia: „Bří! Dážď frka. Každý smrká, v krpcoch čvrka, v bruchu škvírka.“
Tomáš Džadoň	Irónia: „To sa ti ale podarilo!“
Erik Šille	Asyndeton: „Ten štrngot, ten výskot, tá hudba, ten ľud Detvu celú pobúril.“
Ivan Csudai	Symbol: „Démon kýs' škaredý, chvost vlečúc po zemi, / ko mne sa priplazil, do ucha šepce mi...“
Richard Fajnor	Rétorické zvolanie : „A ty mor ho! — hoj mor ho! detvo môjho rodu,“
Otis Laubert	Anafora: „Jedno, či náhlíš sa / jedno, či ležíš chorý / jedno, či drvíš skaly a prenášaš hory
Paulína Fichta Čierna	Antiklimax: „Pri dlhých drevených stoloch sedeli rozjarení ľudia, chlapi, ženy aj deti.“
Karol Pichler	Adynaton: „Skôr prejde slon uhom ihly ako...“
Mira Gáberová	Prirovnatie: „Všetko sa stihlo do súzvuku spojiť. / Len ja sa – ako potok – neviem upokojiť.“

Laco Teren	Bravčové gule v kyslej kapuste
Anton Čierny	Vyprážené vemienko
Marek Kvetan	Nepravý losos
Stano Masár	Pražnica
Vladimír Popovič	Vajcia stratené v ruskom šaláte
Jana Kapelová	Polievka z ovseného pápera
Ladislav Čarný	Pupáky s makom
Svätopluk Mikyta	Úhor v rôsole
Roman Ondák	Krehký suchár
Viktor Frešo	Hovädzie stehno frikando
Dorota Sadovská	Falošná korytnačia polievka
Emóke Vargová	Vyprážené chumáče
Monogramista D. T.	Horiaca maslová chalúpka so zmrzlinou
Stano Filko	Ovar s chrenom
Eva Filová	Slané mandle k vínu
Rudolf Sikora	Jednoduchá bublanina
Nóra Ružičková	Kávové trojhrany
Marianna Mlynárčiková	Guľky z odpaľovaného cesta
Vladimír Havrilla	Mramorová bábovka
Boris Ondreička	Kapor s kaparovou omáčkou
Denisa Lehocká	Studená miešaninka na lastúrkach
Peter Kalmus	Zaprávané husacie drobky
András Cséfalvay	Srnčie rezne s madeirským vínom
Rasťo Podoba	Polievka z jamých bylín
Michal Murin	Veľkonočný baránok z piškótového cesta
Jozef Jankovič	Lečo s vajíčkami
Anna Daučíková	Králik so zeleninkou
Ilona Németh	Ovocná zemiakovka
Michal Moravčík	Hovädzie rezne s uhorkami a horčicou
Lucia Dovičáková	Pyšteky kokosové
Jana Želibská	Žltkové venčeky
Lucia Tkáčová	Sliepka na spôsob bažanta
Anetta Mona Chișa	Prsia morky preťahované slaninou
Erik Binder	Bravčové medailóniky gratinované
Veronika Šramatyová	Husacie stehienka s risi-bisi
Tomáš Džadoň	Dusený tetrievoček
Erik Šille	Punčová poleva
Ivan Csudai	Plnený bravčový bôčik
Richard Fajnor	Vyprážený brzlík
Otis Laubert	Vyprážené zemiakové hviezdičky, mesiačiky a mrkvičky
Paulína Fichta Čierna	Jablká v župane
Karol Pichler	Mozgové chrumkavé žemle
Mira Gáberová	Rýchla majonéza

Laco Teren	Slimák najväčší (<i>Limax maximus</i>)
Anton Čierny	Chrastavitosť hlohyne (<i>Venturia pyracanthae</i>)
Marek Kvetan	Alternáriová škvrmitosť (<i>Alternaria porri</i> f. sp. solani)
Stano Masár	Hrdza biela (<i>Puccinia horiana</i>)
Vladimír Popovič	Byľomor sedlový (<i>Haplodiplosis marginata</i>)
Jana Kapelová	Psota obilná (<i>Sitotroga cerealella</i>)
Ladislav Čarný	Mníška zlatoritka (<i>Euproctis chrysorrhoea</i>)
Svätopluk Mikyta	Hrdlovec kapustový (<i>Oplidium brassicae</i>)
Roman Ondák	Kohútik pestrý (<i>Lema melanopus</i>)
Viktor Frešo	Medvedík obyčajný (<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>)
Dorota Sadovská	Ohňovec morušový (<i>Phellinus linteus</i>)
Emőke Vargová	Mäkká hniloba muškátov (<i>Pythium pelargonium</i>)
Monogramista D. T.	Vrtivka špargľová (<i>Platyparea poeciloptera</i>)
Stano Filko	Monilióza broskyne (<i>Sclerotinia fructigena</i>)
Eva Filová	Kukuričiar koreňový (<i>Diabrotica virgifera</i>)
Rudolf Sikora	Hnedák Schweinitzov (<i>Phaeolus schweinitzii</i>)
Nóra Ružičková	Hnilobník De Barryho (<i>Pythium debaryanum</i>)
Marianna Mlynárčiková	Plazmopara viničová (<i>Plasmopara viticola</i>)
Vladimír Havrilla	Nádorovitosť listov Azaliiek (<i>Exobasidium vaccinii</i>)
Boris Ondreička	Hnedá hniloba koreňov (<i>Thielaviopsis basicola</i>)
Denisa Lehocká	Hlivka červená (<i>Nectria cinnabarina</i>)
Peter Kalmus	Koreňomor množiarenský (<i>Rhisoctonia aderholdi</i>)
András Cséfalvay	Čierna škvrmitosť ruží (<i>Diplocarpon rosae</i>)
Ras'o Podoba	Puklica slivková (<i>Parthenolecanium corni</i>)
Michal Murin	Krytonos šešuľový (<i>Ceutorhynchus obstrictus</i>)
Jozef Jankovič	Pleseň zemiaková (<i>Phytophthora infestans</i>)
Anna Daučíková	Podkôrník ovocný (<i>Scolytus rugulosus</i>)
Ilona Németh	Strapka gladiolová (<i>Taeniothrips simplex</i>)
Michal Moravčík	Kvetovka hrušková (<i>Anthonomus piri</i>)
Lucia Dovičáková	Kučeravitosť broskyne (<i>Taphrina deformans</i>)
Jana Želibská	Méra mrkvová (<i>Trioza apicalis</i>)
Lucia Tkáčová	Vijačka múčna (<i>Ephestia kuehniella</i>)
Anetta Mona Chişa	Molica skleníková (<i>Trialeurodes vaporariorum</i>)
Erik Binder	Grmaník broskyňový (<i>Taphrina deformans</i>)
Veronika Šramatyová	Bodruška obilná (<i>Cephus pygmaeus</i>)
Tomáš Džadoň	Atomária repová (<i>Atomaria linearis</i>)
Erik Šille	Múčnatka ružová (<i>Podosphaera pannosa</i> var. <i>Rosae</i>)
Ivan Csudai	Chrastavitosť jabloní (<i>Venturia inaequalis</i>)
Richard Fajnor	Fúzavka cesnaková (<i>Suillia lurida</i>)
Otis Laubert	Červec sanchozsky (<i>Quadraspidiotus perniciosus</i>)
Paulína Fichta Čierna	Mora gama (<i>Autographa gamma</i>)
Karol Pichler	Fomova hniloba (<i>Phoma lingam</i>)
Mira Gáberová	Voška krvavá (<i>Eriosoma lanigerum</i>)

Laco Teren	Varan komodský (<i>Varanus Komodoensis</i>)
Anton Čierny	Chameleón obyčajný (<i>Chameleo chameleo</i>)
Marek Kvetan	Kômatec gila (<i>Heloderma suspectum</i>)
Stano Masár	Slepúch lámavý (<i>Anguis fragilis</i>)
Vladimír Popovič	Obrúčkovec červovitý (<i>Blanus cinereus</i>)
Jana Kapelová	Plutvonôžka štíhla (<i>Pygopus lepidopus</i>)
Ladislav Čarný	Okálik obožživelný (<i>Periophtalamus koelreuteri</i>)
Svätopluk Míkyta	Bazilisk prilbatý (<i>Basiliscus americanus</i>)
Roman Ondák	Chalcides trojprstý (<i>Chalcides chalcides</i>)
Viktor Frešo	Moloch (<i>Moloch horridus</i>)
Dorota Sadovská	Leguán zelený (<i>Ignana tuberculata</i>)
Emőke Vargová	Jašterica zelená (<i>Lacerta viridis</i>)
Monogramista D. T.	Mäkuľka novoguinejská (<i>Carettochelys insculpta</i>)
Stano Filko	Hatéria bodkavá (<i>Sphenodon punctatus</i>)
Eva Filová	Užovka stromová (<i>Elaphe longissima</i>)
Rudolf Šikora	Korytnačka slonia (<i>Testudo elephantopus</i>)
Nóra Ružičková	Salamandra škvrnitá (<i>Salamandra salamandra</i>)
Marianna Mlynárčiková	Axolotl škvrnitý (<i>Amblystoma tigrinum</i>)
Vladimír Havrilla	Pamlok sibírsky (<i>Hynobius keyserlingi</i>)
Boris Ondreička	Mlok pásavý (<i>Triturus vittatus</i>)
Denisa Lehocká	Rosnička zelená (<i>Hyla arborea</i>)
Peter Kalmus	Čert morský (<i>Lophius piscatorius</i>)
András Cséfalvay	Mlok ohnivobruchý (<i>Triturus pyrrhogastrus</i>)
Rašo Podoba	Jašterica múrová (<i>Lacerta muralis muralis</i>)
Michal Murin	Anakonda veľká (<i>Eunectes murinus</i>)
Jozef Jankovič	Krovinár žakaraka (<i>Lachesis lanceolatus</i>)
Anna Daučíková	Koralovec pásavý (<i>Elaps collalinus</i>)
Ilona Németh	Krokodíl nilský (<i>Crocodilus niloticus</i>)
Michal Moravčík	Hranáč okrášlený (<i>Ostracion ornata</i>)
Lucia Dovičáková	Jašterica pávoooká (<i>Lacerta ocellata</i>)
Jana Želibská	Korytnačka močiarna (<i>Emys orbicularis</i>)
Lucia Tkáčová	Bičovka zelená (<i>Dryophis mycterizans</i>)
Anetta Mona Chiša	Kobra indická (<i>Naja naja</i>)
Erik Binder	Rohačka itannia (<i>Ceratophrys cornuta</i>)
Veronika Šramatyová	Hrabavka škvrnitá (<i>Pelobates fuscus</i>)
Tomáš Džadoň	Skokan zelený (<i>Rana esculenta</i>)
Erik Šille	Pytón kráľovský (<i>Python Regius</i>)
Ivan Csudai	Pipa americká (<i>Pipa pipa</i>)
Richard Fajnor	Slíž obyčajný (<i>Nemachilus barbatulus</i>)
Otis Laubert	Jašter krátkochvostý (<i>Trachydosaurus rugosus</i>)
Paulína Fichta Čierna	Širokonôžka Reinwardtova (<i>Rhacophorus reinwardtii</i>)
Karol Pichler	Platesa veľká (<i>Platessa platessa</i>)
Mira Gáberová	Skokan rapotavý (<i>Rana ridibunda</i>)

Laco Teren **Maxipes Fík**
 Anton Čierny **Fantomas**
 Marek Kvetan **Rumburak**
 Stano Masár **Macko Uško**
 Vladimír Popovič **Martin Pichanda**
 Jana Kapelová **Winnetou**
 Ladislav Čarný **Derrick**
 Svätopluk Mikyta **Sandokan**
 Roman Ondák **Joffrey de Peyrac**
 Viktor Frešo **Jednoducho Mária**
 Dorota Sadovská **Žena za pultom**
 Emőke Vargová **Laura Palmer**
 Monogramista D. T. **Pikachu**
 Stano Filko **Perinbaba**
 Eva Filová **Linda Veszprémi**
 Rudolf Šikora **Raťafák Plachta**
 Nóra Ružičková **Fox Mulder**
 Marianna Mlynárčíková **Móric Beňovský**
 Vladimír Havrilla **Skippy stepná kengura**
 Boris Ondreička **Mach**
 Denisa Lehocká **Šebestová**
 Peter Kalmus **Majster N**
 András Cséfalvay **Aladár Miazga**
 Rast'o Podoba **Majka z Gurunu**
 Michal Murin **Traja chrobáci**
 Jozef Jankovič **Dedo Jozef**
 Anna Daučíková **Dr. House**
 Ilona Németh **Pyšná princezná**
 Michal Moravčík **Kapitán Dabač**
 Lucia Dovičáková **Angelika, markíza anjelov**
 Jana Želibská **Víla Amálka**
 Lucia Tkáčová **Harriet Makepeacová**
 Anetta Mona Chişa **James Dempsey**
 Erik Binder **Slniečko na rukavičke**
 Veronika Šramatyová **Kalimero**
 Tomáš Džadoň **Spartakus**
 Erik Šille **Brandon Walsh**
 Ivan Csudai **Včielka Maja**
 Richard Fajnor **Krtek**
 Otis Laubert **Colombo**
 Paulína Fichta Čierna **Xena**
 Karol Pichler **Komisár Moulin**
 Mira Gáberová **Joey Tribbiani**

Laco Teren	Combisystem malý kultivátor. Na kyprenie a prevzdušňovanie pôdy
Anton Čierny	Combisystem zahnutá záhradná pílk. Ušetríte si námahu a použijete zahnutý list
Marek Kvetan	Combisystem sťahovač vody. Stieranie vody z kamenných podláh a hladkých povrchov
Stano Masár	Vretenová kosačka 300. Kosenie bez elektriny – základný model pre váš anglický trávnik
Vladimír Popovič	Prídavné kolieska. Pre ľahké vedenie pri práci
Jana Kapelová	Vytrhávač buriny. Odstraňuje burinu bez ohýbania chrbta
Ladislav Čarný	Rozprašovací kužeľ pre tlakové postrekovače 3 a 5 l. Priamy postrek
Svätopluk Mikyta	Zmeták na terasy. Na upratovanie terás
Roman Ondák	Obruba trávnik (zelená). Pre čisté okraje trávnik
Viktor Frešo	Elektrický fúkač AccuJet 18-Li. Ľahký akumulátorový fúkač s jednoduchou obsluhou
Dorota Sadovská	Akumulátorové nožnice na kriky ComfortCut 30. Ľahšie a praktickejšie než nožnice na živý plot – ale extrémne výkonné
Emóke Vargová	Rukavice na sadenie rastlín a pre prácu s pôdou 7/S. Pre všetky práce s rastlinami a pôdou
Monogramista D. T.	Elektrické motyčka EH 600/36. Vysoko výkonný kultivátor pre stredne veľké plochy
Stano Filko	Combisystem teleskopická násada. Dosah cca 5 metrov
Eva Filová	Combisystem rezacie hrable. Na odstraňovanie machu a trávnej plsti
Rudolf Sikora	Kefa na drhnutie. Na upratovanie v domácnosti
Nóra Ružičková	Combisystem čistič medzier. Na odstraňovanie trávy, machu a buriny
Marianna Mlynárčiková	Čistič odkvapov. Na čistenie a uvoľňovanie odkvapových žľabov
Vladimír Havrilla	Combisystem rohový zmeták. Čistenie aj tých najtesnejších rohov
Boris Ondrejška	Akumulátorový turbotrimmer AccuCut 400Li. Bezšnúrové kosenie zle prístupných oblastí
Denisa Lehocká	Kolík na sadenie kvetinových cibuliek. Roztvárateľný, z akostnej ocele
Peter Kalmus	Dámsky rýľ Terraline™. Ľahké rýľovanie pomocou dámskeho rýľa Terraline™
András Cséfalvay	Teleskopická strihacia kopija na stromy StarCut 410BL. Špecialista na vysoké stromy
Rasťo Podoba	Ručný sypač. Pohodlný a vhodný pre rozptyľovanie piesku, soli a drte
Michal Murin	Zhrňovač snehu. Ľahké odstraňovanie veľkého množstva snehu
Jozef Jankovič	Kompostové vidly Terraline™. Na kyprenie a prehadzovanie kompostu
Anna Daučíková	Combisystem rýľ na okraje trávnik. Používa sa ako rýľ na okraje trávnik
Ilona Németh	Zmeták na ulice. Viacúčelový zmeták pre záhradu a domácnosť
Michal Moravčík	Combisystem drevené násady FSC® 100%. Vysoko kvalitné drevo pre prácu s nízkymi vibráciami
Lucia Dovičáková	Kvetinová lopatka. Na sadenie a presádzanie
Jana Želibská	Combisystem kultivátor. Pre rozmelňovanie stvrdnutej pôdy
Lucia Tkáčová	Vyrývač korieňov GARDENA. Vyrývač korieňov na odstraňovanie buriny
Anetta Mona Chişa	Nožnice na trávnik Comfort, otočné. Nožnice na trávu - pohodlné a ergonomické
Erik Binder	Záhradný vozík. Široké použitie v domácnosti i záhrade
Veronika Šramatyová	Combisystem posýpací vozík. Pre rovnomerné sypanie hnojiva na trávnik
Tomáš Džadoň	Postrekovač na chrbát 12 l Comfort. Ergonomický postrekovač na chrbát pre veľké záhrady, ovocné stromy a vínnu révu
Erik Šille	Combisystem posuvné hrable z plastu. Na hrabanie lístia a pokosenej trávy
Ivan Csudai	Combisystem česáček na ovocie. Na pohodlné trhanie ovocia
Richard Fajnor	Predlžovacia rúrka pre tlakové postrekovače 3 a 5 l. Pre pohodlné postrekovanie - na stromoch alebo na zemi
Otis Laubert	Vešiak na náradie. Všetko má svoje miesto - a z upratovania sa stáva zábava
Paulína Fichta Čierna	Čierna Škrabka 15. Na odstraňovanie ľadu a ušľapaných nečistôt
Karol Pichler	Nožnice na konáre 700 B. Zamerané na techniku a design a určené pre náročných, náruživých záhradníkov
Míra Gáberová	Combisystem hliníková násada Alu 130. Padne dokonale do ruky

Laco Teren	Lazulit
Anton Čierny	Mastenec
Marek Kvetan	Kryštál
Stano Masár	Silicit
Vladimír Popovič	Ílovec
Jana Kapelová	Akvamarín
Ladislav Čarný	Ruženín
Svätopluk Mikyta	Mrazekit
Roman Ondák	Halit
Viktor Frešo	Rumelka
Dorota Sadovská	Síra
Emőke Vargová	Fluorit
Monogramista D. T.	Grafit
Stano Filko	Achát
Eva Filová	Záhnedá
Rudolf Sikora	Ryolit
Nóra Ružičková	Sľuda
Marianna Mlynárčiková	Olivín
Vladimír Havrilla	Fosforit
Boris Ondreička	Sadrovec
Denisa Lehocká	Chalcedón
Peter Kalmus	Zlepenec
András Cséfalvay	Opál
Rasťo Podoba	Farmakolit
Michal Murin	Asfalt
Jozef Jankovič	Žula
Anna Daučíková	Magnetit
Ilona Németh	Hematit
Michal Moravčík	Travertín
Lucia Dovičáková	Karneol
Jana Želibská	Opalit
Lucia Tkáčová	Striebro
Anetta Mona Chişa	Zlato
Erik Binder	Pseudomalachit
Veronika Šramatyová	Citrín
Tomáš Džadoň	Čadič
Erik Šille	Vápenec
Ivan Csudai	Fosforit
Richard Fajnor	Český granát
Otis Laubert	Ametyst
Paulína Fichta Čierna	Jantár
Karol Pichler	Pyrit
Mira Gáberová	Limonit

Laco Teren	FÄRGKULLA
Anton Čierny	LIALOTTA
Marek Kvetan	ANNBETH
Stano Masár	ÄNGSFLY
Vladimír Popovič	LUDOVKA
Jana Kapelová	SMÅBORRE
Ladislav Čarný	ROSMARIE
Svätopluk Mikyta	BERTA RUTA
Roman Ondák	SOFIA
Viktor Frešo	LYNDBY
Dorota Sadovská	GULLVI
Emőke Vargová	MALIN VÅG
Monogramista D. T.	IKEA PS 2012
Stano Filko	SOLRUN
Eva Filová	EMMIE RAND
Rudolf Sikora	TRÅDKLÖVER
Nóra Ružičková	SUNRID
Marianna Mlynárčiková	MINNA
Vladimír Havrilla	STOCKHOLM
Boris Ondreička	BJÖRNLOKA FIGUR
Denisa Lehocká	MALIN CIRKEL
Peter Kalmus	HÄLLEKNOPP
András Cséfalvay	EMMIE ROS
Rast'o Podoba	BOMULL LENDA
Michal Murin	BERIT
Jozef Jankovič	NÄTFJÄRIL
Anna Daučíková	BRITTEN NUMMER
Ilona Németh	TIDNY
Michal Moravčík	VIPPMÅLLA
Lucia Dovičáková	ÄLGÖRT
Jana Želibská	GURINE
Lucia Tkáčová	BENZY RAND
Anetta Mona Chişa	LAPPLJUNG RANDIG
Erik Binder	FREDRIKA
Veronika Šramatyová	TERESIA
Tomáš Džadoň	MALIN STEN
Erik Šille	EVALENA
Ivan Csudai	TÅSTRUP
Richard Fajnor	ÅKERKULLA
Otis Laubert	EVALOTTA
Paulína Fichta Čierna	MAJKEN
Karol Pichler	HILDIS
Mira Gáberová	GULLDIS

prevodná tab. XIII/16

Laco Teren	robustamente
Anton Čierny	alla marcia
Marek Kvetan	secco
Stano Masár	moderato
Vladimír Popovič	commodo
Jana Kapelová	con spirito
Ladislav Čarný	animato
Svätopluk Mikyta	eroico
Roman Ondák	serioso
Viktor Frešo	semplice
Dorota Sadovská	penetrante
Emőke Vargová	delicatamente
Monogramista D. T.	agile
Stano Filko	maestoso
Eva Filová	con brio
Rudolf Šikora	concitato
Nóra Ružičková	con umore
Marianna Mlynárčíková	libero
Vladimír Havrilla	misterioso
Boris Ondreička	parlando
Denisa Lehocká	pianissimo
Peter Kalmus	ridicolamente
András Cséfalvay	grazioso
Rasťo Podoba	calmo
Michal Murin	impetuoso
Jozef Jankovič	grave
Anna Daučíková	ad libitum
Ilona Németh	mobile
Michal Moravčík	giusto
Lucia Dovičáková	leggiero
Jana Želibská	lirico
Lucia Tkáčová	giocoso
Anetta Mona Chişa	giucoso
Erik Binder	burlesco
Veronika Šramatyová	simile
Tomáš Džadoň	deciso
Erik Šille	dolce
Ivan Csudai	melismatico
Richard Fajnor	erotico
Otis Laubert	gentile
Paulína Fichta Čierna	doloroso
Karol Pichler	nobile
Mira Gáberová	con desiderio

Laco Teren	vanilka
Anton Čierny	mlieko
Marek Kvetan	vinyl
Stano Masár	mäta
Vladimír Popovič	santalové drevo
Jana Kapelová	levandula
Ladislav Čarný	myrha
Svätopluk Mikyta	majorán
Roman Ondák	pižmo
Viktor Frešo	tuberóza
Dorota Sadovská	ylang-ylang
Emóke Vargová	rozmarín
Monogramista D. T.	ženšen
Stano Filko	kadidlo
Eva Filová	eukalyptus
Rudolf Sikora	ambra
Nóra Ružičková	neroli
Marianna Mlynárčiková	céder
Vladimír Havrilla	káva
Boris Ondreička	koňak
Denisa Lehocká	bavlníkový kvet
Peter Kalmus	cibetka
András Cséfalvay	ruža
Rasťo Podoba	konárnik slivkový
Michal Murin	sladké drievko
Jozef Jankovič	indol
Anna Daučíková	čierne korenie
Ilona Németh	aldehydy
Michal Moravčík	geranium
Lucia Dovičáková	pivónia
Jana Želibská	škorica
Lucia Tkáčová	gardénia
Anetta Mona Chişa	osmantus
Erik Binder	benzoín
Veronika Šramatyová	orgován
Tomáš Džadoň	marcipán
Erik Šille	cukrová vata
Ivan Csudai	kastoreum
Richard Fajnor	pluméria
Otis Laubert	vetiver
Paulína Fichta Čierna	pačuli
Karol Pichler	bergamot
Mira Gáberová	jazmín

Laco Teren	VIVAT, CRESCAT, FLOREAT Nech žije, rastie a prekvitá.
Anton Čierny	A FRUCTIBUS ARBOREM AESTIMA Podľa plodov oceňuj strom.
Marek Kvetan	EGO SUM QUI SUM Ja som, ktorý som.
Stano Masár	DEIECTA QUIVIS ARBORE LIGNALEGIT Kdeko vezme drevo zo spadnutého stromu.
Vladimír Popovič	CAELESTI SUMUS OMNES SEMINE ORIUNDI Všetci sme vzišli z božského semena.
Jana Kapelová	CITRUS VINCIT PATHOS Citrón víťazí nad chorobou.
Ladislav Čarný	ECCE EGO, MITTE ME Hľa tu som, mňa pošli.
Svätopluk Míkyta	BEATUS ILLE, QUI PROCUL NEGOTIIS PATERNA RURA BOBUS EXERCET SUIS Blažený je, kto ďaleko od ruchu na býčkoch orie otcovské polia.
Roman Ondák	IN PATRIA NATUS NON EST PROPHETA VOCATUS Doma nie je nikto prorokom.
Viktor Frešo	CACATUM NON EST PICTUM Našpinené nie je vymaľované.
Dorota Sadovská	LABOR VINCIT OMNIA Úsilie všetko prekoná.
Emóke Vargová	GUTTA CAVAT LAPIDEM NON VI SED SAEPE CADENDO Kvapka prehlbuje kameň nie silou, ale častým padaním.
Monogramista D. T.	OMNIA MEA MECUM PORTO Všetko svoje nosím so sebou.
Stano Filko	EX ASTRIS, SCIENTIA Z hviezd (pochádza) múdrosť.
Eva Filová	CANTABIT VACUUS CORAM LATRONE VIATOR Pútnik s prázdny m vrekom si pred lupičom bude spievať.
Rudolf Sikora	CANTAT AVIS QUAEVIS, SICUT ROSTRUM SIBI CREVIT Každý vták spieva, ako mu narástol zobák.
Nóra Ružičková	AMICUS PLATO, SED MAGIS AMICA MIHI VERITAS Mám rád Platóna, ale viac milujem Pravdu.
Marianna Mlynárčiková	LACTIS GALLINACEI HAUSTUM SPERARE Dúfať v dúšok slepačieho mlieka.
Vladimír Havrilla	NEMO POTEST NUDO VESTIMENTA DETRAHERE Nikto nemôže vyzliecť nahého.
Boris Ondreička	EX PEDE HERCULEM Podľa nohy poznáš Herkula.
Denisa Lehocká	NIHIL EST IN INTELLECTU, QUOD NON PRIUS FUERIT IN SENSU Nič nie je v rozume, čo predtým nebolo v zmysloch.
Peter Kalmus	NON VINI VI NO, SED VI NO AQUAE Plávam nie vďaka vínu, ale vode.
András Cséfalvay	MINIMO SONO LABUNTUR ALTA FLUMINA Potichu plynú hlboké rieky.
Rasťo Podoba	PER ANGUSTA AD AUGUSTA Cez tieseň k nádhere.
Míchal Murin	CANIS A CORIO NUMQUAM ABSTERREBITUR UNCTO Psa od masťnej kože nikdy neodoženieš
Jozef Jankovič	HOMO SUM Som človek.
Anna Daučíková	BEATUS VIR QUI HABITAT CUM MULIERE SENSATA Blažený muž, ktorý nažíva s rozumnou ženou.
Ilona Németh	VENI, VIDI, VICI Prišiel som, videl som, zvíťazil som.
Michal Moravčík	NONDUM VENIT HORA MEA Ešte neprišla moja hodina.
Lucia Dovičáková	IN VIRGINE FORMA DOTIS DIMIDIUM Krása dievčiny je polovica vena.
Jana Želibská	NATURALIA NON SUNT TURPIA Čo je prirodzené, nie je nemravné.
Lucia Tkáčová	NON CUIVIS HOMINI CONTINGIT ADIRE CORINTHUM Nie je každému človeku dané navštíviť Korint
Anetta Mona Chiša	TRES FEMINAE ET TRES ANSERES NUNDINAE SUNT Tri ženy a tri husi tvoria trh.
Erik Binder	TAM MALA RES NULLA, QUIN SIT, QUOD PROSIT IN ILLA Nijaká vec taká zlá nie je, aby bola na zahodenie.
Veronika Šramatyová	ETIAM CAPILLUS UNUS HABET UMBRAM SUAM Aj jeden vlas má svoj tieň.
Tomáš Džadoň	A CANE NON MAGNO SAEPE TENETUR APER Často aj nevelký pes udrží diviaka.
Erik Šille	FACILE EST DARE VELA SECUNDIS Lahko je zveriť plachty priaznivému vetru.
Ivan Csudai	CLAUDI VICINUS CLAUDICAT IPSE BREVI Sused krívajúceho začne zakrátko krívať sám.
Richard Fajnor	LONGA MORA EST NOBIS OMNIS, QUAE GAUDIA DIFFERT Každá chvíľa odkladu, ktorá oddiaľuje rozkoš, je nám dlhá.
Otis Laubert	AB OVO USQUE AD MALA Od vajca až po jablká.
Paulína Fichta Čierna	ECCE AGNUS DEI, QUI TOLUT PECCATA MUNDOI Hľa, baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta.
Karol Pichler	ARDUA RES EST REGI SIMUL CARUM ESSE ET GREGI Je ťažké páčiť sa zároveň kráľovi aj davu.
Míra Gáberová	ABSQUE PUGNA NON DATUR VICTORIA Bez boja niet víťazstva.

JÚLIUS FUJAK

Reakcia

* Ad Attila Tárnoki: Vyjst' z klietky alebo 15 odsekov na margo Margonálií Júliusa Fujaka (Kloaka č. 2/2013, s. 2 - 6.)

Už som sa zapovedal, že na recenzie svojich knižiek či hudobných titulov a hudobno-intermediálnych projektov žiadne reakcie písať nebudem. Stalo sa tak dosiaľ azda len trikrát, no vždy to vyvolalo posmešný údiv či pohoršenie, akoby produktívna polemika u nás už nemohla byť súčasťou verejného diskurzu. Na základe opakovanej výzvy vedenia redakcie Kloaky, aby som zareagoval na recenziu mojej knižky esejí, článkov a fejtónov **Margonálie** z pera Attila Tárnokiho v predchádzajúcom čísle, urobím do istej miery výnimku – nepôjde o argumentačne vyzbrojenú obranu mojich stanovísk v nejakom dlhšom texte, ale len o zopár poznámok **na margo** jeho článku:

1. Stojím si za tým, že konflikt pseudokultúry a kultúry (ktorú vôbec nevnímam „nepoškvrnenú“, ale, naopak, vnútorne rozporuplne) je reálny a nie akademický či „konferenčný“. S princípom „pseudo“, resp. „kamuflovaním“ a robením vecí „len na oko“ so zjavne zisťujúcim alebo skrytým „mocibažným“ účelom sa stretávam všade, umeleckou scénou počnúc a jej vedeckou reflexiou končiac. Niektorým výhradám A. Tárnokiho na tomto mieste síce rozumiem, no prečo v súvislosti so spomínanou knihou J. Dubuffeta Dusivá kultúra obchádza jeho popisy situácie, ktoré sa bezpochyby príznačne vzťahujú aj na to, čo sa deje aktuálne u nás, zostáva pre mňa záhadou.

2. Kritérium umeleckej a kultúrnej nezávislosti odvodzovať od miery finančnej podpory zo strany štátnych inštitúcií je prinajmenšom podivné – podľa autora recenzie nezávislým umelcom môže byť len ten, kto nežiada a neprijíma ani cent z Ministerstva kultúry SR – čiže podľa neho tak „neprostituuje“ – a tvorí svoj tzv. „outsider art“ na periférii. Zároveň však uvádza ako príklad intelektuálne nezávislého a nekonvenčného umenia Michelangela v centre renesančného diania, ktorý, ako je známe, mal v tom čase najplyvnejších vládnych „sponzorov“ vrátane pápeža. Nie je to trochu schizofrenické? Na druhej strane súhlasím s jeho názorom, že na Slovensku dochádza niekedy k nechutnému „splývaniu oficiálneho s menšinovým“. Ale ak vzápätí píše, že tu nie sú „žiadne hierarchie, žiadne vyhranené hranice, žiadne kontrasty, žiadne vyprofilované opozície“, potom mám pocit, akoby žil v inej krajine. Naopak, práve vyhraňovanie a hierarchizovanie (v kladnom i zápornom zmysle) je vlastné aj nášmu kultúrnemu geopriestoru...

Na druhej strane je pravda, že problém meniaceho sa obsahu pojmov nezávislá kultúra a nezávislé umenie a ich transformácií v súčasnosti by sa u nás mal stať predmetom diskusie a odborného výskumu, ktorý by mohol nadviazať na to, čo už bolo dosiaľ publikované.

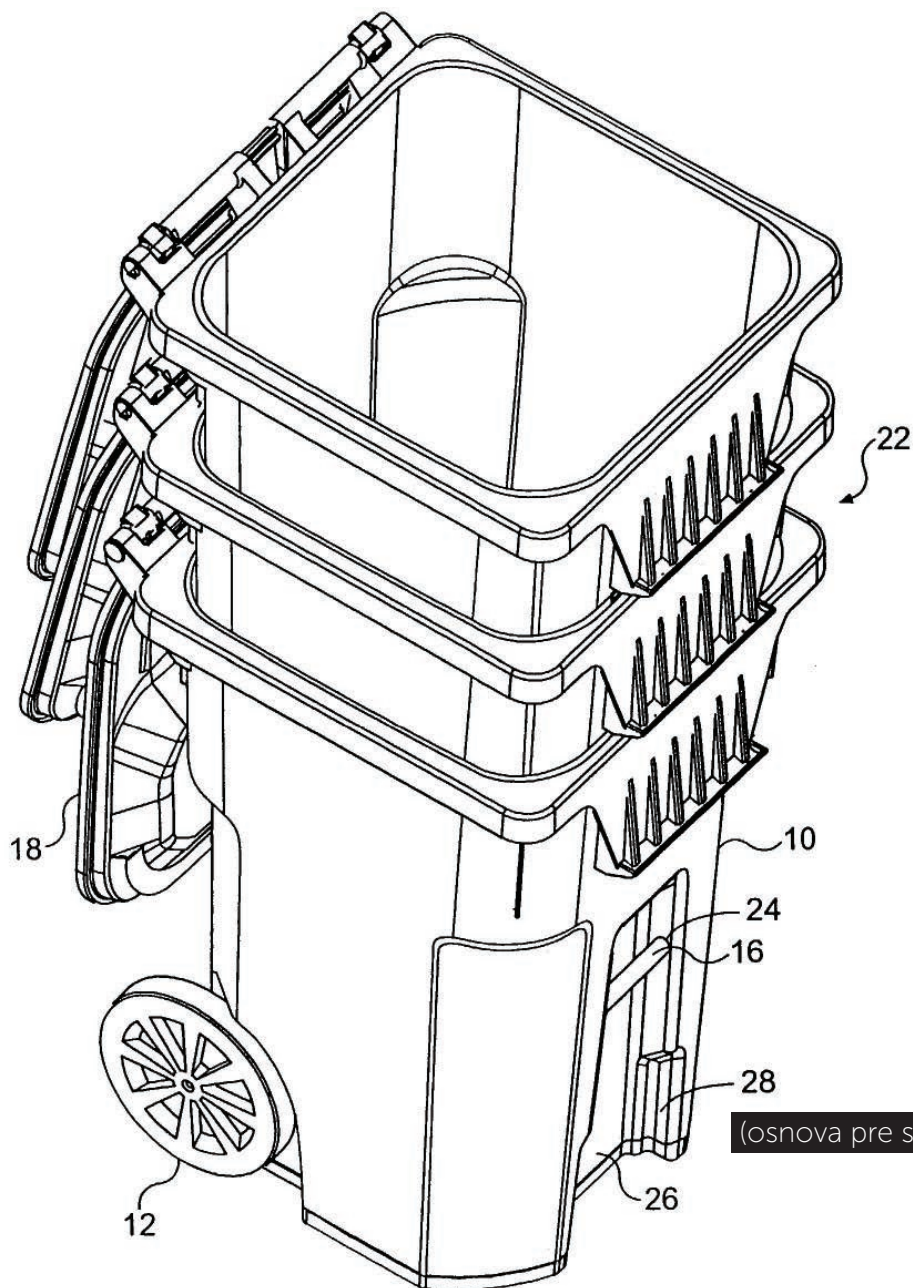
3. Tárnoki na príklade môjho textu o Františkovi Mikovi píše, že o zene a zen-buddhizme možno hovoriť a písať iba v rámci ich učenia a ich používanie mimo neho čo i len ako modelového prímeru je neprípustné. V tom tiež nebudeme zajedno (podľa mňa myslenie v analógiách a paralelách za podmienky vyhýbania sa povrchným simplifikáciám je produktívne) a to je normálne. Ak sa mi však vytýka, že z F. Mika robím zenového učiteľa, hoci na str. 30 explicitne tvrdím pravý opak, potom sa mi zdá, že recenzent (napokon nielen na tomto mieste) rozvíja i zároveň rieši skôr svoje témy a problémy – s ktorými sa aj touto cestou vyrovnáva – niekedy takmer bez ohľadu na text, ktorý hodnotí.

4. To ma privádza aj k otázke, prečo autor vo svojej recenzii úplne opomenul iné principiálne ťažiskové články napísané na margo v našich humanitno-vedeckých súradniciach významných, v istom zmysle prelomových prác V. Godára, K. Benyovszkého (ktorý sa, mimochodom, priamo a inak než „zenovo“ týka práve výskumu F. Mika) a B. Hudeca alebo napríklad radikálne svojbytného prístupu konceptuálneho tandemu Lengow & Heyermears.

Ale napokon, ako povedal svojho času Peter Milčák, každý má právo písať si, čo chce. Či už **na margo Margonálií** alebo čohokoľvek iného.

SLAVOMÍR BELIS

PRAVIDLÁ ODSUNU



1

Priveľa učenosti¹ kriesi pochybnosti². Pochybnosti rodia mená³. Mená zas mená mien. Potom príde pridelovanie. Bude tesno⁴. Kto prideluje? Pravidlá⁵ pridelujú⁶. Pridelujú mená, pridelujú ich veciam, no najmä ďalším menám⁷. Nie každé pravidlo má meno. Také pravidlá sa zakrádajú. Záclonou hýbe opatrný prieveň. Dýchajú príliš dôverčivo, telá, v noci. Svitne deň a pochybnosti začnú pridelovať.

2

Pravidlá odsúvajú. Vytesňujú a presúvajú. Nasledujúce pravidlá. Úrad pre odsun odpadkov uvádza na svojej stránke celé priehrštie pravidiel. Ak ide o stavebný odpad, občan je povinný kontaktovať príslušný úrad⁸. Ak hmotnosť stavebného odpadu nepresahuje 300 kilogramov, odsun bude bezplatný, ale len raz do mesiaca. Rozmery odpadu nesmú presahovať 150 cm x 50 cm x 50 cm. Ak presahujú, občan je povinný⁹ veľkosť stavebného odpadu zmenšiť podľa nižšie uvedených pravidiel¹⁰. Nižšie uvedené pravidlá občana inštruujú, ako má nadrozmerný odpad upraviť a zabalit' do ľahko odsunuteľných balíkov.

3

Mnoho občanov pod rúškom tmy nepovolene vynáša ku kontajnerom nepovolene rozmerný odpad. Napríklad: sporáky, chladničky, gauče, police, stoličky, kusy drevenej terasy, koberce. Ak vyloží svoj odpad jeden, zakrátko sa pridajú aj ďalší. V okolí kontajnerov tak vznikajú nepovolene skládky odpadu. Každý si myslí, že príslušný úrad kontaktoval ten, kto svoj odpad vyložil na ulicu ako prvý. Smetiari prichádzajú denne, ale nechcené rozmerné predmety, moknúce v daždi a mrznúce v mraze, jednoducho ignorujú. Ani im nenapadne, že Úrad pre odsun nadrozmerných odpadkov, pod ktorý patria aj oni, by mohli kontaktovať aj oni. By aj oni mohli kontaktovať. Varovať.

4

Nikto nechce telefonovať, nikto nechce vyplňať ďalšie formuláre, nikto nechce platiť, nikto sa nechce priznať k svojmu odpadu. K znalosti pravidiel odsunu. K neznalosti pravidiel. Nikto sa nechce priznať k sebe. Priznanie presúva na druhých. Nikto si nechce pridelit' pravidlá. Úrad pre dômyselný odsun neakceptovateľne veľkého odpadu má na svojej stránke rubriku, pomocou ktorej agilný občan môže nahlasovať nepovolene skládky odpadu. Nemôže to však urobiť anonymne, nárast nelegálnych

skládok sa vymyká vytúženej kontrole. Pravidlá tvorivých úradníkov sotva niečo riešia, situáciu len zhoršujú, ďalej zamotávajú. Musíme však priznať, že aspoň poskytujú tvorivý (verejný) priestor pre tvorivosť v kanceláriách. Aspoň vytvárajú tvorivý priestor vo verejnej službe. V kanceláriách. Aspoň verejne vytvárajú. Tvorivú atmosféru pre priestor.

¹ Aká učenosť sa tu má na myslí? Akademická? Empirická? Nečakaná, spontánna? Zrýchlená? Matematická? A o koho (čiu) učenosť tu ide? V kom kriesi učenosť pochybnosti? Platí tento (až bezočivo axiomaticky znejúci výrok) pre každého rovnako? V texte (či v zátulí textu) by sa chcelo, aby to tak bolo.

² Pochybnosť – iné slovo pre skalopevné presvedčenie. Skaly zvetrávajú bez toho, aby si toho boli vedomé. Toho, toho a toho. Čo by sme si bez tohto slovka počali? Najmä v slovenčine? Skalopevne verím, že skala má vedomie. Vyjadrujem tých pochybnosť o presvedčení, že skala vedomie nemá. Pohybujeme sa na lyrickom trasovisku.

³ Mnohovýznamové slová, ktoré na prvý pohľad majú len jeden význam. Ten jeden význam je už taký pevný (taký dohodnutý a dohodnený), taký jednoznačný a ustálený, že všetkým, čo stoja okolo, sa trasú nohy.

⁴ Samozrejme, že bude tesno. Pretože meno má v sebe zakódované všakovaké roviny: biblické, kabalistické, numerologické, astrologické, rituálne, fatálne, reklamné, profetické.

⁵ Správajú sa ako osoby?

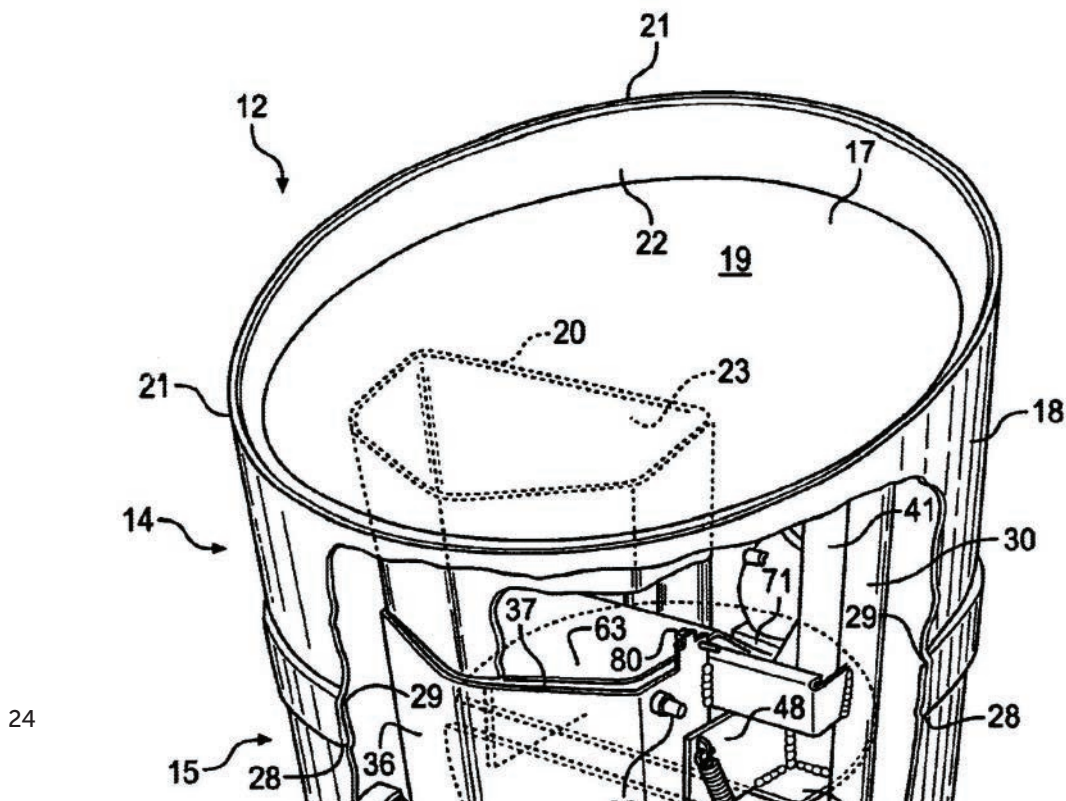
⁶ Správajú. Vidíme, že vedia samostatne konať.

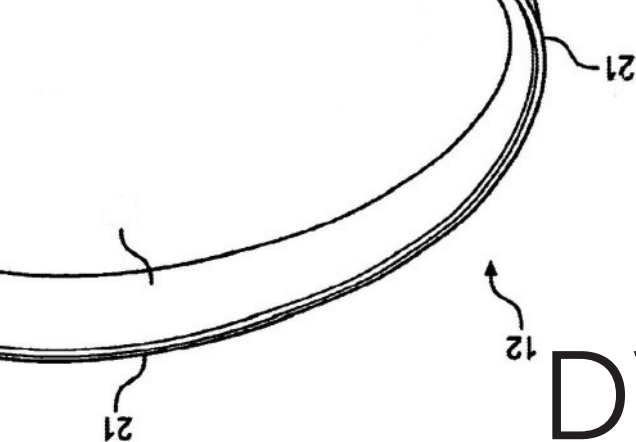
⁷ Otázka, či si vieme predstaviť meno, ktorému práve bolo pridelené ďalšie meno. Pomerne tmná časť diela. Zrejme ide o odkaz na danteovské nejasnosti.

⁸ Nevymýšľame si. Takýto úrad aj s pravidlami skutočne existuje. O účinnosti pravidiel, ako uvidíme nižšie, by sa dalo polemizovať. Aj vášnivo.

⁹ Úrad je povinný presúvať kompetencie na občana napriek tomu, že občan platí mestskú i odpadkovú daň.

¹⁰ Ani úradníkovi neslobodno vziať tvorivý rozmach.





DVANÁST OTÁZOK

(návrh pre možnú anketu do mesačníka pre súčasné umenie)

1. Čo by ste uprednostnili – návštevu predajne IKEA alebo prehliadku výstavy?¹
2. Chceli by ste sa niekedy pomilovať s vlastným klonom?²
3. Naozaj čítame, keď čítame, alebo čítame aj vtedy, keď nečítame?³ Alebo: Kedy čítame naozaj – či nečítame dôkladnejšie vtedy, keď čítame len jedným okom? Alebo keď sa pozeráme na zavretú knihu? Alebo keď sa iba chystáme čítať? Alebo keď sa vzdávame čítania?
4. Keby ste boli žena, chceli by ste spoznávať pamätihodnosti Ríma v spoločnosti vašich štebotavých rovesníčok?⁴
5. Do akej miery zasahuje mariánsky kult otázka: Maria rádiá prácu polície?⁵
6. Je verejný priestor určený na to, aby ho vyplňal hluk?⁶
7. Viete si predstaviť život v spoločnosti, v ktorej sa už nebudú posielat pohľadnice?⁷
8. Chceli by ste sa stať nesmrteľným aj v prípade, že by ste vedeli, že ďalšie pokolenia budú spomínať len na vaše menej príťažlivé stránky?⁸

¹ Táto otázka nepochádza odo mňa. Prvýkrát ju vyslovil holandský umelec Wim Kamphuis a ja som sa o nej dozvedel od Petra Macsovszského, ktorý sa s Kamphuisom istý čas schádzal.

² Takisto ani túto otázku som nevymyslel ja. Vyslovil ju mnohostranný zabávač, čašník, filantrop, spisovateľ, hudobník a redaktor časopisu HAYZED, Niels Rodenburg, s ktorým sa Peter Macsovszky istý čas schádzal.

³ Otázka inšpirovaná Mauriceom Blanchotom.

⁴ Táto otázka by možno mohla znieť takto: Keby ste boli skutočne žena, chceli by ste spoznávať?

⁵ Pravdepodobne ide o dávný novinový titulok.

⁶ Inak povedané, chýba nám vedomie verejného priestoru. Inak povedané, neuvedomujeme si, že tam, kde začína sloboda toho druhého, končí moja sloboda. So Sartreom povedané: „Peklo je ten druhý.“ Z verejného priestoru sa stáva peklo pekiel, keď sa v ňom jednotlivci začínú správať ako vo svojej obývačke. Človek sa však chce za každých okolností cítiť pohodlne, v záujme pohodla a zábavy je ochotný fičať aj naprieč mrtvolami.

⁷ Každý sa už dovtípil, že sme sa už ocitli na prahu takej spoločnosti. Môžete si kúpiť pohľadnicu, ale známky sa predávajú v predajni tabaku alebo na pošte. Najťažšie je nájsť poštu. O máličko ľahšie je nájsť tabak. Najľahšie je nájsť predajňu s pohľadicami.

⁸ Tento problém nastoľuje aj Kunderov román Nesmrteľnosť. Nejedna (slovenský) spisovateľ, keď jedovato a najmä verejne – či už v riadnom polemickom článku alebo v akejsi poviedkovej, ľahko identifikovateľnej alegórii – útočí na kritika, nemyslí na to, čo po ňom zostane. Zostane spomienka na žlč, neurózu, hystériu a paranoju. Na malosť.

DANIEL GRÚŇ

Za krokmi v mäkkej tráve

Rozhovor s Luciou Papčovou

KRAJINA JE PRE TEBA VEĽKÁ TÉMA. JE TO KRAJINA KONTEMPLATÍVNA, KRAJINA BEZ DRASTICKÝCH CIVILIZAČNÝCH ZÁSAHOV, KRAJINA AKO DRAMATICKÁ SCÉNA, AKOBY BOLA V OČAKÁVANÍ NIEČOHO. POPRITOM DÁVAŠ DO SVOJICH DIEL EXTRÉMNU CITLIVOSŤ, VYHROCUJEŠ KONTRAST, PRACUJEŠ S KUMULOVANÍM NAPÄTIA. KEĎ OVPLYVŇUJEŠ REFERENČNÝ RÁMEC KRAJINNÉHO PRIESTORU, NECHÁVAŠ PRACOVAŤ ILUMINÁCIU SVETLOM NA HRANE VIDITEĽNOSTI. SÚČASNE ZACHOVÁVAŠ VO SVOJICH FOTOGRAFIÁCH REŠPEKT K VECNOSTI, OPISUJEŠ A ZDÔRAZŇUJEŠ POVRCH ŽIVÝCH VECÍ. ČO ZNAMENÁ PRE TEBA PRAVDA FOTOGRAFICKÉHO REALIZMU? O AKÚ PRAVDU USILUJEŠ?

Pravda fotografického realizmu je pre mňa zaujímavá práve pre prítomnosť referencie na skutočnosť a obmedzenie, ktoré táto prítomnosť nevyhnutne obsahuje, pre mňa zvyšuje hodnotu obrazu. Táto referencia v sebe tiež nevyhnutne nesie prítomnosť autora na danom mieste v danom čase a všetko, čo predchádzalo hľadaniu miesta a svetelných podmienok s veľkoformátovým fotoaparátom. Obmedzenie skutočnosťou, jej geograficko-svetelnými možnosťami a mojimi možnosťami premiestňovať sa v priestore s vybavením, ktoré potrebujem, pre mňa tiež tvorí dôležitú časť diela, je to akýsi " boj" s realitou a, povedzme, pravdou, pretože sa stáva naraz mojím spolupracovníkom aj nepriateľom. Tento proces má preto aj ďalší vnútorný rozmer, hľadanie potenciálu v tomto svete a hľadanie vlastného miesta uprostred neho. V prípadoch, keď je potrebné zjsť hlbšie do lesov, dolín, keď sa ocitám sama uprostred potenciálne nebezpečného prostredia, kde sociálno-politická skutočnosť ustupuje do pozadia až úplnej nepodstatnosti, naberá proces iné kvality, už nejde len o spracovanie obrazu, proces vzniku začína naberáť na dôležitosti. Obraz v sebe nesie zapečatené všetky tieto prvky, nie je len stlačením spúšte vo vhodný moment.

PRI POHĽADE NA TVOJE FOTOGRAFIE JE ZREJMÉ, ŽE DÁVAŠ VEĽKÝ DÔRAZ NA FORMÁLNU STRÁNKU. NAPRIKĽAD V CYKLE FOTOGRAFIÍ TÁ KRAJINA I.-III. KOMPOZÍCIA ČASTO VEDIE OKO DIVÁKA PO TAKMER PLASTICKOM POVRCHU SMEROM K HORIZONTU. TVOJA TVORBA NAZNAČUJE, ŽE MOŽNOSTI ČIERNOBIELEJ ANALÓGOVEJ FOTOGRAFIE ZĎALEKA NIE SÚ VYČERPANÉ. VNÍMAŠ V NEJ ŠIROKÝ PRIESTOR PRE VLASTNÚ REALIZÁCIU? AKO SI SA DOSTALA K UPLATŇOVANIU POD-EXPOZÍCIE?

Formálna stránka je pre mňa dôležitá, pretože sa stáva spojnicou na komunikáciu všetkých prvkov a možnosťou, aby obraz skutočnosti presahoval svoj referenčný rozmer. S čiernobiou fotografiou som začala pracovať, keď som mala balíček filmov po expirácii a nevedela, ako ich použiť – táto náhoda ma primäla skúsiť s ňou pracovať a odvtedy ju používam. Redukcia farieb na monochrómnou škálu čiernej mi umožňuje posúvať obraz krajiny viac k abstrakcii, zachovávajúc jej skutočnosť. Priestor na realizáciu je podľa môjho názoru vo všetkých médiách, ide o to, na čo sa človek zameria a čo ho ťahá. S ohľadom na video, ktoré pracuje s krajinou a skutočnosťou naopak v plnej farebnosti a detaile, by som skôr povedala, že v práci s krajinou a možnosťami interakcií s ňou vidím veľký potenciál pre vlastnú realizáciu.

Princíp podexpozície som pravdepodobne začala podvedome používať vďaka zážitkom z dospievania, keď som trávila veľa času v nočnej krajine. Chodievala som veľa do krajiny, hôr, niekedy aj na nonstop prechody pohorí, keď sa išlo celú noc po hrebeni, lese. V krajine som spávala len v spacáku, takže som prostredie mohla cítiť bezprostrednejšie. Vnímanie skutočnosti, krajiny, ale aj bezprostredných vzťahov je vtedy iné. S podexpozíciou som predtým už pracovala v inštalácii lightboxov „Chcela by som sa do teba zaľúbiť“, v ktorej sú tmavé, takmer nesvietiace lightboxy vystavené v zatemnenej miestnosti – obraz sa vynára pomaly, spolu s divákovým okom privykajúcim na tmu. Na svetle je lightbox len čiernym objektom, obraz je nečitateľný.

ZAÚJÍMALO BY MA TIEŽ, AKO PRACUJEŠ V KRAJINE A AKO SI VYBERÁŠ MOTÍVY PRE SVOJE DIELA. VRACIAŠ SA STÁLE NA ROVNAKÉ MIESTA (CYKLUS TÁ KRAJINA)? PRIPÚŠŤAŠ, ŽE ZA FOTOGRAFIU KRAJINY MÔŽE STÁŤ VYJADRENIE TVOJEJ SUBJEKTÍVNEJ EMÓCIE ČI LATENTNE UKRYTÝ PRÍBEH (NARÁŽAM NA NÁZOV CYKLU ZAĽÚBENÝ JÁN)?

Pracujem spôsobom, že podľa mapy si vyberiem miesta s potenciálom na nájdenie podmienok, ktoré by sa dali použiť na posun obrazu, na vyjadrenie významu, princípu. Do týchto miest sa vyberiem a hľadám, podľa svetla a tvaru krajiny, miesta, ktoré by mohli ohraničením, vyrezaním zo svojho miesta a času, vytvoriť akúsi samostatne fungujúcu entitu, schopnú komunikovať niečo s divákom. Na miesta sa potom vraciam, čakám na správny moment, keď nastane svetelná situácia, ktorú potrebujem. Popritom sa snažím hľadať iné možnosti, ktoré som si predtým nevšimla. Krajina je mojim spolupracovníkom, spolutvorcom na základe možností, ktoré poskytuje.

Každá práca určite odráža emocionálny svet tvorcu, pretože sa zameriava na špecifické situácie a spracovanie. V mojom prípade je ale výsledok natoľko ovplyvnený možnosťami krajiny a jej vlastnými „emociami“, že v tomto smere nechávam na krajinu, aký „statement“ sama poskytne. Názov cyklu môže fotografie sceliť alebo nechať samostatnejšími a samozrejme im dodať podkontext alebo návod na čítanie. V prípade cyklu „Zalúbený Ján“ mi išlo práve o scelenie a tiež ma zaujímalo, ako takýto priamy, možno až zbagatelizovaný názov môže ovplyvniť čítanie krajiny a, naopak, krajina názov samotný.

Z CELKU TVOJEJ TVORBY POSLEDNÝCH DVOCH ROKOV (2011 – 2012) SA ZDÁ, AKOBY TI NEZÁLEŽALO NA SÚČASNÝCH SPOLOČENSKÝCH KONTEXTOCH, OVPLYVŇUJÚCICH RÁZ KRAJINY, TREBÁRS U NÁS, ALE AJ V CELOSVETOVOM MERADLE. MÁM NA MYSLI HLAVNE TO, AKO SA KRAJINA MENÍ POD VPLYVOM GLOBÁLNEHO KAPITALIZMU A CIVILIZAČNÉHO VANDALIZMU NA MONUMENTALITE PRÍRODY, ALE NAOPAK, HLADÁŠ V NEJ NIEČO NADČASOVÉ, SÚSTREĐUJEŠ SA NA SUBJEKTÍVNE PREŽÍVANIE KRAJINY... NA DRUHEJ STRANE, V TVOJICH KRAJINÁCH JE ČOSI APOKALYPTICKÉ... ČO SI O TOMTO „ČÍTANÍ“ MYSLÍŠ?

Krajina má život sama osebe, nezávislý od nás, má svoj systém, princípy, s akými pristupuje k zásahom do nej a pod. Na druhej strane, lesy na Slovensku nie sú pralesmi, sú kontrolované, umelo vysadené a kľčované. Na viacerých fotografiách pracujem práve s týmito zásahmi ako s výtvarnými prvkami, nejde mi ale o komunikáciu informácie, aké sú necitlivé a pod., beriem ich ako akýsi zásah, ktorý nesúdím, ale preberám a používam na svoje účely. Áno, hľadám skôr nadčasové hodnoty obsiahnuté v krátkom momente a skutočnosti tohto sveta. Mojim zámerom je, aby sa obrazy mohli natoľko projektovať do sveta diváka a naopak, že by ich skúsenosť mohol preberať.

Apokalyptický pocit som, pravdupovediac, z mojich prác nikdy nemala, ale samozrejme, pocit priestoru strácajúceho sa v tme, akoby zanikal, tento pocit môže vyvolať. Pre mňa je ale tento prázdny, nezrekonštruovateľný priestor skôr potenciálom pre tvorbu, niečím čo sa stráca, aby sa to mohlo naplniť subjektívnou projekciou diváka. Ako v maľbe geometrickej abstrakcie. Priestor sa tak stáva niečím neprebádaným a tým vyzýva doň vykročiť a preskúmať ho. A za horizontom je naznačený ďalší priestor, ktorý je tým v obraze tiež prítomný.

MICHELANGELO ANTONIONI RAZ NAPÍSAĽ, ŽE FILM, KTORÝ MÔŽEŠ VYJADRIŤ SLOVAMI, NIE JE SKUTOČNÝM FILMOM. TVOJ CYKLUS TROJKANÁLOVÝCH VIDEO FILMOV KRÍK I.-III. JE ZDANLIVO NENARATÍVNY. Povedal by som, že je scénický. POHYB KAMERY, SYNCHRONIZÁCIA TROCH OBRAZOV A ZVUKOVÁ STOPA KONCENTRUJÚ DIVÁKA NA EMÓCIU A ATMOSFÉRU ŽIVÉHO OBJEKTU SITUOVANÉHO DO KRAJINNÉHO PRIESTORU.

To je dôvod, prečo sa snažím pracovať so skutočnosťou a jej obrazom-časom-zvukom. Skutočnosť je veľmi determinujúci a vyčerpávajúci materiál na prácu, zároveň je ale aj veľmi aktívnym v procese tvorby. Veľa vecí sa rozvinie alebo zmení smer počas realizácie a toto sa dá používať a rozvíjať. Často to príde do stavu „tak toto už nejdem nikdy robiť“, ale nakoniec sa k tomu vrátim. To, čo napísal Antonioni, si myslím aj ja, že cez spracovanie skutočnosti sa dajú vyjadriť veci, ktoré sa nedajú slovami, že divák môže byť privedený k veľmi komplexnému zážitku priamo spojenému so skutočnosťou, ktorý môže mať reálny dopad na jeho ďalšie prežívanie a stať sa jeho vlastnou adoptívnou skúsenosťou. V práci „Krik I.-III.“ som pracovala s jednotlivými scénami, kde som veľmi základné pojmy, živé objekty stavala do prírodného prostredia, oddelené od sociálneho, politického kontextu. Tri postavy, kôň, muž, žena sú ale rovnako oddelené od prirodzeného prostredia, odohráva sa v nich proces, ktorý

môže divák čítať iba na základe ich skutočnej prítomnosti v priestore. Dej sa odohráva abstraktne, iba spracovaním zvuku a obrazu – kompozíciou, kamerou, detailmi nesúcimi význam a istý kontext a interakciou troch obrazov.

PRIPOMENULI MI TIEŽ PRÍRODNÉ SCÉNY FILMOV LARSA VON TRIERA. PRIZNÁVAŠ VPLYV KLASICKÉHO FILMU, PRACUJEŠ VEDOME S FILMOVÝM JAZYKOM?

Vplyvu klasického filmu sa dnes asi už ani nedá vyhnúť, ako ani vplyvu všetkého, čo nás obklopuje, výtvarného, hudobného... S filmovým jazykom pracujem vedome, pretože umožňuje zdôrazniť vytrhnutie obrazu zo skutočnosti, ktorý potom vidíme inak, odcudzený svojej skúsenosti s videním reality, a tým otvára priestor na jej novú interpretáciu v očiach diváka. Zároveň umožňuje iné prežívanie času, čo je pre sprostredkovanie komplexnejšieho zážitku veľmi dôležité. Zvuk je nástrojom formujúcim celý priestor scény.

KONKRÉTNE V TVOJOM PRÍPADE BY MA ZAUJÍMALO, ČI V ZOBRAZOVANÍ KRAJINY CÍTIŠ, V PRÍPADE FILMOV DOKONCA INSCENUJEŠ, ŽENSKÉ A MUŽSKÉ PRVKY, TELÁ, KTORÉ SA POHYBUJÚ, DÝCHAJÚ, VNÍMAJÚ. CELKOVO TVOJE STVÁRNENIE PRÍRODY MI EVOKUJE TELESNOSŤ... SLEDUJEŠ TÝM NEJAKÝ ZÁMER?

Snažím sa o istú formu objektivity, ktorá má tendenciu ukazovať veci také, aké sú a ako sú zasadené v skutočnosti. Snažím sa tým o oprostie od vnímania vecí skrze pojmy, jazyk, naučené definície, sociálne štruktúry, podvedomé významové skratky. Človek má tendenciu všetko kategorizovať do štruktúr, vytvára si databázu významov, ktoré priraduje k pojmom, a realitu sa potom snaží automaticky priradovať k týmto pojmom, pričom však často stráca vnímavosť k skutočnej povahe vecí a objektov, ktoré ho obklopujú. Túto tendenciu sa snažím obmedziť, v ideálnom prípade úplne vytesniť, a práve preto pracujem aj s telesnosťou.

Tento prístup, "odcudzenie (ostranenie)", obhajovali už ruskí formalisti, používa sa v rôznych formách v umení a už skutočnosť videná cez fotoaparát ho latentne obsahuje. Práca s telesnosťou je jedna z foriem, ako sa dá tento prístup použiť v obraze skutočnosti. Pozornosť je upretá na povrchy, štruktúry, detaily, život krajiny a objektu, je to opačný prístup ako symbolizmus, ktorý kumuluje významy a histórie objektu, posúva ho do intelektuálnej, pojmovej sféry, namiesto aby sa zamerával na ten konkrétny objekt v reálnom čase a priestore.

V TVOJICH VIDEO FILMOCH NECHÁVAŠ ZNAČNÝ PRIESTOR PRE PRIRODZENÉ ZVUKY, ŠUMY A POHYBY. AKÚ DÔLEŽITOSŤ MÁ PRE TEBA ZVUK V KOMBINÁCII S OBRAZOM? SÚVISÍ TO NEJAKO S TVOJÍM ZÁUJOM O KLASICKÚ HUDBU?

Zvuk v kinematografii dodáva povahu tomu, čo sa nachádza v obraze a tiež vykresľuje všetko, čo sa má nachádzať mimo obraz. Určuje prostredie, náladu, počasie, teplotu, tvorí tretí rozmer k dvojrozmernému obrazu. Je teda veľmi dôležitým nástrojom, lebo vedie diváka časom a priestorom obrazu možno ešte viac ako obraz sám. Nahrávanie zvuku mi pri práci s videom zabralo omnoho viac námahy a času ako obraz. Za obvyčajnými krokmi v mäkkej trávě som musela ísť dosť ďaleko do hôr, aby v pozadí neboli žiadne iné rušivé zvuky. Chcela som mať autentický zvuk. Nájsť mäkkú trávu, ktorá je na mieste bez civilizačných hlukov, nie je také jednoduché. Preto sa, samozrejme, takmer všetky zvuky k filmom robia umelo a postprodukcne a vzniká tak databanka zvukov, ktoré sa opakujú, aj keď si to asi neuvedomujeme. Preto má aj filmový svet v niečom akoby podobnú povahu, znie podobne. Keď sa niekde zrazu objaví autentický zvuk, znie to čudne alebo inak. Samozrejme nie všetky zvuky sa mi podarilo nahráť autenticky – napríklad nahráť správne vietor je ťažké a vyžaduje to špeciálne vybavenie. Takže som použila vietor z databanky a potom mi priateľka vravela – ten vietor poznám, aj ja ho používam...

Zvuk a priestor, ktorý vykresľuje, má pre mňa muzikálny význam, v budúcnosti s ním tak aj plánujem pracovať. Chcem sa snažiť narábať s prirodzeným zvukom cielene ako so skladbou. S mojím záujmom o klasickú hudbu to iste súvisí, pretože je v nej epickosť, ktorá sa dá podobne komponovať aj

prirodzeným zvukom scén, aj keď by epickosť chýbala obrazu. Povaha pohybu, predmetu, prostredia môže byť popisnou a dejotvornou.

**TO MI ZNIE AKO PANTEISTICKÁ PREDSTAVA, ŽE KAŽDÝ KAMEŇ MÔŽE POHNÚŤ VESMÍROM...
SPOLOČNE S TVOJÍM PRIATEĽOM SOCHÁROM ŠTEFANOM PAPČOM SA AKTÍVNE VENUJETE LEZENIU.
ASI SA NEMÝLIM, KEĎ PREDPOKLADÁM VZŤAH MEDZI TVOJÍM ZÁUJMOM O SKALNÉ BRALÁ
A SPÔSOBOM, AKO PRACUJEŠ S VIDEOM ČI FOTOGRAFIU?**

Ak máme zachádzať do náboženskej filozofie, skôr by som to prirovnala k citátu zo Starého zákona – „Keď na druhý deň vychádzala ranná zora, rozkázal Boh červíku a on zranil ricínus, takže vyschol.“ (Jon 4,7).

Vzťah medzi skalným lezením a mojou prácou s krajinou a spôsobom, akým s ňou chcem pracovať, tam určite je. Skalné lezenie je čistá interakcia medzi človekom a krajinou vo svojej prirodzenej forme. Na základe tejto v podstate umelo vyvolanej interakcie – nie je podmienená nevyhnutnosťou pre prežitie alebo zachovanie života, práve naopak, skôr akoby šla proti prirodzenému zákonu existencie človeka v priestore krajiny – vzniká možnosť rôznorodých zážitkov, ktoré formujú človeka iným spôsobom ako pri súčasných prirodzených interakciách s krajinou vo vyspelom svete. Nejde len o šport, pohyb alebo dosahovanie výkonov. Je to tvorivý proces pohybu v krajine, pretože každý pohyb sa musí prispôbiť tvaru, priestoru skaly – krajiny, inak by nebol možný pohyb nahor. Tvorivý preto, lebo často sa napríklad lezci radia, ako prekonať kľúčové miesto – treba to „vymyslieť“, radia si presný postup, akým treba chytať skalné nerovnosti, ako vyvažovať rovnováhu. Často je to, samozrejme, o cviku a skúsenosti a fyziologických predpokladoch. V rôznych typoch skalných ciest sú rôzne a veľmi špecifické ťažkosti určené typom krajiny. Ďalšou neodmysliteľnou časťou je rozmer nebezpečenstva a strachu – rôzne typy ciest majú rozličné stupne obtiažnosti a nebezpečnosti, veľmi dôležitým je rozmer zlyhania – ak nezvládnem vyriešiť problém, hrozí reálne nebezpečenstvo a následky môžu byť od minimálnych až po fatálne. Tento typ interakcie s krajinou poskytuje psychickú formáciu, ktorá môže byť veľmi prínosná v bežnom živote – spôsob, akým je človek schopný riešiť problémy, zvládať kritické situácie a pod. Zároveň poukazuje na nekonečnosť obsiahnutú v krajine – neexistujú dve rovnaké cesty. Každá vyžaduje inú zostavu pohybu.



* Na stranách 31 - 37 sa nachádzajú fotografie Lucie Papčovej.

















MARTIN KOČIŠ

Zmeniť svojou tvorbou svet

Rozhovor s americkým básnikom Johnom M. Bennetom

John M. Bennett (*1942) je americký experimentálny básnik. Zaoberá sa vizuálnou a zvukovou poéziou a videopoéziou. Publikoval vyše 400 kníh poézie a iných materiálov (drobné tlače, „bulletiny“ atď.). Bol redaktorom a vydavateľom magazínu LOST & FOUND TIMES (1975 – 2005), je kurátorom „Avant Writing Collection“, „The William S. Burroughs Collection“ a „The Cervantes Collection“ na Ohio State University. Jeho práce, publikácie a dokumenty sú zhromažďované v Múzeu moderného umenia v New Yorku a v ďalších významných knižniciach a inštitúciách. Má titul PhD. z latinskoamerickej literatúry.

<http://www.johnmbennett.net/>

AKO TO VŠETKO ZAČALO? SPOMÍNAŠ SI NA PRVOTNÉ IMPULZY, RESP. MOTÍVY, KTORÉ ŤA PRIVIEDLI K POÉZII AKO TAKEJ? OD ZAČIATKU SI INKLINOVAL K VIZUÁLNEJ A EXPERIMENTÁLNEJ POÉZII ALEBO SI VO SVOJEJ TVORBE PREŠIEL AJ FÁZOU „TRADIČNE“ VNÍMANEJ POETIKY?

Začal som s písaním a kreslením, keď som bol veľmi mladý, robil som si krátke poznámky a tieto veci som pri návrate z Japonska koncom 40-tych rokov hodil do Tichého oceánu. Nemal som potuchy o „poézii“, ale cítil som, že je na tom písaní niečo magické, že písanie zanecháva niečo trvalé, čo mení okolitý svet. Pokračoval som v tvorbe textov a kresieb po dobu niekoľkých rokov, potom som si uvedomil, že by sa to dalo nazvať „poéziou“. Svoju tvorbu môžem od začiatku klasifikovať ako „experimentálnu“ v tom zmysle, že som sa vždy snažil hľadať a nachádzať rôzne spôsoby, ako efektívnejšie zmeniť svet a pochopiť, ako som ho menil cez moje písanie/kreslenie/atď. Nikdy som nemal záujem o tvorbu tradične chápanej poézie, išlo mi hlavne o využívanie jazyka ako prostriedku na ceste za dosahovaním „ďalších“ cieľov/koncov. Tento proces pokračuje do dnešných dní.

VENUJEŠ SA EXPERIMENTÁLNEJ A VIZUÁLNEJ POÉZII, VIDEOPOÉZII, TYPOGRAFII, REALIZÁCII RÔZNYCH PERFORMANCE... EXISTUJE PRE TEBA MEDZI TÝMITO VYJADROVACÍMI FORMAMI NEJAKÁ HIERARCHIA ALEBO ICH POVAŽUJEŠ ZA ROVNOCENNÉ? VYUŽÍVAŠ ŠPECIFICKÉ VÝRAZOVÉ FORMY PRI SPRACOVANÍ URČITÝCH KONKRÉTNÝCH PODNETOV ALEBO JE VÝBER FORMY/METÓDY NÁHODNÝ? AKÉ „ĎALŠIE“ CIELE MÁŠ NA MYSLI?

Nemám hierarchiu – žiadna z vyjadrovacích foriem nie je nadradená inej, všetko je to poézia alebo čokoľvek – ale myslím si, že moja práca s textom je najviac rozvinutá a prepracovaná, pretože je to oblasť, na ktorú som sa vždy zameriaval najintenzívnejšie. Táto moja práca zahŕňa textové prvky, rovnako ako vizuálne, zvukové, konceptuálne, metafyzické a performačné aspekty. Ciele, v ktorých dosiahnutie dúfam, je zmeniť svojou tvorbou svet a pochopiť zmysel svojej existencie v ňom. Samozrejme – tieto ciele nikdy nedosiahnem.

ČO MYSLÍŠ TÝM „ZMENIŤ SVET“? MÁŠ NEJAKÚ KONKRÉTNU VÍZIU, NEJAKÚ „UCELENÚ KOMPAKTNÚ UTÓPIU“? AKÝ JE TVOJ NÁZOR NA STAV SÚČASNEJ SPOLOČNOSTI, ČO BY SI CHCEL ZMENIŤ A PREČO?

Viem, je to celkom arogantné už len vysloviť to spojenie „zmeniť svet“, ale to, v čo reálne dúfam, že dokážem, je zmeniť spôsob, akým je jazyk používaný a chápaný, prinajmenšom v poézii, ktorá zmení spôsob, akým ľudia myslia, rozšíri hranice ich myslenia a nazerania na svet. Bohužiaľ, nemám konkrétnu utopickú víziu. Nechcem sa vyjadrovať k súčasnému stavu spoločnosti, s výnimkou nasledovného: existuje veľmi reálna pravdepodobnosť, že ľudstvo sa zničí samo – z toho som skutočne smutný.

DÁ SA POVEDAŤ, ŽE SI SÚČASŤOU AKÉHO SI „SEMIOTICKÉHO PARTIZÁNSKEHO BOJA“. SÚHLASÍM S TÝM, ŽE JEDINOU MOŽNOSŤOU, AKO MÔŽE ĽUDSTVO PREŽIŤ, JE ZMENIŤ SPÔSOB MYSLENIA... UŽ SI NIEKEDY V ŽIVOTE MAL MOŽNOSŤ ZAZNAMENAŤ POZITÍVNY VPLYV SVOJEJ TVORBY NA KONKRÉTNÉHO ČLOVEKA?

Áno. Niekoľko rokov som pracoval s duševne chorými pacientmi, písal som s nimi poéziu s využitím niektorej z mojich techník a bolo niekoľko prípadov, keď bolo evidentné, že tieto aktivity mali pozitívny vplyv na ich chorobu. Boli medzi nimi aj početné prípady prevažne mladých básnikov, na ktorých moja práca pôsobila oslobodzujúco, pootvorila im ich myslenie, ukázala nové možnosti.

S OHLADOM NA TVOJU ODPOVEĎ MI NEDÁ NESPOMENÚŤ KATEGÓRIU ART BRUT. V TVOJICH PRÁČACH, KTORÉ SOM MAL DOTERAZ MOŽNOSŤ VIDIEŤ, JE SILNE CITELNÁ PRÍTOMNOSŤ TOHTO SEGMENTU UMENIA. ČO MYSLÍŠ?

Celá moja práca je niečo ako art brut – už len v tom, že vo svojej tvorbe nenasledujem žiadnu konkrétnu zavedenú „umeleckú školu“.

AKO JE TO UVEDENÉ NA TVOJEJ WEBOVEJ STRÁNKE, PUBLIKOVAL SI VIAC AKO 300 KNÍH, BULLE-

TINOV POÉZIE A INÝCH MATERIÁLOV... PODĽA TEJTO SUMY TO VYZERÁ AKO „PLYNULÝ TOK TVORIVOSTI“ – BOLO BY ASI ZBYTOČNÉ SA PÝTAŤ NA NIEČO TAKÉ AKO TVORIVÉ KRÍZY... ALEBO NIE?

Počet publikácií je teraz viac ako 400 kníh a bulletinov.

Myslím, že celý môj život je jednou „tvorivou krízou“.

SPOMÍNAŠ SI NA SVOJU PRVÚ PUBLIKOVANÚ KNIHU?

Skutočne sa presne nepamätám. Svoju prvú „knihu“ som vytvoril ešte ako dieťa. Bolo obdobie asi 10 rokov – približne niekde medzi rokmi 1975 a 1985 –, keď som nemohol nájsť nikoho, kto by bol ochotný moje knihy publikovať, tak som si na to musel zarobiť peniaze a urobiť to sám. Knihy som však písal neustále. Niektoré z nich sú ešte do dnešného dňa nepublikované.

V SÚČASNOM UMENÍ JE KONCEPTUALIZMUS VEĽMI POPULÁRNYM POJMOM. MÁŠ POCIT, ŽE TVOJA PRÁCA JE URČITÝM PRIRODZENE PLYNÚCIM INTUITÍVNYM TOKOM ALEBO SÚ V TVOJEJ TVORBE PRÍTOMNÉ DLHODOBÉ KONCEPTUÁLNE TENDENCIE?

Áno, samozrejme, ale nerád by som o nich diskutoval a rozoberal ich, pretože hocičo, čo by som povedal, by bolo vždy len malou časťou príbehu. Nieкто by si však mohol myslieť, že to je celý príbeh a tým by, myslím, mohla byť moja práca ukrátená o určité rozmery.

JE PROCES TVOJEJ UMELECKEJ ČINNOSTI NEJAKÝM SPÔSOBOM RITUALIZOVANÝ, NAPR. KEDY & AKO & ČO ROBIŠ, ALEBO SA ZAKLADÁ NA ABSOLÚTNEJ SPONTÁNNOSTI?

Proces vlastnej tvorby je aj pre mňa samotného určitým spôsobom istým druhom mystéria.

V súčasnosti najčastejšie tvorím v dopoludňajších hodinách. Niekedy však aj v noci. Písanie je istým spôsobom porovnateľné s učením sa, hre na nejaký hudobný nástroj: čím viac cvičíš, tým je to lepšie. V procese písania sa mi častokrát stáva, že vytvorený fragment takmer vždy pôsobí hrozne, až „klišoidne“. Osvedčilo sa mi jednoducho ignorovať tento pocit, pretože takmer vždy sa ukáže byť nesprávny.

TRADÍCIA EXPERIMENTÁLNEJ A VIZUÁLNEJ POÉZIE JE TIEŽ SILNÁ AJ V NAŠICH ZEMEPISNÝCH ŠÍRKACH, V ČASOCH BÝVALÉHO ČESKOSLOVENSKA VZNIKLA SILNÁ GENERÁCIA AUTOROV „TOHTO TYPU“. STRETOL SI SA NIEKEDY S TVORBOU NIEKTORÝCH Z NICH? (NAPR. MILAN ADAMČIAK, JÚLIUS KOLLER, DEZIDER TÓTH, JIŘI VALOCH, JIŘÍ KOLÁŘ, EDUARD OVČÁČEK, MILOŠ URBÁSEK...)

Poznám niečo z tvorby Jiřího Valocha. Mal som možnosť vidieť prierez tvorbou 20. storočia umelcov z Československa, ktorí tvorili v duchu vizuálnej poézie, futurizmu a dadaizmu, ale, bohužiaľ, nemám pamäť na mená. Čeština a slovenčina nie sú jazyky, ktoré by som ovládal a nevelmi obľubujem preklady... Preto som sa naučil po francúzsky, španielsky, ostatné románske jazyky a trochu jazyk Nahuatl, takže môžem čítať ich literatúru ako originál. Sám veľa píšem v španielčine, trochu francúzsky a tiež trochu v jazyku Nahuatl.

MÔŽEŠ MI POVEDAŤ, AKO SI SA DOSTAL K JAZYKU NAHUALT? IDE O INŠPIRÁCIU STREDOAMERICKOU A AZTÉCKOU KULTÚROU A ICH ZNAKOVÝM PÍSMOM ALEBO V ČOM SPOČÍVA KONTEXT JEHO ZAKOMPOVANIA DO TVOJHO PORTFÓLIA?

Dlhodobo som sa zaujímal o mexickú literatúru, kultúru a históriu. To zahŕňa domorodé kultúry, ich jazyk, písmo a literatúru. Tieto veci sú súčasťou toho, kto som, a čo píšem, pochádza z celej mojej bytosti – s celou jej históriou, kultúrou, pamäťou, jazykmi, vzťahmi – proste so všetkým, čo moju osobnosť vytvára. Pokiaľ ide o dôvod, prečo som sa zamerlal práve na Mexiko, všetko, čo môžem povedať, je, že sú na tomto svete veci, ktoré ku mne prehovárajú a ktoré vo mne rezonujú, a to spôsobmi, ktoré výrazne obohatili a stále obohacujú môj život.

MÁ UMENIE POTENCIÁL OVPLYVŇOVAŤ VÝVOJ ĽUDSKEJ EXISTENCIE V TAKOM ZMYSLE, AKO HOVORIŠ, AK PRIMÁRNÝM „HÝBATEĽOM“ EVOLÚCIE SAMOTNEJ V PRIEBEHU CELEJ HISTÓRIE ĽUDSTVA SÚ PREDOVŠETKÝM SUBJEKTÍVNE EGOISTICKÉ ZÁUJMY JEDNOTLIVCOV – ZAMERANÉ

PREDOVŠETKÝM NA MATERIÁLNE VECI, SNAHU OVLÁDAŤ, RIADIŤ, VLASTNIŤ – S CIEĽOM DOSIAHNUŤ ÚSPECH, KTORÝ JE VNÍMANÝ PROSTREDNÍCTVOM UZNANIA OD OSTATNÝCH ČLENOV SPOLOČNOSTI?

Nesúhlasím s tvojím predpokladom o primárnom hýbateľovi ľudskej evolúcie. Ľudia sú tiež len „sociálne“ zvieratá: ego a s ním súvisiace konanie sú úzko späté, a pokiaľ ide o „úspech“, ak ide o umelcov, samozrejme, určité množstvo „sebeckva“ je nevyhnutné, rovnako ako túžba niečo povedať ostatným. Nevidím nič zlé na žiadnej z týchto vecí.

ČO SI MYSLÍŠ, MOHLO BY BYŤ „ANONYMNÉ UMENIE“ NEZAŤAŽENÉ EVIDENTNOSŤOU AUTORA A JEHO PREDISPOZÍCIAMI VIAC „POUŽITELNÝM“ PRE ĽUDSKÚ SPOLOČNOSŤ?

Nemyslím si, že je dôležité, či je alebo nie je umenie anonymné.

SÚHLASÍM S TEBOU. LEN SOM UVAŽOVAL, ČI DIELO VOPRED ZAŤAŽENÉ AUTOROVÝM INDIVIDUOM NIEKEDY NEOCHUDOBŇUJE PERCIPIENTA A MOŽNOSŤ DOKONALEJŠEJ REZONANCIE, INTENZÍVNEJŠIEHO PREŽITKU Z DIELA SAMOTNÉHO?

Myslíš to, že niekedy vedieť, kto je autor, znemožňuje „čisté“ vnímanie samotnej práce? Ak áno, myslím, že taká vec môže mať vplyv na niektoré typy čitateľov. Ale na druhej strane – neexistuje žiadna „čistá“ poézia. Báseň je ponorená v kontexte dejín a kultúry, rovnako ako v biografii autora. Moja vlastná skúsenosť je taká, že čím viac viem o týchto veciach, tým viac vo mne daná práca rezonuje.

MOHOL BY SI NAČRTNÚŤ NIEKTORÉ METÓDY A TECHNIKY, KTORÉ POUŽÍVAŠ VO SVOJEJ TVORBE?

Och, tak toto je téma rozsahovo minimálne na dizertačnú prácu, inými slovami, odpoveď by určite zabrala celú jednu knihu.

Aspoň jeden príklad metódy, ktorú používam: hovorím jej „transdukcia“, ide o tzv. „falošný“ preklad. Používam pri ňom slová, ktoré sú (rôznym spôsobom) odrazom iných slov. „Pôvodné“ slovo alebo slová nie sú v texte prítomné. Metódu používam pri práci s dvomi jazykmi alebo aj v rámci slovnej zásoby jedného jazyka. Táto technika je závislá od myšlienky, že všetky slová vo všetkých jazykoch sú vzájomne prepojené a že všetky ostatné slová rezonujú v určitom konkrétnom slove. Značná časť môjho písania sa pohybuje práve v tejto „rezonančnej zóne“.

Existuje však veľké množstvo ďalších techník, ktoré používam, a množstvo nových, ktoré sa snažím objavovať.

GREGORY VINCENT ST. THOMASINO SA VO SVOJEJ ŠTÚDII READING JOHN M. BENNETT: AKO ČÍTAŤ A PREMÝŠĽAŤ O POÉZII JOHNA M. BENNETTA (PUBLIKOVANEJ V ČASOPISE PUDDING: INTERNATIONAL JOURNAL OF APPLIED POETRY Č. 29 V ROKU 1996) VYJADRIL, ŽE TY AKO AUTOR „APLIKOVANEJ POÉZIE“ DEMONŠTRUJEŠ, ŽE POETICKÝ POSTUP/PROCEDÚRA JE SÁM O SEBE SPÔSOB ŽIVOTA A ŽE EXISTUJE CELÝ VESMÍR „NOVÝCH STRATÉGIÍ“, ČAKAJÚCICH NA SVOJE OBJAVENIE. PODĽA TVOJICH PREDCHÁDZAJÚCICH ODPOVEDÍ JE POÉZIA SKUTOČNE REALITA, KTORÚ ŽIJEŠ. MYSLÍŠ, ŽE PRE KAŽDÉHO EXISTUJE NEJAKÁ KONKRÉTNÁ STRATÉGIA, KTORÁ JEDNOTLIVCOVI MÔŽE POMÔCŤ ROZLÚŠTIŤ „PODSTATU VECÍ“?

Nie.

...PREDSA LEN EŠTE TROCHU O STRATÉGIÁCH... STÁVA SA TI, ŽE DOSPEJEŠ DO BODU, V KTOROM SA URČITÁ STRATÉGIA JAVÍ BYŤ/JE VYČERPANÁ?

Áno, samozrejme, následne potom pokračujem v nejakej inej stratégii/metóde. Sú básnici, ktorí strávia celú svoju tvorivú kariéru prácou s jednou stratégiou alebo témou, a takí, ktorí ich neustále menia. Ja patrím k tej druhej skupine.

ZVYKNEŠ SA NIEKEDY VRACAŤ K STARŠÍM METÓDAM/STRATÉGIÁM, KTORÉ SI UŽ V MINULOSTI POVAŽOVAL ZA VYČERPANÉ, ALEBO POVAŽUJEŠ ZA PRIORITU OBJAVOVANIE & ODKRÝVANIE

NOVÝCH TECHNÍK A PROCEDÚR?

Áno, niekedy sa stratégie/témy vynárajú v zmesi s novými, zvyčajne v trochu pozmenenej podobe. To znamená, že tvorba sa vyvíja, stáva sa komplexnejšou a obsiahlejšou. Niekedy aj jednoduchšou a zrozumiteľnejšou.

ČASTO VO SVOJEJ TVORBE KOOPERUJEŠ S INÝMI UMELCAMI. MOHOL BY SI NAČRTNÚŤ, AKO TAKÁ SPOLUPRÁCA VYZERÁ? MYSLÍŠ SI, ŽE EMPATIA JE NEVYHNUTNOU PODMIENKOU TOHTO PROCESU ALEBO TO MÔŽE FUNGOVAŤ AJ BEZ NEJ?

Pri každej osobe je proces spoločnej tvorby jedinečný: môžeme pracovať spoločne v jednej miestnosti, ale aj prostredníctvom klasickej pošty alebo e-mailom, nachádzajúc sa na rôznych kontinentoch. Môžeme presúvať dielo tam a späť alebo urobiť celú vec za pár minút. Niektoré veci putujú tam a späť a postupne nadobúdajú konečnú formu, niektoré vznikajú transformáciou už existujúcich prác spoluautorov, čo dohromady dáva možnosť vzniknúť niečomu úplne novému... a, prirodzene, akákoľvek kombinácia týchto procesov.

Áno, samozrejme, empatia na rôzne spôsoby je neoddeliteľnou súčasťou tejto spolupráce.

AKO SI NAPÍŠAL V ÚVODE K PUBLIKÁCII VISUAL POETRY IN THE AVANT WRITING COLLECTION – „CELÁ POÉZIA JE VIZUÁLNOU POÉZIOU“ – NAPR. FESTIVALY POÉZIE VŠEOBECNE PONÚKAJÚ POÉZIU V SLOVNEJ FORME (SAMOZREJME, POKIAL NEJDE O PREZENTÁCIU VIZUÁLNE POÉZIE). UCHOPENIE VÝZNAMU MÔŽE BYŤ NIEKEDY PRE POSLUCHÁČOV POMERNE NÁROČNÉ V POROVNANÍ S TÝM, KEĎ SI PERCIPIENT PREČÍTA TEXT V TLAČENEJ FORME. NA DRUHEJ STRANE FESTIVAL PREDSTAVUJE VĎAKA PRÍTOMNOSTI AUTORA TEXTU A JEHO VLASTNEJ INTERPRETÁCII ĎALŠIU SÉMANTICKÚ ÚROVEŇ TEXTU SAMOTNÉHO... MYSLÍŠ SI, ŽE VEREJNÉ ČÍTANIE POÉZIE JE NEODDELITELNOU SÚČASŤOU ŽIVOTA TEXTU ALEBO NIEKTORÉ TEXTY MÔŽU (NAPR. S OHĽADOM NA ICH SÉMANTICKÚ „LABYRINTÁLNOSŤ“) ŽIŤ/EXISTOVAŤ EFEKTÍVNEJŠIE V TLAČENEJ/VIZUÁLNEJ FORME? Všetky formy približujúce alebo sprístupňujúce text sú užitočné: čítanie, počúvanie, predvádzanie, pozeranie atď. – každý zo spomenutých prístupov má svoju vlastnú jedinečnú hodnotu.

OD ROKU 1975 SI VYDÁVAL ČASOPIS LOST & FOUND TIMES (LAFT) PO DOBU 30 ROKOV. ČASOPIS SA STAL KULTOVÝM PERIODIKOM S TEMATIKOU POÉZIE A BOL TIEŽ VYSOKO HODNOTENÝ MEDZI KRITIKMI. AKO SI SPOMÍNAŠ NA JEHO ZAČIATKY A NA OČAKÁVANIA, KTORÉ SI MAL, A AKO ICH HODNOTÍŠ TERAZ S ODSŤUPOM ČASU?

V časopise LAFT počas tridsiatich rokov jeho existencie vyšlo množstvo skvelého materiálu. Od začiatku išlo o to publikovať kvalitné veci, ktoré by nikto iný nepublikoval, materiály, ktoré som považoval za dobré a dôležité. Toto úsilie, ako ukazuje čas, sa, myslím, vyplatilo.

SI KURÁTOROM VIACERÝCH ZBIEROK – AVANT WRITING COLLECTION, THE CERVANTES COLLECTION AT THE OHIO STATE UNIVERSITY LIBRARIES A THE WILLIAM S. BURROUGHS COLLECTION. PRVÁ SPOMENUTÁ JE ZBIERKOU EXPERIMENTÁLNEJ VIZUÁLNE POÉZIE, ČO JE S OHĽADOM NA TVOJU TVORBU POCHOPITELNÉ. AKÁ JE SPOJITOSŤ SO ZVYŠNÝMI DVOMI KOLEKCIAMI?

Mám doktorát z latinskoamerickej a hispánskej literatúry a istú dobu som v tejto oblasti vyučoval. Cervantes je skvelý spisovateľ, ktorý vždy pre mňa znamenal veľa, rovnako ako iní klasickí hispánski spisovatelia, ktorých je príliš veľa, aby som ich tu menoval. Burroughs na mňa zapôsobil, ešte keď som bol mladý, a bolo pre mňa veľkým šťastím, keď som dostal šancu pracovať s rozsiahlymi Burroughsovými materiálmi, ktoré máme k dispozícii v knižnici na Ohio State University. Avant Writing Collection obsahuje aj časť mojich vlastných prác a prác mnohých mojich priateľov a kolegov.

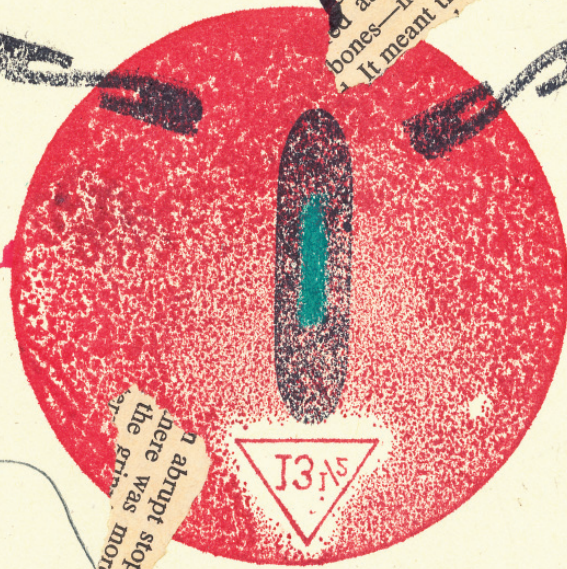
ĎAKUJEM ZA ROZHOVOR.

* Na stranách 43 - 51 sa nachádza vizuálna poézia a na stranách 52 - 57 básne Johna M. Benneta.

...aining, newly
ed about the foot
bones—near-human
It meant that Shan

...n abrupt stop. An
here was more he
the priv

...aining, newly
about the foot
near-human
that Shan



13

La Melianda



N

une ra
ventre paragrapph thirs
ciel plantain légère brôte
tomb tombe de la noix

da - cuello - hombros -
prazos - cintura - pier-
nas - torceduras

a y d 2 con m 2 ca

MB 4/13



Block

dung . suit sky . ash
lot . blunt flit . ill
get . bog float . kneel
lust . bomb shuffle . dry
sand . flame creel . slab

FLYING

Flag

hog mild . stab . rut leak
instance glove . hop . dreck nail
neck crawl . sod . pills run
boat club . clack . rank arf
giggles hell . smut . bore sky

means
wavyed.
it detached.

Locker

see m

FLYING



dirty
thing
179 231
700 (p. 110) 1442

disability (tu...
ability; lack of ph...

lisable (dɪf us...
cripple.

ayish and grimy
chief meat...

; brack

suit

TTT

Flocker

Flocker

seep seeker

thing knacker

tun locker

ripe master

tile shooter

gore stopper

meat utter

hum butter

phone flocker

seep thing

tun ripe

tile gore

meat hum

phone seeker

knacker locker

master shooter

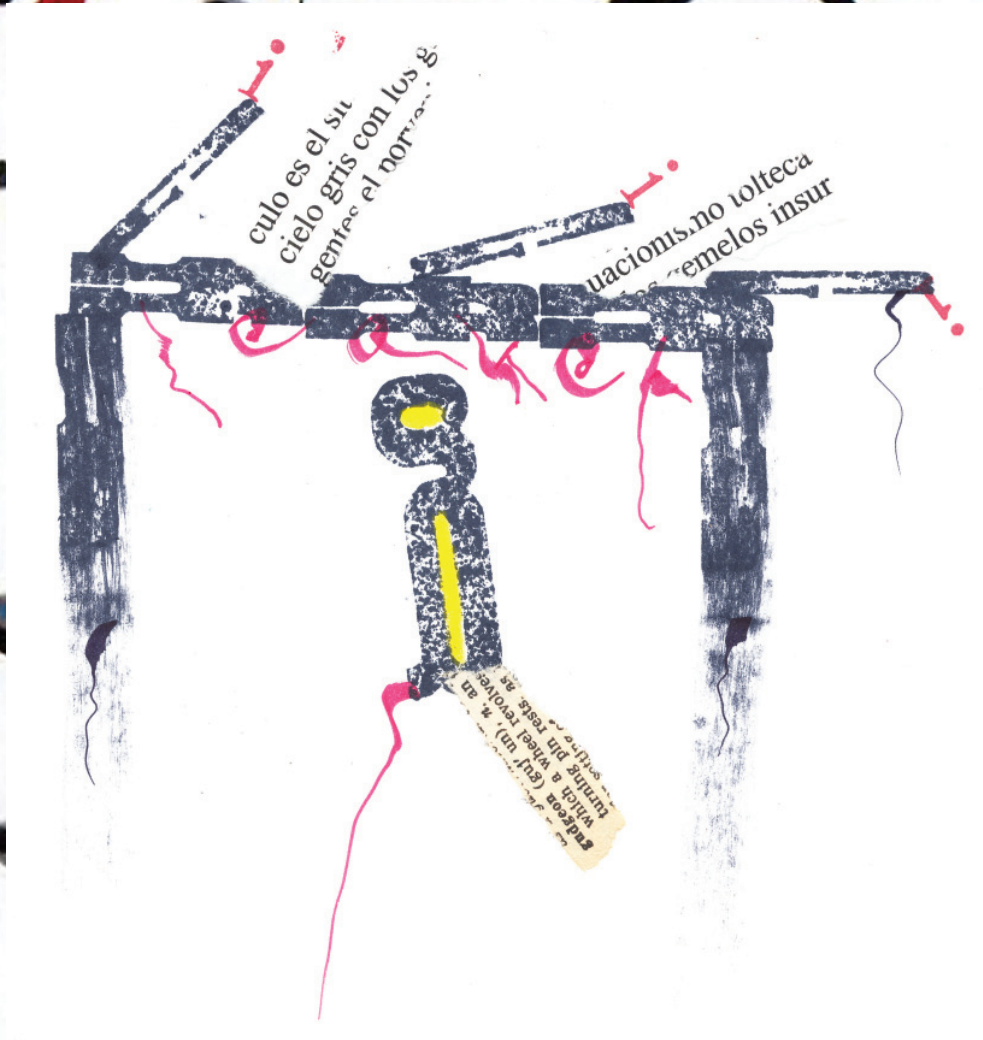
stopper utter

butter flocker

dig
orm, as milk
e (dɪ jes' tɪ bi
ed.
(dɪ jes' ch
and ch
the dig
be absor
it), n. any
er or toe,
(dɪg' nɪ fɪ), v.
rs upon.
y (dɪg' nɪ ter l)

(dɪg' nɪ tɪ), n.
ience; elevated
alty and reserv
(dɪ gres'), v.
e tople in s
Deviate.
ning bu
lly t

able to
digesti
digest
soling
action of
that can
digit (dɪ
a line
dignity
honora
dignity
rank.
dignity
excel
form
disagre
from the
mean tu
is essenti
line of a dis
from a line
dike (dɪk)
up as a
diphthase
rulin.
allate (c
as to
size.
dike
differ
to



culo es el su
cielo gris con los B.
gentes el nor...

uaciones. no tolteca
remelos insur

adrees (cu' un), n an
lunha a wheel revolue
...bedi...



JOHN M. BENNETT

DEC 9 2009

Scott

of the moment comment 7/10

d le c O in

se noircit la monnaie se noircit *the*

shirt the sheet se noircit le **COD**

EX infini l'œil de tissu

g ralté mes **COUILLES** de

BÉTON *e;f;f;r;i;t;é* le

concret("d'accord"

)le *fleur* in≈fut

ile≈≈ *ma*(

fureur(

ma(*me*

nto

"

"

"

"

"

"

*"nuestras palabras son los mocos
que van a la mar"*

Neck

dust)a(**cluster**)a(sham glut)a
(neck dribble)a(test the for
m)broke(peels piling in m
y lap my sticky dick my
)final drool(**boldly** flow
n)an sprayed(the
growing spoon)the(
foot **turd**

seems
mudd
shu

T
i t



cluster)a(

neck **ripples**)a(**proke**)a(

Seems **irritating**)a(**shu**)a(

drool)a(**boldly** flow)a(

foot)a(**turd**)a(

la vida es un río...

sure loose ,temple g
ate mouth the sandwich
spews falling teeth
on the tongue's sacbé
rue de la castration
rituelle ,*c'est vrai*
,the lunge and swallow
,crept intact ,doubly
shadowed in the single
light ,ropes in the
wind whipping ~ ~ ~ ~ ~

))dog pile ,ghosts of flies
,something burning over
the hill(((

*a river of fish dying
writhes toward the sea*
≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈

Le sperme coule à flots...
- Antonin Artaud

la vida es un río...

iste voľné ,chrámové v
ráta v ústach sendvič
vyplúva padajúce zuby
na sacbé jazyka
rue de la castration
rituelle ,*c'est vrai*
,podanie a zhltnutie
,neporušené plazenie ,dvojité
tieň vrhajú v jednom
svetle ,laná vo
vetre plieskajú ~ ~ ~ ~ ~

))psia kôpka ,duchy múch
,niečo horí nad
kopcom(((

*rieka umierajúcich rýb
sa zvíja k moru*
≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈ ≈

Le sperme coule à flots...
- Antonin Artaud

Pozn. prekl.:

la vida es un río... (šp.) – život je rieka...

sacbé – vyvýšená dláždená cesta majskej civilizácie

rue de la castration // rituelle ,c'est vrai (fr.) – ulica kastrácie // rituálne ,je to pravda

Le sperme coule à flots... (fr.) – Sperma tečie potokmi...

Preložil Matúš Benkovič.

the chair

roof detamination and ,p
antsless ,behind the dump
ster ,slime and gnats
,the doubted clouds re
gather in your eye's
repellant ,or whine of
heated steel ,writ ,like
yr shirt's ,with's end
condition ,time redacted
,in the outer air where
yr never's skirts ,ch
offing the mildewed b
un replied ,the ghost of
sausage in its pleats
and folds ,your textual
hat in the sky once s
ailed ,falling on your back

Porte sourde! - Fenêtre aveugle!
- Théophile Gautier

stolička

strešná detaminácia a ,bez
gatí¹ ,za odpad
kovým košom ,sliz a komáre
,pochybné mraky sa znova
zokupujú v repelente
tvojho oka ,alebo v kvílení
rozhorúčenej ocele ,príkaz ,ako
tjho trička ,s jeho konečným
stavom ,čas zredigovaný
,vo vonkajšom vzduchu kde
tje nikdajšie sukne ,p

rekárajúč² plesnivé b
uchty odpovedali³, duch
párka vo svojich riasach
a záhyboch ,tvoj textuálny
klobúk na oblohe raz p
lával⁴ ,padajúc na tvoj chrbát

Porte sourde! - Fenêtre aveugle!
- Théophile Gautier

Pozn. prekl.:

Porte sourde! - Fenêtre aveugle! (fr.) – Hluché dvere! - Slepé okná!

Výrazy rozdelené na koniec riadka a na začiatok nasledujúceho riadka týmto rozdelením nadobúdajú ďalšie významy. Pri tejto básni ich uvádzame v poznámkach pod čiarou.

Preložili Matúš Benkovič a Kristína Pavlovičová.

¹ bez mravcov
² za dverami
³ ne-odpovedali
⁴ boľavý

the sign

the clod suit spores the' ' '
' ' 'aimed air withdrawn wh
at's stymied fingery in
yr uh sausage wallet SSS dr
oned corn syrup dripping
from yr sleeves yr muddy
pants and drifting ,dots of
light žžŸŸŸ ,a wheel cloud ,mu
te sores named beneath
yr hair ...)was born was
gripping was lingered in the
rabbit hole((...sweaty
dóòr ...nul vestige
de meubles

...une petit musique circonflexe...
- Jacques Prévert

znak

oblek hrudy vytrúsi“ ‘ ‘
‘ ‘ ‘zameraný vzduch zmiznutý č
o je zmarený prstovité v
tjej oh párkovej peňaženke Ss o
hučaný kukuričný sirup kvapkajúci
z tých rukávov tých zablatených
gátí a unášaný ,bodky
svetla žžŸŸŸ ,kolieskový mrak ,ti
ché bolesti pomenované popod
tje vlasy ...)narodil sa
hundral otáľal v
zajačej nore((...**spotené**
dvère ...nul vestige
de meubles

...une petit musique circonflexe...
- Jacques Prévert

Pozn. prekl.:
nul vestige de meubles (fr.) – žiaden zvyšok nábytku
...une petit musique circonflexe... (fr.) – ...malá stúpavá hudba...

Preložila Kristína Pavlovičová.

the stain s

hi s shoul der s and wich
s teams h is ch ain
lub frication whi stly
d ream too L with
dry balon ey and a L
ist's filled with yappy
dog ,rice writhing in's
coffee with the f
a l l e n h a i r
you ate the storm laundry
where the last lint convected
,lost ,means wha ,what rubbed
the back of's neck where
the thought's run down

*I was close ,but
dropped away*

Vaciar tu cabellera sobre el mundo
- Vicente Huidobro

škvrn y

jeh o ram en á a dedin
ské tímy j eho re řaz
lub frikácia pís kavý
s en tiež L s
oby čaj nými táranin ami a L
isty naplnené uštekaným malým
psom ,ryža zvíjajúca sa v jeho
káve s p
a d n u t ý m v l a s o m
zjedol si nepremokavú bielizeň
ktorej posledné konvekčné vlákno
,stratené ,znamená to ,to,čo sa trelo
s jeho tylom kade
prebehla myšlienka

*Bol som blízko ,ale
odpadol som*

Vaciar tu cabellera sobre el mundo
- Vicente Huidobro

Pozn. prekl.:

Vaciar tu cabellera sobre el mundo (šp.) – Rozsypať vlasy po celom svete.

Preložila Kristína Pavlovičová.

venus

shoe in the ffog ttturning
ppage ssalt my ststicky
sppine yr lloop *nvernois*
}in the charred mask clcl
oset{ - *beach out there*
mmurmmuring - si jolie de
loin...fort affreuse de près -
the eye's night sky yr
sock injection fold yr
foot in space's bread
,meat ,on horizon ,*or a fe*
*feathered sns*snake ~ ~ ~
)))my ffull skkull ssss

lowly learning on a sttake

Quel monde est-ce là?
- Bernard le Bovier de Fontenelle

venuša

ttopánka v hhmle oootáčanie
sstrany ssoľ moju lelepkavú
chrrbticu tja ssslučka *nivernois*
}v spálenej maske sksk
riňa{ - *pláž tam*
mmummlajúca - si jolie de
loin...fort affreuse de près -
očná nočná obloha tja
ponožka injekcia poskladaj sju
nohu vo vesmírnom chlebe
,mäso ,na horizonte ,*alebo op*
operený hahad ~ ~ ~
)))moja pplnáá leebka pppp
omaly/okorne sa učí na kole

Quel monde est-ce là?
- Bernard le Bovier de Fontenelle

Pozn. prekl.:
nivernois (fr.) – slovná hra. Nivernais je oblasť vo Francúzsku.
si jolie de loin...fort affreuse de près (fr.) – taká krásna z diaľky...hrôzostrašná zblízka
Quel monde est-ce là? (fr.) – Aký svet je tam?

Preložila Kristína Pavlovičová.

ERIK ŠIMŠÍK

Dávaj pozor na obličky



Telefónna búdka. V búdke nápis: Dávaj pozor na obličky! Strhol som sa a moja ruka zamierila pod košeľu. Ruka ohmatáva dolnú polovicu chrbta a hľadá jazvy.
V predných vreckách mám použité papierové vreckovky. V zadnom guču bankoviek.
Pohľad mi preblikuje zo strany na stranu. Nezažívam, iba existujem – na pozadí príbehu, planéty, vesmíru, dimenzie. Oprašujem pozíciu, pátram.

Planéta mi leží na križoch preplnených gravitáciou. Na oplátku mi neposkytuje žiadne spoľahlivé ukotvenie v zmysle domčeka ohraničeného malými poníkmi.

Sedím na lavičke.

Vchádzam na toalety a zatváram sa na dlhé minúty do jednotlivých kabínok.

Utrpenie je precízne konštruované. Prichádzajú stroje, vykopú, vybetónujú jamu, postaví konštrukciu, prípevnia panelové bloky, výtahy, okná. Poukladané, obývané. Kabínky obložené obrazmi, skrinkami, posteľami, vymalované. Budovanie. Predvídateľné až po rozpad na nepoužiteľnú prašinu.

Nakláňam sa k stenám, prechádzam rukou hladký povrch. V niektorých kabínkach vnímam intenzívnejšie ako v iných. Cítim funkčnosť, funkčnosť všetkých zrkadiel na stene záchoda. Prevažuje funkčnosť steny nad funkčnosťou zrkadiel.

Vyšiel som zo záchodov. Vyšliapal som schody, oprel sa o zábradlie. Porozhliadať sa.

*

Oblečenú mám modrú košeľu a bledé bavlnené nohavice. Môj účes vidím na fotke v kaderníctve.

Neviem, kam inam zamieriť.

Nasledujem šípky na plastových tabuľkách, umiestnené povedľa zelenej siluety vyľakaného panáka.

„Mohli by ste sa ma niečo spýtať?“ zastavujem okoloidúceho chlapa.

„Čo také?“ pýta sa.

Odišiel som. On tam ešte stále stojí a hľadá za mnou.

Zamiešal som sa do davu, strhol ma. Ponáhľam sa o niečo menej ako ostatní. Chrbty sa im chvejú od horúčavy. Cítiť pazuchy. Pot vsakuje hlboko do štruktúr látky – poloautomatická výšivka.

Vymanil som sa zo zovretia tiel. Rozviazaná šnúrka na hnedej koženej topánke, sklonil som sa.

*

Vzpriamenie.

Hľadím na hlúčik. Nieкого čakajú, na tabuľkách majú napísané mená.

Jedného si vyberám. Špicatý nos, seriózny výzor. Vykročil som k nemu.

„Pán Rak?“ spýtal sa.

„Áno,“ odvetil som bez mihnutia oka.

„Vaša batožina?“

„Žiadnu nemám.“

Mlčky ho nasledujem.

Chcem mať nejakú identitu. Začleniť sa do života iných, hoci aj klamstvom.

Muž so špicatým nosom ma zaviedol k mercedesu. Mercedes je čierny, šofér je čierny, interiér auta je čierny, sklá sú čierne a celý svet je čierny, je noc.

Mierime k hotelu. Chvilami mám nutkanie skontrolovať tep môjho spoločníka, nepohol sa už niekoľko minút.

Pouličné osvetlenie lemuje cestu, zasahuje do prítmia auta, udržuje ma v bdelom stave, ostrážitého.

Dovoľuje vnímať budovy, ľudí postávajúcich pred nočnými podnikmi.

Čierny mercedes sa ponáhľa. Prezrádzajú to dopravné značky s prikázanou rýchlosťou. Prekračujeme ju v jednom úseku o dvadsať, v ďalšom o tridsať kilometrov za hodinu.

Auto zastavilo pred stredne veľkým hotelom so stredne pompéznu vstupnou halou a stredne peknou recepciou. Muž so špicatým nosom hovorí s recepciou.

„Vaša izba je pripravená. Mám vás odprevadiť?“ spýtal sa.

„To nebude nutné, ďakujem.“

„Oddýchnite si. Zajtra vás čaká náročný deň. Dovidenia.“

Kývol som mu hlavou a zamieril k výťahom, nasledujúc pikolíka.

Otvoril mi dvere, zložil kufor a podal kľúč.

„Budete si ešte niečo priat?“

„Nie, ďakujem.“

Zabuchol som dvere. Skôr než by začal vyžadovať nedočkavým pohľadom prepitné. Ruka by mi zablúdila do vrečka, nenašla žiadne peniaze. Podozrievavo by na mňa vzhliadol, nechápavo by pokrútil hlavou.

Naniesol som pastu na zubnú kefku, drhnem smerom od ďasien k vrcholkom zubov. Snažím sa odstrániť všetky nečistoty prilepené k sklovine.

*

Ráno ma budí recepčná telefonátom. Muž so špicatým nosom čaká v hale.

Necítim sa Rakom ani o trochu viac ako včera. Nádej, že by sa to mohlo zmeniť, vyšumela. Skôr než o zfalstve sa dá hovoriť o sklamaní. Ťaží ma žalúdok, akoby som vybagroval námestie a prehltoť všetky mačacie hlavy. Z premárnenej identity.

Objednal som si raňajky do izby.

Zviezol som sa výťahom do haly a pripojil k mužovi so špicatým nosom.

Kráčame k mercedesu, šofér vzpriamene čaká pri dverách. Každý jeho pohyb prezrádza profesionála.

Usádza nás na zadné sedadlá.

„Doktori vám spravia testy, ak bude všetko v poriadku, ešte dnes prebehne odber obličiek,“ obrátil sa na mňa muž so špicatým nosom.

Nepokoj osciluje po najvyššej vrstevnici na temene, v kontrakciách sa rúti do pľúc, srdca, kolien. Odber!

„Druhú polovicu peňazí vám prevedieme na konto tesne pred operáciou, ako sme sa dohodli. Viete, bolo veľmi ťažké nájsť darcu pre môjho klienta. Špecifická kombinácia antigénov a extrémne rýchly progres choroby nám neumožnili čakať na mŕtveho darcu. Museli sme skúsiť všetky alternatívne cesty. Popravde som si vás predstavoval inak. Môžem sa vás niečo spýtať?“

Príkývol som.

„Prečo chcete,“ zarazil sa, „zomrieť?“ V pauze zrejme prebehol zápas zvedavosti s profesionálom, ktorý by ma mal podporiť v mojom odhodlaní.

Prečo by Rak chcel zomrieť? Desiatky dôvodov, od škaredosti až po zbabraný život. Presvedčivá odpoveď zaváži viac ako dohady.

„Nemám záujem o život, nemá pre mňa zmysel. Peniazmi zabezpečím rodinu,“ odvetil som.

Obrátil som pozornosť na mihotajúcu krajinu a dúfal, že aj on považuje rozhovor za ukončený.

„Rozumiem.“

Ako vykĺznuť z nepríjemnej situácie? Najradšej by som si nasadil helmu, rozbil hlavou okno a preskočil na cválajúceho jednorožca. Pravda mi pripadá nevhodná.

„Sme tu, môžeme?“

Vchádzame do nenápadnej budovy, sterilní ľudia nás zdravlia jemným pohybom úst. Odvrátené oči všetko vidia, všetci vedia. Presviedča ma skratkovitosť ich pohybov, dusená chuť šepkať, ukázať na mňa a možno sa spýtať, prečo som sa rozhodol niečo podobné podstúpiť.

Chodby, schody. Chlapík z recepcie nás sprevádza.

„Potrebujem ísť na záchod,“ ukazujem na dvere označené nápisom WC.

Dverami k umývadlu. Miestnosť zľava lemujú pisoáre, sprava kabínky, oproti mne je okno.

Močím do pisoára, mimovoľne si odplúvam, sliny vytvárajú lepkavú guču.

Pri prvých testoch zistia, že nie som Rak. Som presvedčený, že ma za moju lož zabijú. V tejto chvíli zomrel jeden človek z tisíce, tisíc z milióna a milión z miliardy. Počty ma nedokážu upokojiť, aspoň nie natoľko, aby som vyšiel von, povedal im pravdu, oni by sa zatváрили nechápavo a zdesene a rozzúrene. Potom by som zaplatil životom

za život veľkého, chorého šéfa.

Sledujem so zaujatím malé okno. Pristúpil som bližšie, snažím sa pozrieť cez mliečne sklo na druhú stranu. Nevidieť nič. Na otvorenie použijem všetku silu a musím sa ponáhľať.

Dopadol som na chrbát. Z ruky mi tečie krv. Mám problém hýbať ramenom.

Bežím po streche k druhej časti budovy. Skúšam okná. Použiť choré rameno na rozbitie skla?

Vytrhnúť a zahnať sa ako kyjakom, vybiť sklo.

Všimol som si kachličky na stene. Niekoľko som odlúpol a tú najobjemnejšiu hádzem do okna. Pchám do diery ruku, kľučkou otváram.

Zákruť, som ostražitý. V tmavom kúte vyčkávam.

Zadný východ. Zamknuté dvere. Skúšam ich vyraziť, tichučko.

Všetky okná sú zamrežované.

Vymeral som si pätnástmetrovú dráhu na rozbeh. Na dolnú priečku vozíka som naložil malú chladničku.

Tlačím vozík vpred a celou silou vrážam do dverí. Rameno zasiahla umŕtvujúca bolesť. Chvíľu sa neviem nadýchnuť.

Dvere sa rozleteli, stret prahu dverí s prednými kolieskami ma prehodil ležmo na vozík, rútim sa dolu po naklonenej rampe. Revem od strachu.

Zrážka odvrhla telo do pletiva. Pomaly sa zviecham, vkladám ruky do očíek plotu a snažím sa vytiahnuť hore, krváčam, priemerne.

Reflexívne som vytiahol ruku z diery pred tlamou obrovského psa. Intenzívny štekot ako klepot kastaniet, podobne výrazný, podobne rytmický. Sú tu! Počuli ma, vypustili psov.

Zatiaľ žiadne komando ani vrtuľník za chrbtom, obzerám sa často. Pomaly strácam dych, telo začína ochabovať, v bode medzi črevami a najnižším rebrom sa šíri paralyzujúce bodanie.

Zástavka električiek.

Až mimo tej strašnej budovy mám čas si uvedomiť, že vydávaním za Raka som spôsobil smrť.

Až mimo tej strašnej budovy mám čas si uvedomiť, že vydávaním za Raka som mu zachránil život.

Kto mal, ten prežil. Iba olovené hlavy žijú večne a tlsté hlavy zomierajú pomalšie.

*

„Čo vás niekto naháňa? Vyzeráte otrasne,“ poznamenal starší muž. V priesvitnej igelitke má kapustu.

„Na šalát?“ precedil som pomedzi nádychy.

„Dali by ste si?“

„Naháňa.“

Psie vytie. Otázka času. Otázka minút. Sekúnd. Pritisnú uši k chodníkom, betón sa ozýva prerývaným dychom, zrýchleným tepom. Indiánski stopári ich dovedú.

„Čo z toho budem mať, ak vám pomôžem?“

„Podľa toho, aká bude vaša pomoc.“

„Nenájdu vás. Nebudem sa pýtať. Ráno vám pomôžem dostať sa z mesta.“

Guča peňazí vo vrecku. Rýchlo som ich zrátal.

„Dvesto teraz a dvesto potom. To je všetko, čo mám.“

„Práve sme sa dohodli.“

„Kam ideme?“

„Ku mne domov. U mňa vás nikto hľadať nebude.“

Podal som mu bankovky.

Kráčame tienistou ulicou, on meter predo mnou, občas sa otočí, či som ešte za ním. Kapusta sa mu presúva po chrbte sprava doľava, pripomína pohyblivý hrb, najradšej by som do nej kopol, zistil jeho reakciu, možno by zvrieskol – hrby bolia.

„Sme na mieste,“ oslovil ma.

„U vás?“

„Kde inde?“ ukazuje smerom ku kope odpadkov, ktorým tróni stará, otlčená skriňa.

„Vy žijete v odpadkoch?“

„V skrini.“

„Ako som hovoril, u mňa vás nikto hľadať nebude.“

Uznanlivo som prikývol. Človek sa hľadá v jaskyni, v hoteli, na ceste, na strome. Dá sa hľadať pod maskou, pod parochňou a falošnými fúzmi. Rýpať sa v skrini obklopenej odpadkami musí byť bizarná zapálenosť pre snorenie.

Som spokojný s utajenosťou, ktorú skriňa poskytuje. Obchádzam ju dookola a predstavujem si, ako zhrbene sedím so starcovými nohami vpletenými do mojich, neskôr sa odložím na vyhradenú poličku, nespím, trpím.

Vstúpil som za ním.

„Celkom veľká skriňa,“ povedal som po tom, čo sme prešli halou a kuchyňou do obývačky.

„Ako to myslíte?“

„Je to tu väčšie než skrine obvykle bývajú.“

„Nikdy som v žiadnej skrini nebol. A vy?“

„Ja tiež nie,“ odvetil som rozhodnejšie než mi pamäť dovoľuje.

„Tak vidíte. Oddýchnite si, zatiaľ pripravím jedlo.“ Ukázal na tašku s kapustou a usmial sa.

Už sa na nič nepýtam, on sa nepýta, je korektné sa nepýtať.

*

Vystúpil z lietadla. Rozhliada sa. Zoči-voči colníkom. Pri páse s batožinami. Stojí. 10, 20, 30 minút. V dusnej kancelárii strát a nálezov.

Úradník hľadá do monitora. „Vaša batožina k nám neprišla.“

„Kde je?“

„To zatiaľ neviem,“ ukazuje smerom k monitoru.

„Môžete vypísať tento formulár.“

Rak si sadá za stôl, vypisuje formulár. Úradník ho podpíše. Rak ho podpíše. Rak stojí v priletovej hale. Čaká. Čaká 10, 20, 30 minút. Mali ho tu vyzdvihnúť. Pred priletovou halou si vezme taxík.

„Kam to bude?“

„Do hotela.“

„Ktorého?“

Rak váha. Nevie. Telefónne číslo nemá. S kým? Nevie. Ponuku nebral vážne, pokým mu neprišla na účet prvá splátka. Potom sa už nepýtal. Bolo mu to jedno.

„Nechám to na vás.“

Taxikár sa znechutene obzrie, vyrazia.

Let bol dlhý. Vyspí sa, ráno napíše mail, že už dorazil, a dohodne si nové stretnutie. Iste si myslia, že neprišiel.

Rak je pán niktoš. Najslávnejší moment jeho života je darovanie obličiek. Kvôli tomu prišiel, kvôli tomu letel 8 hodín lietadlom.

Má špeciálne obličky, uistili ho. Kto ho uistil, nevie, ale ten niekto mu povedal: môj klient potrebuje vaše obličky. Možno bohatý klient, možno slávny.

Možno taký bohatý a slávny, že bezvýznamný Rak nemôže vedieť jeho meno. Čo ak by ho vyzradil?

Daroval by orgány aj zadarmo, ale nechcel vzbudiť podozrenie. Nechcieť peniaze je podozrivé.

Taxikár zastavil oproti hotelu. Je stredne veľký, so stredne pompéznou vstupnou halou. Pred hotelom stojí čierny mercedes. Nastupuje doň muž s neprímerane veľkým nosom. V hoteli stojí stredne pekná recepčná, usmieva sa.

„Prajete si?“

„Poprosím izbu.“

„Bohužiaľ, sme plne obsadení.“

Nezúčastnený pohľad recepčnej.

Rak vychádza von. Taxík už odišiel.

Kráča.

Všetky hotely vyzerajú rovnako, pomyslí si, vstúpi dnu a objedná si izbu. Spí. Spí nepokojne, nedočkavo.

Ráno o deviatej mu zazvoní budík.

V hotelovej hale si sadne k počítaču, ktorý je k dispozícii hosťom. Píše mail.

Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“. Stláča ikonu „refresh“.

Prichádza muž s výrazne špicatým nosom. Rak ho už videl. Včera v noci, pred prvým hotelom. Aká škoda, že som nevedel, pomyslí si.

„Pán Rak?“

„Áno.“

„Ste si tým istý?“

„No som,“ odvetí zmätený Rak.

„Podte.“

Sadajú do čierneho mercedesu. Šofér porušuje predpísanú rýchlosť v priemere o 70 km/h. Myšičkuje medzi autami.

„Vy sa ale ponáhľate,“ zľahčuje Rak situáciu.

„Je na tom kriticky. Každá sekunda môže rozhodnúť.“

„Keby ste ma včera počkali, už to mohlo byť hotové.“

„Niekoľko iný sa za vás vydával.“

„Čože?“

„Zobrali sme miesto vás niekoho iného.“

„Prečo by sa za mňa niekto vydával?“

„Neviem,“ zachmúri sa.

„Poznáte ho?“ ukazuje Rakovi fotky z bezpečnostnej kamery.

„V živote som ho nevidel.“

Auto zastaví pri klinike. Vojdú.

„Idete neskoro,“ hovorí doktor.

*

Vchádzam do kúpeľne. Skriňa pôsobí ako príznak, výplod unavenej mysle. Zvnútra ju pripomína ak tak absencia okien. Zaklopem na vytapetovanú stenu, ozýva sa zvuk drevených dosiek.

Namáčam ruky do prúdu studenej vody, hlavu. Ošetrujem si zranenia, dezinfekcia štípe, najradšej by som odhodil zranené časti tela do koša.

Otváram dvierka skrinky, vplazím sa dnu. Fialová izba zaplavená ostrým svetlom. Za stolom sedí matka s deťmi. Sadám si za vrch stola. Všetci ma uprene sledujú. Naberám si jedlo, vkladám do úst obrovské kusy mäsa, za nimi celé zemiaky. Prežúvam naraz porciu pre dvoch ľudí.

Beriem tanieru pred detí a sypem si do úst aj ich porcie. Ostré svetlo ma oslepuje. Tvár a brucho sa mi nadúvajú, tlstnú úmerne s chudnutím detí. Najmenšie dieťa sa rozplače, cíti ako mizne hladom.

„Čo stále žgavíš? Už si sa nadžgal predtým,“ kričí naňho rozzúrená žena.

Plačom aj ja, nafúknuté údy boľia, koža praská do nepravideľnej mozaiky, čoskoro sa z nej vylejem.

„Aj ty? Keď si namrzený, choď sa vyšťať,“ obracia pozornosť ku mne. Zdrapne ma za golier košeľe a odvádza do kúpeľne. Nie som o nič starší od ostatných detí v príbytku, omnoho tlstší.

Vylučovaním sa zmenšujú prsty, uši. Stojím nad záchodom, sledujem plávajúce výkaly. Pociť, že by som sa mal vrátiť k tej ženskej, je neznesiteľný. Nazriem do pohára, v ktorom odpočívajú kefky na zuby, vhrpnem dnu.

Vynáram sa z bazéna. Na uteráku leží žena v plavkách. Usmieva sa. Je mladá, bez vrások, bez zlostného tikú v kútikoch úst. Núka mi dužinu kokosového orecha.

„Ako bolo?“

„Sranie?“

Vyzerá zaskočená.

„Voda.“

Okolo mňa prepláva hovno. Ťahám sa von, svaly sú napnuté. Na kokos nemám chuť.

„Ako sa povie hovno spisovne?“ pýtam sa jej.

„Stolica. Prečo?“

Kráčam do prezliekacej kabínky. Mením plavky za suché oblečenie.

Vonku čaká taxík, sadám si dozadu. Za volantom sedí žena v starej károvej košeli. V ústach má cigaretu, privreté oči pred dymom.

„Kam to bude?“

„Do skrine.“

„Ako dlho jazdíte taxíkom?“ spýtal som sa po niekoľkých chvíľach ticha.

„Asi desať minút.“

„A toto je bežné?“ pozerám na muža, hľadí na mňa cez okno ďalekohľadom.

„Neviem, pracujem tu krátko.“

Priložil si ďalekohľad druhou stranou.

Stiahol som okienko. „Čo robíte?“

„Zmenšujem vás.“

„Načo?“

„Aby ste sa zmestili do skrine.“

„Sme tu,“ ozvala sa. Auto prudko zabrzdilo pred kopou odpadkov, za ktorými som vyušil skriňu.

„To bolo rýchle. Neviem, ako to povedať, ale nemám peniaze.“ Rýpem prstom v malej dierke na sedačke.

„Nedá sa nič robiť, táto jazda je na mňa. Dovidenia,“ povedala s úsmevom.

Otvoril som dvere do skrine.

Na stole je prestreté pre dvoch.

„Práve som vás chcel ísť zobudiť. Pospali ste si?“ pýta sa starec z komory.

„Asi áno.“

Starcovi nemôžem veriť.

Položil pred mňa plný tanier.

Bez rozpakov som sa pustil do jedla.

Chvíľami som spokojný, pociťujem vlny neidentifikovateľnej úľavy. Pripisujem to sýtemu žalúdka, sedeniu s jednou nohou vyloženou na okraji stoličky.

Myseľ ochabuje, je zradná – znehybnie vždy, keď má vyvinúť zvýšenú aktivitu. Starec je čím ďalej, tým nesúmernejší, nejasnejší. Posmešok mu pohlcuje tvár.

Začal ma prehľadávať. Nedokážem mu v tom zabrániť.

„A že viac nemáš,“ zakvíkal blahom, v ruke tri stovky. „Je mi ľúto, že som musel porušiť našu dohodu, ale si príliš nebezpečný. Na prvý pohľad je jasné, že prinášaš len samé problémy.“

Vydal som zo seba len niekoľko nezmyselných zvukov.

„Neboj sa. Budeš v poriadku, len to potrvá nejaký čas. Odvediem ťa dost ďaleko, aby si ma už nenašiel.

Možno aj za mesto, aby som dodržal aspoň časť dohody. Už ťa nikdy nechcem vidieť, rozumieš?“

Zozadu som pocítil náraz, pozrel som dolu, hrud' mi vyčnieva, rozlieza sa. Trhnutím ju starec vrátil späť, trhnutím predĺžil nohy, stoja v pozore, telo sedí vo vozičku pre postihnutých.

Zabáram sa do kresla, hlbšie. Počujem prehĺtanie. Starcov zrýchlený dych.

Cítim riekú, je veľká. Je obrovská. Občas sa do mňa vlieva a napĺňa ma.

*

Prekračujem most. Presiakol som cez.

Strana parku je tmavá. Strana parku je obitý banán. Posiaty žltými a hnedými škvrnami.

V parku nie som sám. Je naplnený dierou. V diere nikdy nie si sám. Diera zapĺňa park.

„Môžem ti nejako pomôcť?“ pristavil ma.

Ukazuje mi fotku. „Môžeš ju mať, keby si chcel.“
„Nechcel by si hodinky? Značkové.“ Dobieha ma. „Za dvadsať.“
Kráčam.
„Tak za desať. Nie? Koľko máš? Daj aspoň päť.“
Kráčam.
„A značkovú voňavku?“
Poletuje okolo mňa v kruhoch. Nie je možné ho rozmliaždiť ako otravnú muchu, je obrovský.
Zastavím pred pódium.
Na podstavci stojí mrož. Brucho sa mu nadvihuje a stráca v kyslíkovom dlhu. Reční.
„Prileteli sme v Sputniku XXXVIII. Floskulami masakrujeme remeselníkov.
V oblasti podbrušia sme pozorovateľmi. Pripomíname sviatky šťastia a pokoja. Preležíme sa. Predostrieme údy. Pripevňujeme stenu na poličku. Zrkadlo na lampu.
Prezliekame figúry a krájame plechy, vkladáme ich medzi hornú a dolnú polovicu bagety. Dotahujeme sa o poslednú skyvu mesta, plnenú malým psom, o niečo chutnejším ako kosti.
Dorastáme do obtiahnutých moletiek. Tvarujeme cecky na dojace nástroje. Chceme svet, chceme byť podojení, a to hneď teraz. Nie sme zvyknutí čakať. Čkanie je márne, aj tak si nikto nespomenie.“
Lapá po dychu. Brucho mu nadskakuje, občas si odbehne, naje sa, nadýcha. Pribehne späť, začína odznova.
„Kývame rukami, kývame zubmi zo strany na stranu. Pohadzujeme hlavami. Rozhadzujeme odpadky. Kupujeme si za ne prítomie a priestrannosť.
Výškrabom pootvoreného medu lyžicou ľutujeme byty nakazené mravcami. Mažeme si ich na tvár – okolo úst – pohyb okien.
Prebiehame pomedzi ľudí, chodníky, aby sme boli v bezpečí. Pri korzovaní lesom lietame, sme triesky. Oberáme plytčiny žufankami. Lepíme syntetické stopy umelých zvierat – dokorán otvorené dvere.
Varíme proteínové uniformy, navliekame do nich mladé dievčatá. Betónujeme, sadrokartónujeme predavačky za pokladňami, natierame ich tretím rozmerom, nepozdávajú sa nám. Blížime sa k nepodarenej grimase, najebeme jej na tvár, na, ty piča!
Varíme neprepláchnutú ryžu spolu s aziatmi, jeme ich paličkami. Gastronomicky zúfame, škvrkajú nám črevá, chodíme na klystír, s kriedou do poľa, s triedou do koša.
Kýchame, utierame si nosy krevetami, zadkom rysujeme pásiky. Vieme byť príťažliví.“
Lapá po dychu. V rukách želatína. Brunátna tvár. Vlasy mu padajú do čela.
„Prestrčíme hlavy cez škáry. Sme nádoby. Plní, prázdni, preliati.
Sme päťprstí, máme právo na predĺžené päty o päť prstov. Myslíme si, že keď vrátime topánky, prestanú nás tlačiť nohy.
Strúhame poklony vládcovi Pluta. Miesto klitoris nám rastie poštový vláčik.
Vyvinuli sme sa zo stvorenia k darwinizmu. Iba to je naša skutočná revolúcia.
Sme pritiahnutí za vlasy komplexmi. My, my, my! Ultrabubliny. Šklbeme rozpačitými ústami.
Blačíme.
Smiali sme sa z hrbatých, sami sme hrbatí. Zdegenerované somatotypy.
Predbiehame kolóny baličov. Balia nákupy, po nociach transsexuálnych kamarátov. Sme nábytok.
Upadáme do apatie. Do drevenej dehydratácie. Odstávajú nám uši.
V sklenenej vitríne vystavujeme vnútornosti vpletené do pocitov. Dávno sme ich nevideli, zabudli sme, kde sú divadlá.
Smrť sme zbagatelizovali, napriek tomu permanentne zomierame od strachu.
Antikonzervatívna grafika, extravagantné riešenia, špecializácia na výnimočnosť nám neprinesli očakávanú rozmanitosť. Technici zlyhali. Výnimočnosť vidíme iba po nastriekaní peroxidu vodíka do očí.
Poučiť sa z krízového vývoja nie je možné. Ak je niečo očakávané, znamená to, že niečo iné očakávané nie je. Nebolo plánované, aby sme zvládli našu existenciu.“
Dusí sa, je starý, múdry, mŕtvy. Dva mladšie mrože ho odnášajú.
„Čo tu tak skromne sedíš? Správaš sa ako nejaký luterán,“ oslovil ma.

Približuje sa ku mne pomaranč.

„Je niečo zlé na luteránoch?“

„Vôbec nič, ale sedíš ako luterán.“

„Skutočne by som sa mal zamyslieť, ako lepšie sedieť,“ obzerám si skrivenú chrbticu.

„Pod' so mnou.“

„Kam?“

„Viem, čo hľadáš.“

„Čo?“

„Ty to vieš tiež.“

„Nie.“

„Tak pod' za mnou.“

Miesto očí má mrkvy. Neviem, kam mu mám pozeráť, je mi nepríjemné, že je hendikepovaný. Zvyšok cesty sme mlčali.

Uprene sledujem gorilku sediacu na gauči.

„To je len Peťko, nešímaj si ho, je nešíkovný.“ Peťko mlčky pozerá, ja pozerám tiež, je ťažké si ho nešímáť.

Pohľad mi prepne k podlahe. Nadrozmerňý uterák, miesto uší má ruky. Prebija sa z podzemia v miestach priemyselného areálu, uprostred stanu rozráža zem palcátom. Ostnatá guľa sa trhá z reťaze a nebezpečne kotúľa k továrenským budovám. Chemická katastrofa = nešťastné pohľady.

Sadol som si ku gorilke a zapálil ponúkanú cigaretu. Gorilka je zjavne neškodná, ešte nepohla ani brvou. Ignoruje katastrofu, skanzen mŕtvych ľudí, podobne ako ja. Chvilami mi je sympatický. Je tlstučký, nemotorný, gorilka.

Dym sa rozlieza stanom, vráza do nosných dierok. Stĺpy rotujú v smere hodinových ručičiek, koleso rotuje v protismere. Život je viac mechanický ako nadprirodzený.

„Nech ťa opičia krv sprevádza. Už je čas ísť,“ po prvýkrát prehovoril Peťko.

„Hej! Veď ste mi neporadili,“ zakričal som.

Rýchly pohyb, vzpriamenie, zmena tlaku, vypätá situácia, zahmlilo sa mi pred očami.

Erik Šimšík (1987) vyštudoval sociológiu, získal druhé miesto v Poviedke 2010 a v roku 2013 debutoval zbierkou poézie **Monorezeň & Stereozemiaky** (Vlna/Drewo a srd). Publikovaný úryvok je z pripravovanej knihy **Hegemónia**, ktorá by mala vyjsť na jeseň 2014.

MICHAL REHŮŠ

Tri ex-
peri-
men-
tálne
bás-
nické
debu-
ty

V nedávnom čase sa v slovenskej literatúre objavilo niekoľko básnických debutov, ktoré spája príklon k experimentovaniu. Ich autorky (Zuzana Husárová, Daniela Olejnikov) a autor (Erik Šimšík) pochádzajú z generácie narodenej v 80. rokoch minulého storočia a v rozličnej miere nadväzujú na rozmanité domáce a zahraničné impulzy v oblasti vizuálnej, zvukovej, elektronickej, konceptuálnej alebo iným spôsobom nekonvenčnej literatúry. Takýto kumulovaný nástup experimentujúcich debutantov nie je v slovenskej literatúre obvyklý a navonok pripomína vstup autorov experimentálnej línie do literatúry, ktorý sa udial pred dvadsiatimi rokmi (Kamil Zbruz, Peter Macsovszky a Peter Šulej). Ponúka sa otázka, čím sa tieto nové literárne výkony vyznačujú a čo prinášajú do súčasnej slovenskej literatúry.

Zuzana Husárová: **liminal**

Prvou debutujúcou autorkou je Zuzana Husárová (1983), ktorá sa ako vysokoškolská pedagogička a vedkyňa venuje skúmaniu rozmanitých podôb experimentálnej, predovšetkým elektronickej literatúry. Svoj teoretický výskum dopĺňa aj umeleckou praxou, ktorá má intermediálny charakter. Svoje literárne texty publikovala vo viacerých domácich a zahraničných časopisoch, jej prirodzeným publikačným priestorom je aj internet. Jej knižný debut **liminal** (anglická verzia vyšla v roku 2012, slovenská, o ktorú sa bude opierať tento text, v roku 2013) je súčasťou širšie koncipovaného transmediálneho projektu, ktorý zahŕňa samu knihu, zvukovú poéziu a živé performancie. **liminal** vznikol v spolupráci s grafičkou a vizuálnou a hudobnou umelkyňou Amaliou Roxanou Filip, ktorá je autorkou vizuálneho konceptu a participuje aj na Husárovej performanciách. Medzičasom vyšla Zuzane Husárovej aj druhá zbierka poézie s názvom **lucent** (2013).

Názov zbierky **liminal** autorka vysvetľuje v záverečných poznámkach knihy, pričom sa opiera o významy uvedené v Alpha Dictionary a v knihe Victora Turnera *Pribeh rituálu*. Pre zbierku sa ako najpriliehavejšia javí definícia, ktorá pochádza z kultúrnej antropológie a znamená „**prechodný; v čase ľudského života, keď sa človek mení, posúva z jedného štádia/stavu (cez prah) do iného**“. Zbierka sa skladá z piatich častí reprezentujúcich jednotlivé časti dňa (**Ráno, Poludnie, Popoludnie, Večer, Noc**), pričom každá z nich obsahuje šesť básní. Táto štruktúra spolu s titulom knihy vzbudzuje očakávanie, že zbierka bude zachytávať reflexie a premeny subjektu počas jednotlivých fáz dňa.

Kniha má teda zreteľné koncepčné podložie, ktoré zvyrazňuje aj grafické spracovanie knihy (každému cyklu prislúchajúcemu konkrétnej časti dňa je priradená iná farba). Nejde teda o tradičný súbor zozbieraných textov, ale demonštruje sa tu ambícia ponúknuť textovo-vizuálny koncízny celok. Žiaľ, jednotlivé texty pôsobia veľmi rozpačito. V Husárovej debute sa totiž strieda pomerne konvenčná reflexívna lyrika s únavnými a insitnými verbálnymi hrami. To, čo ešte relatívne obstojne funguje v podobe performancie, sa vo výlučne textovej podobe stáva neúnosné.

Zbierka sa otvára básňou **Ktosi**, pričom jej prvá časť bola vytvorená online generátorom poézie z autorkinej biografie. Text pôsobí trochu triviálne, rovnako ako druhá časť básne, ktorú tvorí 30 slov v podobe ikon reprezentujúcich rozličné (bežné, konvenčné a banálne) veci a činnosti spojené s trávením dňa od jeho začiatku až po koniec (svetlo, káva, jedlo, šaty, chôdza, metro atď.). Druhá báseň **Ranné stroje** už reprezentuje pomerne typickú autorkinu poetiku. Proces ťaživého zobúdzania, ktoré správa vedomie navždy strateného včerajška, sa tu evokuje prostredníctvom insitných verbálnych exhibícií: „**Múr včerajška bez zažmúrenia / dlažbu rán bez konárenia // Vykorenené rána: / nes-tranné nástrahy prestrojní strojov**“.

Ďalšia báseň **Strojaféra** opäť pomerne rozpačitými slovnými hrami kriticky reflektuje niektoré spoločenské problémy, ako sú strata súkromia, mediálna manipulácia a konzum. Štvrtý text má titul

S istotou a zachytáva pulzovanie mestského priestoru, ktoré sa v druhej časti básne premieta do reflexie nestálosti vedomia a identity. Pomerne konvenčná je báseň s kostrbatým názvom **Pr.str(i)dia**, ktorá kumuluje klišéovité obrazy spojené s privátnym a mestským priestorom: „**vôňa ranného svetla / cez stiahnuté rolety / vôňa mäkkosti perín**“. Aj posledná báseň cyklu s názvom **Ňuňu** sa vyznačuje prázdnyimi verbalistickými cvičeniami: „**Zato nárekom tvrdíš, že máš nárok na rokovanie o rokoch chrámov**“.

Všetky básne z časti **Poludnie** vznikli apropráciou cudzích textových produktov. Prvých päť básní vzniklo na základe textov, ktoré autorka videla počas chôdze ulicami medzi stanicami metra, uvedenými v názvoch básní. Básne sa skladajú z rozmanitých textových fragmentov, ktoré sa dajú čítať ako analýza verejného priestoru, najmä ako reflexia rozmanitých reklamných atakov. Objavujú sa tu však aj texty inej proveniencie, ktorých účelom je sebaujadrenie rozličných aktérov verejného priestoru. Zvolená metóda v intenciách konceptuálneho písania je síce celkom sľubná, ale akoby sa tu negatívne prejavovala nerozhodnosť medzi zámerným selektovaním a konceptualizovaním nájdeného materiálu a jeho ponechaním v „surovom“ stave.

Niektoré fragmenty, ako napr. ten z básne **Metro. Davis – Kendall/MIT. Solárna** by sa uplatnili aj ako samostatná báseň: „– **Rozvíjam zemetrasenia, hystériu, katarziu a elektrickú hypnózu. / – Izolujem stroje na genetický materiál pre rádiokomunikáciu**“ (nasledujú podobné nonsensy z oblasti vedy a technológií). V básni sa však tento vzácny objav medzi ostatnými textovými objektmi trochu stráca.

Záverečná báseň cyklu s názvom **a (v z letu)** bola vyprodukovaná z textu na online letenke z Bostonu do Viedne. Selekciou určitých častí a vymazaním iných vzniká celkom zaujímavá takmer až metafyzická správa o subjekte a jeho ceste v širšom význame („**Cesta zahŕňa cieľ / Vo väčšine prípadov. / Alebo stratu, poškodenie, zranenie, obmedzenia, rady a smrť**“), hoci predposledný verš, ktorý sa skladá výlučne z predložiek, spojok a častíc, pôsobí nadbytočne a nefunkčne. Nepochybne však ide o jednu z vydarenejších autorkiných básní.

Časť **Popoludnie** opäť prináša rozličné nezaujímavé verbálne hry. Relatívne inšpiratívna je azda len báseň **Ta**, ktorá spritomňuje obraz vojny cez trhanie a ťatie. Ide o jeden z mála prípadov, keď textotvorná stratégia celkom úspešne funguje a koexistuje so sémantickou stránkou. Záverečná báseň **Ti** prináša aj prvoplánové nonsensy typu „**Vtipný íť pritiahol motiváciu**“. Žiaľ, viac ako o humor ide o trápnosť.

Nasledujúci cyklus Večer otvára báseň **O**, ktorá nevdojak pripomenie hviezdoslavovské aliterácie: „**Smer smoklivého smotanového smiechu / Spev splynutia splínov spleťých / Strach stresov stredobodných striel**“. Husárovej tiesnivý text sa končí veršami „**O samých, o sebe, osamelých**“, čím sa explicitne, redundantne a dopovedajúco tematizuje osamelosť.

Báseň **Zábrežie** je postavená na pomerne mechanickom nápade zámeny začiatočných písmen dvoch slov vo verši: „**Lialka d'odkou / detrom vosiahnutá / raždé káno**“. Pod touto zneprehľadňujúcou stratégiou sa ukrýva konvenčný a sentimentálny text o prechádzke po nábreží, po ktorej subjekt vidí veci inak a nanovo. Báseň **Signál** zaujme bilingválnou hravosťou a asociatívnymi spojeniami. Urozprávaná báseň s oxymorickým názvom **Trocha nastálo** tematizuje nemožnosť dosiahnuť vnútornú celistvosť a roztopašný text **Čili** je aj napriek viacerým prvoplánovým nápadom aspoň v súlade s divokou večernou náladou.

Záverečný cyklus **Noc** otvára báseň **Polievka** postavená na lacnej alegórii, v ktorej sa jedenie polievky usúvzťažňuje so sexuálnym aktom. Matematická báseň **Zlomky** síce vychádza zo zaujímavého nápadu, v ktorom sa významy vytvárajú kombináciou matematických značiek pre určité operácie a slov, avšak realizácii chýba výraznejšia myšlienka a vtip. Text s názvom **Hádaj** je plný nefunkčných školáč-

nych slovných hračiek typu: príd' ťah živosť, predst(š)avy, v(ž)zdychanie, VIP h(y)NUTIE atď. Báseň **Aj** je zase transparentným gýčom: „**Počúvam, čo mi hovoríš a nerozoznávam slová / Ja / Vnímam zvuky tvojich pier a nedostávam zmysel / Ja / Pre neschopnosť ťa poňať sa zo mňa strácaš**“. Záverečná báseň celej zbierky s titulom **Po-sled-ná** je postavená na využívaní epanastrofy, čiže na opakovaní posledného slova vo verši na začiatku nasledujúceho verša, a završuje prechod subjektu do ďalšej úrovne poznania. Badateľný je tu pátos spojený s reflexiou kultúrnych a ideologických nánosov formujúcich ľudskú identitu: „**Nie, nie si jediná / Jediná, ktorá sa naučila plávať / Plávať vo víre prestrojení za mašinérie / Mašinérie humanizmu**“.

Celkovo možno v Husárovej básňach zaznamenať dezilúziu, neistoty a pochybnosti spojené s priátnym, ale aj verejným životom. Svet sa tu odкрýva vo svojej ťaživosti, problematickosti a nejednoznačnosti. Koncept jednotlivých fáz dňa sa uplatňuje pomerne voľne, texty ním nie sú príliš úzko zviazané a limitované.

Nadbytočne a otravne pôsobia rozmanité paratexty, ktoré sú súčasťou knihy. Či už ide o niektoré zbytočné dovysvetlenia v záverečných **Poznámkach**, ako napr. „**Všetky názvy básní v časti POLUD-NIE spolu tvoria výraz: Ne/Napopreháta ti**“ (okrem toho vysvetlenie neseďí, keďže daný výraz vznikol z prvých slabík názvov básní, nie z celých názvov), alebo o rozpačito poetizované Poďakovanie („**Ďakujem Ane (Amalii Roxane Filip) za jej magické vizuálne myslenie, ktorým iluminovala básne**“ atď.). Akoby obavy z možnosti nejednoznačného prijatia knihy kritikou a čitateľmi signalizuje nako-penie reklamno-hodnotiacich textov na zadnej strane obálky (ich autormi sú Derek Rebro a Nick Montfort), ako aj v úvode knihy (text Amaranth Borsuk). Zaradenie toľkých kladných hodnotení priamo do knihy vyvoláva dojem nedostatku sebareflexie a kritického odstupu.

Debutová zbierka Zuzany Husárovej sľubovala hravosť a náznak myšlienkového konceptu, avšak hravosti chýba vtíp a koncept je pomerne triviálny. Zväčša sa tu nachádzajú značne vyčerpané slovné experimenty alebo sentimentálne reflexie. Pri všetkých sympatiách a rešpekte k projektom Zuzany Husárovej, najmä k jej užitočným (ba priekopníckym) aktivitám v oblasti rozvíjania teórie i praxe elektronickej literatúry, **liminal** mal zostať v éteri alebo na pódiu, kde sa nedostatky textu môžu ľahšie stratiť, keďže sú jednou z viacerých zložiek širšieho diela. Knižný výstup, žiaľ, neobstojí.

Erik Šimšík: Monorezeň & Stereozemiaky

Druhým debutantom je Erik Šimšík (1987), ktorý vyštudoval sociológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Venuje sa tvorbe poézie aj prózy, svoje texty uverejnil vo viacerých časopisoch a získal druhé miesto v literárnej súťaži Poviedka 2010. V roku 2013 debutoval zbierkou **Monorezeň & Stereozemiaky**, ktorá prezentuje rozmanité podoby jeho tvorby.

Knihá sa skladá z troch častí. Prvá s názvom **Monorezeň** obsahuje 11 netradičných básní, ktoré sa dominantne opierajú o textové stvárnenie, druhá, najrozsiahlejšia časť nesie titul **Stereozemiaky** a zahŕňa diela postavené na kombinácii vizuálnej a textovej zložky. V záverečnej časti s názvom **Dichotómie** sa nachádzajú dva prozaické texty. Všetky časti prepája špecifická Šimšíkova poetika, ktorá stavia na absurdite a nonsense a vyznačuje sa evokovaním bizarnosti až trápnosti. Z hľadiska hodnotenia autorovej tvorby tak vyvstáva fundamentálna otázka, kde sú hranice medzi samoúčelnosťou, príp. prvoplánovou schválnosťou, a funkčným a zmysluplným uplatňovaním týchto kategórií.

Už sám názov zbierky navodzuje dojem bizarnosti. Vo vzťahu ku konceptu knihy sa „mono“ dá interpretovať ako označenie pre diela vytvorené v jednom médiu (text) a „stereo“ môže odkazovať

na kombináciu viacerých zložiek (text a obraz). Motívy z oblasti stravovania (rezeň a zemiaky) zase patria do komplexu autorom značne vyťažovanej „potravinovej“ motiviky (žerucha, šmalec, čínska kapusta, cesnak, cibuľa, prasačina, mandarínky, ustrica atď.). Jej využívanie zrejme súvisí s tým, že jedlo reprezentuje čosi primárne, profánne, triviálne a nízke, a teda sa dá vnímať ako manifestácia odporu k vznešenému a vysokému. Čiže už názov zbierky signalizuje, že Šimšíkova tvorba pôjde proti literárnym konvenciám a ponúkne rozmanité absurdné a neočakávané spojenia. To nakoniec potvrdzuje aj emblémový názov úvodnej básne **Čudesnosť**.

Básne z prvej časti knihy predstavujú disparátnu zmes textov, v ktorých sa uplatňujú rozličné narátične stratégie. Text **Kauza „žerucha“** je koncipovaný do podoby časového záznamu, iné básne majú charakter pásma alebo montáže (**Pásmo 1.**, **Pásmo 2.** a **Plasmo**), **Šmalec = šmalec** je jednoduchou enumeráciou. Text **Projekt gate** zase tvorí štruktúrovaný celok, ktorý odkazuje k odbornému, vedeckému diskurzu. K nemu má blízko aj vecný jazyk a využívanie odbornej terminológie či záľuba vo formulovaní rozmanitých definícií. V Šimšíkových textoch z tejto časti sa nezmieha objavujú paradoxy, logické cvičenia, repetície, variácie, permutácie a slovné hry (**žerucha – řeřicha, gate – gatě – gate**), čím sa jednou z tém Šimšíkových básní stáva aj sám jazyk.

Napriek značnej rozdielnosti textov sa predsa len dajú vystopovať niektoré ich základné významy a témy. V časti z nich sa artikuluje patológia a deficitnosť najmä vo vzťahu k medziludským vzťahom a komunikácii. V úvodnej básni sa konštatuje, že „**pohľady sú čudesnosť**“ (s. 10), text s názvom **A** prostredníctvom inscenovania vzájomných pohybových interakcií mužského a ženského subjektu vyobrazuje narušený vzťah („**pretože spolu nechcú byť**“, s. 15), čím pripomína poetiku pohybového alebo absurdného divadla. Posledná báseň **Už nevolajte** má charakter absurdného telefonického rozhovoru. Esenciálnym vyjadrením náklonnosti k patológii by mohli byť verše z básne **Pásmo 2.**: „**báf sa treba tých normálnych**“ (s. 17).

K spomínanej významovej vrstve sa pripája ďalšia, ktorá spočíva v reflektovaní vlastnej nevedomosti a absencie jednoznačných odpovedí („**Nemám nič, sám mám málo záverov**“, s. 19, „**pravdou je, že skutočne neviem**“, s. 23). Táto gnozeologická deficitnosť akoby zároveň predstavovala návod na čítanie Šimšíkových textov: „**pointou je absencia pointy?**“ (s. 23). V týchto intenciách sa dajú chápať aj významovo menej transparentné básne, ktoré svojou absurdnosťou a samoučelnosťou demonštrujú nespôsobilosť a neadekvátnosť jazyka vypovedať o skutočnosti, resignáciu na jednoznačný zmysel a význam. V Šimšíkovom poetickom geste teda možno badať skepsu a odpor k zvýznamňujúcemu básneniu.

Treba kriticky poznamenať, že básne sú kvalitatívne nevyvážené, niektoré pôsobia až príliš násilne (**Kauza „žerucha“**) či samoučelne (**Šmalec = šmalec, Červeň**). Zaujmu najmä texty, kde sa jazyková živelnosť spája so sofistikovanejším plánom, ako napríklad **Projekt gate** či **Už nevolajte**. Výhrady možno mať aj k tomu, že táto rozsahom nevelká časť zbierky pôsobí roztrieštene a nekompaktne. Jej samostatné vyčlenenie sa javí ako zbytočné, po vyradení slabších diel sa zvyšné básne mohli vhodne zakomponovať medzi vizuálnu poéziu obsiahnutú v druhej časti.

Prekážajú aj chyby spôsobené slabou jazykovou redakciou, ktorú zabezpečovala Lucia Szalayová („**bez jazykovej korektury priemerňujúceho**“, „**úplne pochopenie uprostred ulíc**“, „**šmalec ako lízatko**“ atď.). Toto konštatovanie však platí pre celú zbierku, v druhej časti knihy sa dotýka dokonca aj takých citlivých kategórií, akými sú názov básne (**Vyzerám tak, ako som vyzeral keď som odišiel**, s. 53) či autorovo priezvisko („**Človek nie je Šimšíkova ustrica**“, s. 65).

Šimšíkova vizuálna poézia obsiahnutá v druhej časti zbierky stavia predovšetkým na kombinácii rozličných prevzatých (ready-made) obrázkov (objektov, schém atď.) a textu, ktorý ich komentuje a sé-

manticky dotvára. Obrázky nie sú vizuálne príťažlivé, prioritou je skôr myšlienka, hoci sa dá uvažovať aj o špecifickej estetike schém, nákresov, či dokonca gýča (koňožena), čím sa atakuje kategória „dobrého vkusu“. Nájdu sa tu však aj diela, ktoré odkazujú na vizuálnu poéziu 60. rokov (s. 36) či ASCII art (s. 37). Svojím stvárnením a sémantikou Šimšíkova vizuálna poézia odkazuje k dadaistickej persifláži.

Cyklus vizuálnej poézie otvára báseň **Genóm**, ktorá má akoby charakter manifestu. Vyzýva sa tu non-sens („**obsah je prázdny – plný, málokedy zmysluplný**“), text ako nástroj vyrušovania („**cieľom je zneužitie textu ako rušivého prvku**“), prekračovanie hraníc literatúry („**cieľom je vykuknutie z literatúry**“) či sofistickovaná hravosť („**cieľom sú čoraz zložitejšie hry**“). Všetky tieto aspekty sa v rozličnej miere uplatňujú v zaradených dielach. Napríklad radikálne prekročenie hraníc literatúry charakterizuje interaktívnu báseň na s. 61, ktorú tvorí jednoduchý štvorec a výzva „**Do štvorca polož ľubovoľne prekrížené prsty**“, či báseň na s. 62, ktorá má podobu kruhu doplneného textom „**Ak blinká svetlo / text je mimo prevádzky**“.

V druhej časti zbierky sa naplno prejavujú tendencie, ktoré boli v prvej časti obsiahnuté len čiastkovo. Popri rozmanitých absurdných, často prvoplánových a nezaujímavých hračkách sa tu objavujú viaceré diela, ktoré celkom vtipne parodujú odborný štýl alebo vedecký diskurz. Nezriedka sa to dosahuje kontrastom medzi vecným nákresom a „neadekvátnym“ textom (napríklad báseň **Vyzerám tak, ako som vyzeral keď som odišiel**) či voľbou motívu, na ktorý sa aplikuje odborná metodológia a jazyk (napríklad báseň **KOHÚT – matná, plechová dutinka**). V básni **Mandarin** sa zase vecná odbornosť zosmiešňuje prostredníctvom zakomponovania absurdných motívov: „**Výskumy ukázali, že proces metastázovania orgánov do schematických mandarínok zrýchľujú vitálne bokombrady, bzučanie múch, v neposlednom rade miznúce zorničky**“ (s. 58). Neraz sa uplatňuje absurdná logika („**Človek nie je Šimšíkova ustrica, / teda je ustricou niekoho iného**“, s. 65) až paradox („**pretože subjekt začína byť ľudským subjektom nie vďaka využívaniu nástrojov ani písaniu či čítaniu symbolov, ale ich pochopením, prípadne nepochopením, aj to je ľudské**“, s. 67).

Záujem o človeka, jeho existenciálnu úzkosť a nezmyselnosť, ako ho naznačovali niektoré texty z prvej časti knihy, sa na tomto mieste vyjadruje vo viacerých básňach, ktorých centrom a subjektom je práve človek. Či už ide o nonsensy, ako napríklad **Dôvodom pre cesnak je človek, Pakuj sa do čižmy!, Uvažovať o svete ako o ustrici**, alebo o sofistickovanejšie diela, ako text na s. 67, či koncept s názvom **Variant alebo invariant?**, z ktorého pochádzajú nasledujúce vety: „**Predierame sa až k ľudskej tendencii k autodeštrukcii. Autodeštrukcii, ktorá sa stáva jedným z najvýraznejších výrazových prvkov (post?)moderného človeka**“ (s. 69).

Tak ako v prvej časti, aj tu sa nachádzajú viaceré slabšie diela. Najčastejšie ide o prvoplánové absurdity (**Tvoja štvrtá noha, Koňožena, Kladivo 2.0, Kuracie, rybia sa ryby, Pakuj sa do čižmy!, Pod zemou**), príp. diela, v ktorých výsledkom spojenia vizuálnej a textovej zložky nie je žiaden pozoruhodnejší význam alebo tieto zložky len banálne ilustrujú jedna druhú. Klišéovito pôsobí aj typogram, ktorý tvorí opakujúca sa veta „**V pointe je diera, v texte je diera, vo význame je diera, diera definuje dieru i text**“, zoradená do tvaru štvorca. Uprostred tohto objektu sa vynechaním slov vytvára štvorcová biela plocha – diera. Prvoplánové a ilustratívne sú aj **E.pištole** tvorené dvomi pištoľami vytvorenými značkou „@“ v intenciách ASCII artu. Naopak, zaujmú premyslenejšie kompozície (**KOHÚT – matná, plechová dutinka, Kontinuum, Variant alebo invariant?**, básne na s. 51, 63 a 67).

Záverečný samostatný blok dvoch textov (**Dichotómia 1 a Dichotómia 3**) čiastočne nadväzuje na predchádzajúce časti (najmä uplatňovaním absurdity, nonsensu a bizarnosti). Objavuje sa tu však aj nový rozmer, ktorým je vulgárnosť, obscénnosť, zvrátenosť, gesto primitivizmu, negativizmu a negácie. Texty majú implicitnú dialogickú formu, ktorá má charakter prúdu bez jasného odlíšenia subjektov. Zväčša čítame sled verbálnych atakov, ponižovania, zosmiešňovania a bizarných obrazov. Táto

časť Šimšíkovej zbierky dovádza do extrému už predtým stvárňovaný útok na normálnosť, objektivitu, vecnosť, ale aj morálku a vkus. Robí to spôsobom, pre ktorý autor v závere zbierky nachádza sebaironické, ale zároveň priliehavé pomenovanie: „**pseudointelektuálne filozohovnové reči**“ (s. 84).

Debutová zbierka Erika Šimšíka prináša predovšetkým apoteózu absurdity, nonsensu, samoučelnosti a primitivizmu, čo ju zblízuje s dadaizmom, a vymedzuje sa proti konvenciám a rozumu. V najlepších textoch si toto gesto zachováva istú sviežosť a nekompromisnosť, v nezanedbateľnej časti však pôsobí rozpačito. Zbierka by si preto zaslúžila dôslednejšiu redakčnú, ale aj jazykovú úpravu. Ak by Šimšík v ďalšej svojej tvorbe nezostal pri prvoplánových provokáciách a nadviazal na niektoré svoje dômyselnejšie kompozície, mohla by jeho tvorba výrazne osviežiť slovenskú literatúru.

Daniela Olejnikov: KUR#Z praktickej poézie pre pokročilých

Najčerstvejšou experimentálnou debutantkou je Daniela Olejnikov (1984), ktorá je absolventkou filozofie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Svoje básne publikovala v niekoľkých periodikách a je finalistkou súťaže Básne 2012. Jej debutovú zbierku **KUR#Z praktickej poézie pre pokročilých** (2013) vydalo občianske združenie Literis v edícii Kloaka a do jej vzniku som bol šťastí zainteresovaný (súhlasil som s publikovaním zbierky v tejto edícii). Nasledujúce poznámky preto možno vnímať aj ako zdôvodnenie, prečo si táto kniha zaslúžila vyjsť, čo mi však nebude brániť ani v jej kritike – nakoniec, vyšla bez akýchkoľvek editorských zásahov (s výnimkou jazykových).

Názov zbierky odkazuje na známu magickú knihu Jozefa Kariku Kurz praktickej mágie pre začiatočníkov alebo šťastí aj na knihu Josefa Veselého Magie pro pokročilé. To potvrdzujú viac alebo menej zreteľné odkazy na oboch autorov, ktoré sa nachádzajú v niektorých textoch obsiahnutých v knihe. Meno Josefa Veselého sa objavuje ako súčasť logicko-lingvistických kreácií v cykle #4 („**Jozef (J) je veselý (V)**“), na Karikovu knihu sa implicitne odkazuje v texte #17, ktorý tvoria prepisy diskusných príspevkov o tejto knihe na stránke internetového knižného obchodu Martinus.

Zo samého textu sa však väzba na Karikovu knihu nedá identifikovať, keďže explicitné odkazy na autora a jeho publikáciu sú vynechané. Zaujímavé však je, že vyexcerpované hodnotiace vyjadrenia čitateľov Karikovej knihy, ktoré spája fakt, že upozorňujú na to, že (Karikova) kniha je plagiat, sa prezentujú ako „**Hodnotenia čitateľov pôvodného Kurzu**“. Tým sa akoby priznáva nadväznosť Olejnikovej knihy na Karikov Kurz.

Tieto intertextuálne odkazy signalizujú jedno z viacerých motivicko-tematických podloží Olejnikovej knihy, ktorým je mágia a kult. Silnú inšpiráciu mágiou prezrádza aj emblémový symbol zbierky, ktorým je dvanáste písmeno hebrejskej abecedy lamed, ktoré zároveň znamená „učiť sa“, čo konvenuje s názvom a koncepciou knihy. Mimochodom, číslo #12 má aj titulná báseň zbierky **Kurz praktickej poézie (pre pokročilých)**, čo indikuje, že v knihe sa uplatňuje aj číselná symbolika (prejavujúca sa napríklad počtom častí knihy, ktorých je 21, čo je počet očíslovaných kariet Veľkej arkány, ktorá je súčasťou tarotu).

V intenciách názvu je Olejnikovej kniha do značnej miery komponovaná ako príručka pre adeptov poézie. Skladá sa z 21 častí alebo cyklov a záverečného bloku s názvom **Porovnávacia spotrebná kritika vybraných literárnych produktov [KURZOVÝ LÍSTOK/exotické meny]**. Tematicko-motivický rozptyl Olejnikovej zbierky je však pomerne široký. Okrem spomenutej mágie a poézie ako takej ide najmä o filozofiu, logiku, psychológiu a ekonómiu. Nachádzajú sa tu však aj motívy z oblasti digitálnych technológií, popkultúry, marketingu a sexu. Výsledkom je pozoruhodné a znepokojujivé viacvrstvé dielo, ktoré v sebe prepája kurz tvorby poézie, magickú príručku, filozofický manuál, učebnicu

logiky, psychologickú poradňu, katalóg produktov atď. S tým súvisí aj to, že texty majú rozmanitú žánrovú, štýlovú a tvarovú podobu.

V súlade s koncipovaním zbierky ako kurzu sa v nej tematizujú roly a vzťahy učiteľa a žiaka, autority/majstra a adepta. Tým sa jedným z kľúčových problémov zbierky stáva otázka moci a nezávislosti/slobody jednotlivca. Rozvíja sa tu téma hľadania autonómie subjektu a oslobodenia sa od vplyvu autorít: **„nechápte autora ako majstra alebo vodcu. postavilo by vás na okraj, len po bok ústredného majstra. (...) berte autora len ako asistenta. vy ste v centre. aj následky svojho počínania pone-siete predovšetkým vy. autor tejto knihy sa o nich (v lepšom prípade) ani nedozvie. autor je len asistent, ktorý s vami komunikuje z bezpečia svojej izby cez časopriestorový tunel tejto knihy“** (#11), **„Jedným zo znakov adepta disponujúceho silou ísť je, že pre svoj ďalší rozvoj už nutne ne-potrebuje učiteľa či inštruktora, ale dokáže ho riadiť a usmerňovať sám“** (#12).

Zbierka sa teda dotýka takej komplexnej témy, akou je premena subjektu a konštituovanie vlastnej identity a sebapoňatia. Osvojovanie si nových pravidiel písania poézie sa tak spája najmä so zmenou psychickej konštitúcie adepta, ako sa to artikuluje hneď v prvom cykle, kde sa zároveň analyzujú mech-anizmy premeny identity v prospech kultu: **„poet & básnička preberá novú identitu a novú poéziu; viera vo všetky iné poetické inštitúcie je ukončená; konvertit & konvertitka patria #kultu“**.

Podliehanie autoritám a mechanizmy manipulácie majú rozmanité podoby a prejavujú sa v rôznych sférach a rozličnými spôsobmi. Zbierka odкрýva najmä mocenské techniky súvisiace s literatúrou/umením, mágiou, reklamou, sociálnymi sieťami, médiami, ekonomikou (konzumom), partnerskými alebo sexuálnymi vzťahmi atď. Tieto stratégie sa neraz uchopujú prostredníctvom reflexie rozmanitých patologických a krajných javov a skúseností v oblasti telesného a psychického prežívania: **„o1. len neviem, z ktorého konca začať samozrejme, dotýčný keď si prečítal tento exotizmus nemohol neodolať pokušeniu. v konečnom dôsledku sa ukázalo, že má slabosť na krv tzv. menofilii a abor-tion fetiš – čo je úplne ok, ale keď mi začal posielat videá, v kt. sa spieva o tom, ako ma chce zabiť, rozsekať, zničiť, dobehať do krvi, a potom ešte nejaké incesty, pretože sa nedokázal zmieriť s fak-tom, že ho nepokladám za dostatočne atraktívneho!“** (#20). V týchto aspektoch je Olejnikovej kniha podobná nateraz poslednej zbierke Michala Habaja s názvom Michal Habaj (2012).

Olejnikovej zbierka má navonok v niektorých aspektoch blízko aj ku knižným projektom Zuzany Husárovej. Ide najmä o dôraz na grafické spracovanie knihy, ktoré dodáva textu ďalšie významové vrstvy a zabezpečuje jeho celistvosť a kompaktnosť (v Olejnikovej prípade si navyše zaslúži rešpekt skutočnosť, že realizátorkou pomerne pôsobivého vizuálneho spracovania zbierky je sama autorka). Obe diela spája aj prepojenie na elektronickú literatúru, súčasťou Olejnikovej projektu je totiž zároveň internetová stránka pop-up-show.tumblr.com, ktorá prináša spojenie obrazu a textu a uplatňujú sa tu aj princípy interaktivity. Zatiaľ čo Husárová uviazla v language poetry a v rozličných slovných hrách, Olejnikov výraznejšie čerpá z konceptuálneho písania.

V súlade s ním sú jej básne často postavené na privlastňovaní cudzích textov, nezriedka nájdených na internete. Ide najmä o rozmanité diskusné príspevky a komentáre, avšak autorka s nimi narába oveľa koncepcnejšie a funkčnejšie ako trojica českých autorov M. Šanda, J. Šofar a P. Štengl v zbierke diskusných básní 3,14čo!, ktorí sa obmedzili len na ich selekciu, prepis a pomerne triviálnu úpravu. Zdá sa, že autorka nepracuje len s verejnými zdrojmi, ale čerpá aj z súkromných textových (pôvodne neliterárnych) produktov (e-mail, esemesky). Autorka tieto materiály rozličným spôsobom upravuje (napríklad mená, ktoré by identifikovali konkrétne subjekty alebo odkazovali na pôvodný kontext, čím by mohli limitovať význam, nahrádza písmenom „z“ v zátvorke) a komponuje. Surovosť týchto textov dodáva básňam rozmer bezprostrednosti a dokumentárneho zachytenia reálnej komunikácie.

Závěrečná část knihy s názvem **Porovnávací spotřebná kritika vybraných literárních produktů [KURZOVÝ LÍSTOK/exotické menu]** obsahuje čtyři grafy reprezentující rozmanité indexy (kult osobnosti, šum, zoznamy, dichotómia), podľa ktorých sa hodnotia diela ôsmich autorov, väčšinou z oblasti experimentálnej tvorby (P. Šulej: Porno, Kult, Pop, M. Habaj: 80-967760-4-5, K. Zbruz: Energy, M. Adamčiak: Expo, ale napríklad aj spomínaná debutantka Z. Husárová atď.). Reflektuje sa tu fetiš rozmanitých ekonomických indexov a prenáša sa do oblasti hodnotenia literatúry, čoho výsledkom je vtípné a provokatívne napätie. Pri konštituovaní indexov sa navyše odrážajú typické tematické akcenty Olejnikovej zbierky, čo vidno najmä na indexe kultu osobnosti.

Knihe by sa dala vyčítať prílišná difúznosť a rozplývavosť. Jednotlivé básne samostatne príliš nefungujú, netvorí samostatné a koncentrované textové útvary, ale majú charakter akoby uzlov globálnejšej textovej siete. Pôsobivosť a funkčnosť im dodáva až ich zakomponovanie do celku a zaujímavé grafické spracovanie. Viaceré texty tak pôsobia pomerne prázdno. Nevýhodou je aj prílišná motivická a tematická rozmanitosť, čo môže sťažovať orientáciu v texte. Nadbytočne sa mi javia najmä pomerne odťažité logicko-lingvistické „poetické analýzy“. Iritujúco pôsobí aj infantilné nahradenie termínu poetka slovom básnička.

Odvážna, nekompromisná a radikálna kniha Daniely Olejnikovej však nepochybne predstavuje osvieženie slovenskej literatúry. Suverénne čerpá z domácich a zahraničných zdrojov nekonvenčnej a subverzívnej poézie. Vo svojej rozmanitosti, komplexnosti a zložitosti sa síce môže javiť náročne a čitateľsky neprístupne, avšak prienik do jej rozmanitých vrstiev odhalí jej humor, hravosť a sofistikovanosť.

Záver

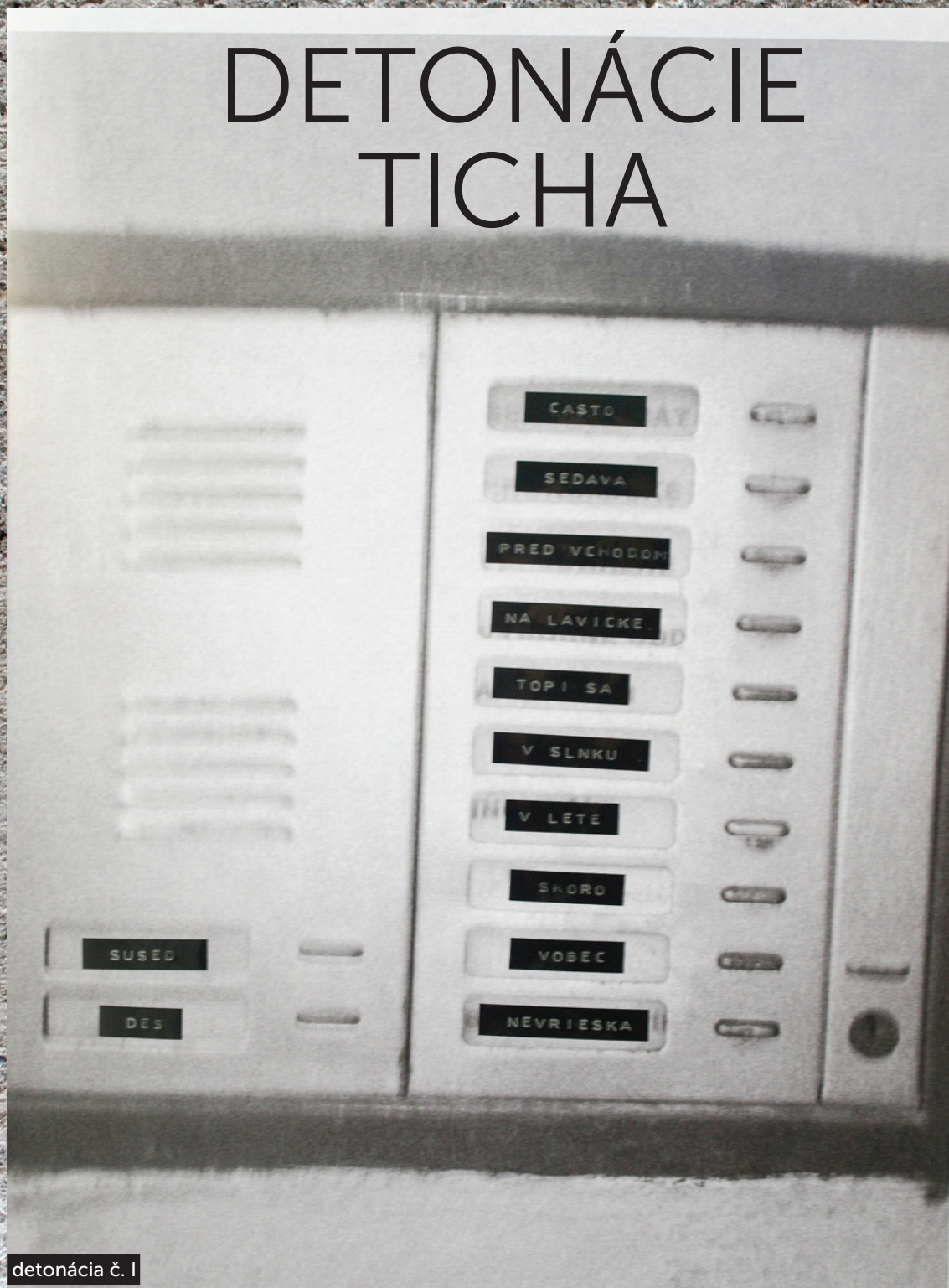
Hľadať tesnejšie spojenia medzi jednotlivými debutmi by mohlo byť pomerne náročné. Každý z nich totiž čerpá z mierne odlišných východísk a kladie akcenty na iné témy a techniky. Zuzana Husárová čerpá najmä z language poetry a sound poetry, Erik Šimšík nachádza inšpiráciu vo vizuálnej poézii a v poetike nonsensu a absurdity a Daniela Olejniková v elektronickej, konceptuálnej a sčasti aj vizuálnej poézii. Okrem všeobecne konštatovanej (a v princípe bezobsažnej) nekonvenčnosti ich spája aspoň záujem o vizualitu, Husárová a Olejniková nachádzajú spoločný prienik aj v elektronickej a sčasti aj konceptuálnej literatúre.

Najkritickejšie hodnotím debut Z. Husárovej. V jej knihe sa uplatňujú pomerne triviálne techniky a texty pôsobia značne začiatočnícky. O čosi presvedčivejšie vyznievajú iné jej projekty najmä z oblasti elektronickej literatúry a aspoň aj jej druhá kniha **lucent**. E. Šimšík zaujme najmä deštruktívnou odvahou, podľa dostupných informácií sa však zdá, že jeho ďalšia literárna kariéra bude smerovať k próze. Najprogressívnejšia je podľa mojej mienky zbierka Daniely Olejnikovej. Ak sa vymaní z pasce prílišnej rozbiehavosti a dekoncentrovanosti a zlepší pointovanie jednotlivých textov, jej ďalšia kniha by mohla byť ešte pôsobivejšia.

V aktuálnej situácii možno vyjadriť radosť z toho, že mladé slovenské poetky a básnici sa neboja experimentovať, pričom do svojej tvorby zakomponujú aj rozmanité zahraničné impulzy. Bude zaujímavé sledovať, či si spomínané debutantky a debutant vo svojej ďalšej tvorbe zachovávajú počiatočnú odvalu a radikálnosť a či ich budú nasledovať ďalší zaujímaví autori a autorky. Ak vo svojom úsilí vytrvávajú a preukážu spôsobilosť svoju tvorbu naďalej posúvať a vylepšovať, ich nástup sa môže s odstupom času hodnotiť ako výrazný impulz vo vývine slovenskej poézie. Zatiaľ sú akékoľvek globálne hodnotenia predčasné.

MARTIN KOČIŠ

DETONÁCIE TICHA



detonácia č. 1

detonácia č. II

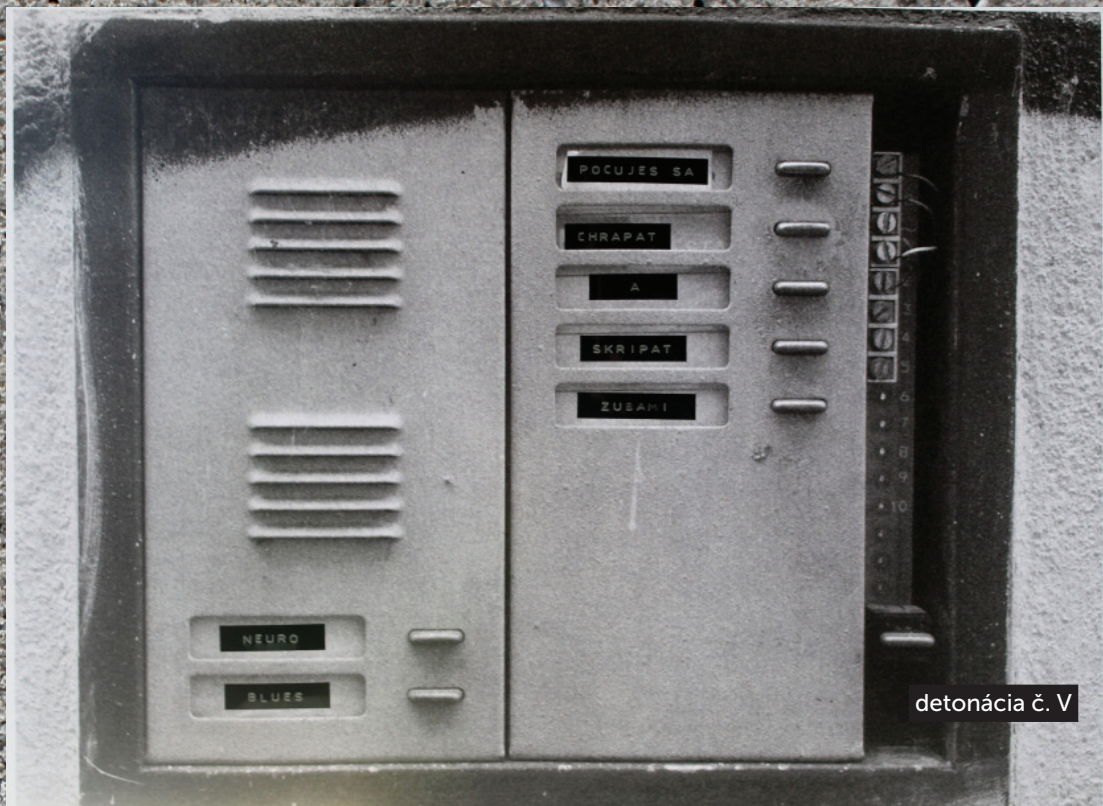


detonácia č. III



detonácia č. IV



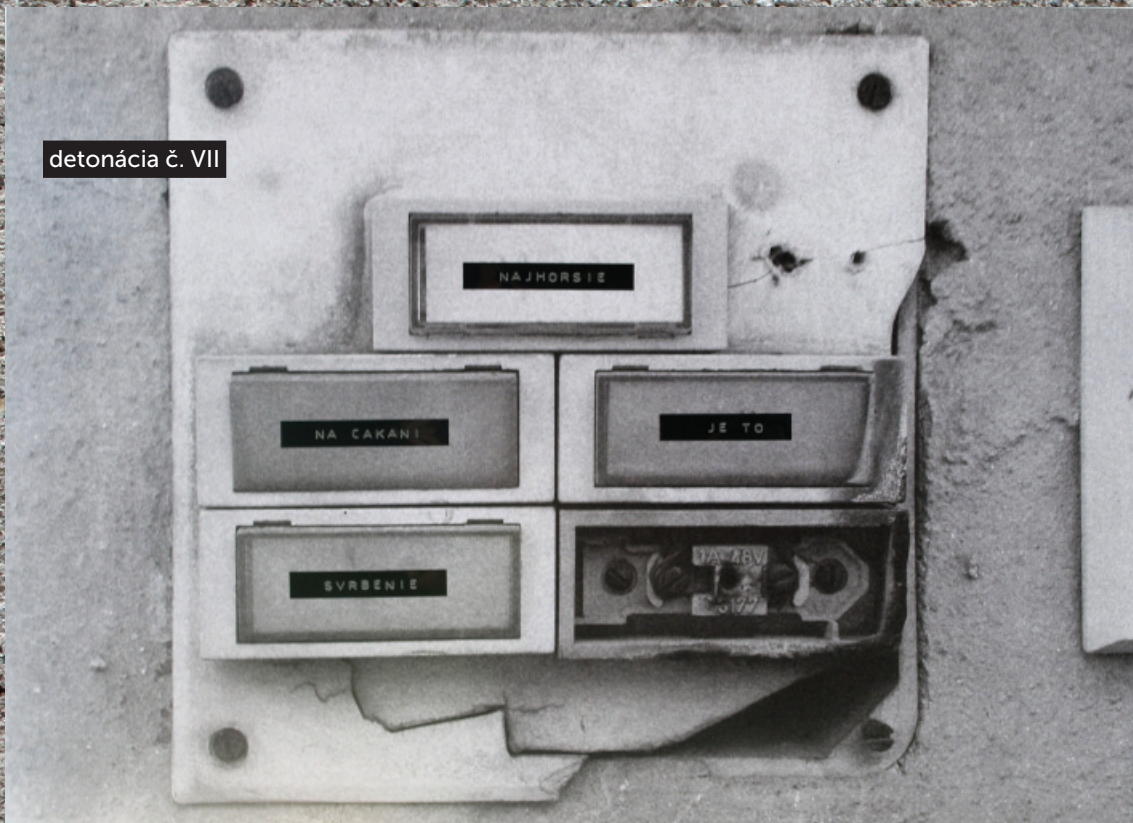


detonácia č. V

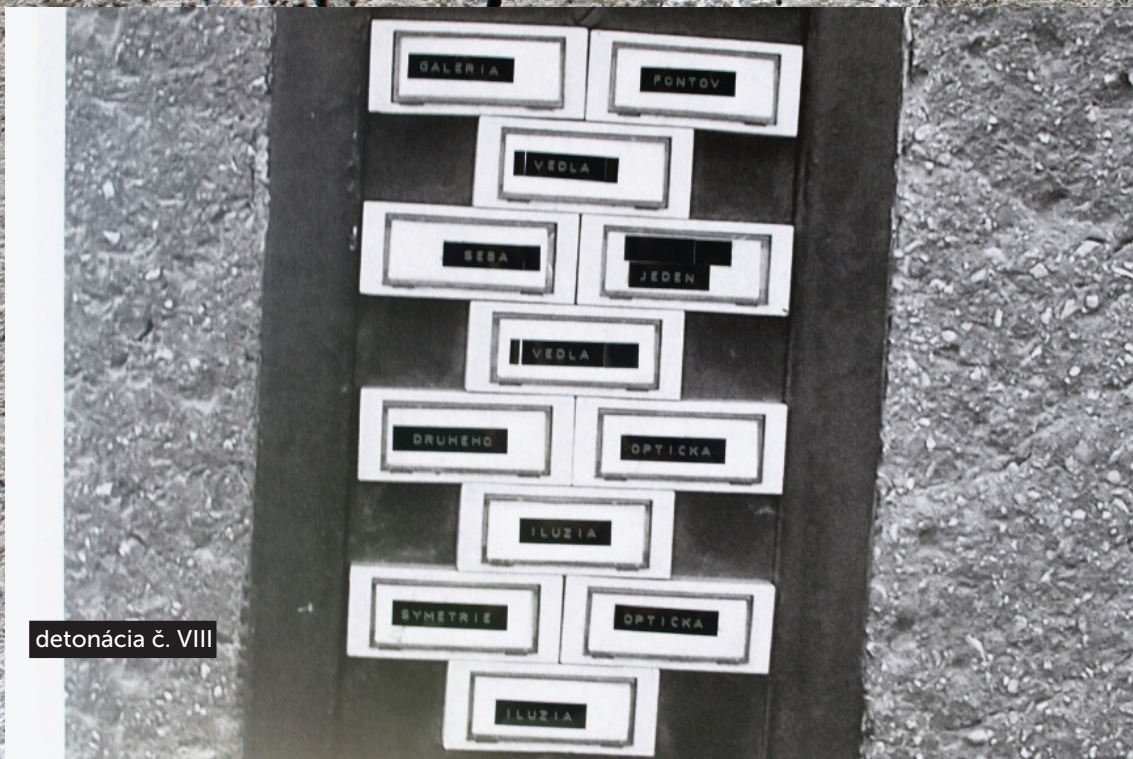


detonácia č. VI

detonácia č. VII



detonácia č. VIII





detonácia č. IX

detonácia č. X



... qui cum patre et filio et spiritu
regnat per infinita secula seculorum amen.
... mensa b. breu apendi del art d'
... ne q' fac natural' debida et fac trop
... me et discret e maystre en quatu
... s. de es en arismetica geom
... et astronomia. Et ell besu
... edent q' lart de astronon
... mada e erradicada en
... sser entenduda sens
... s/Per so trobet ma
... l' casun pot breu
... r tota maneyra d'inter
... deytis en s. maneyras. la p'm
... ellada aplegamet. / la segonda
... tio. / la. 3. amptamet. la. 2. Dupla

MICHAL REHÚŠ

Slovník súčasnej slovenskej spirituálnej a reflexívnej lyriky

(1. časť)



Cvrček: hmyz vydávajúci trením krídel zvuky podobné slabike svr, cvr, zool. Gryllus.

Hladné cvrčky dokážu zničiť úrodu, ale vyhrýzú diery aj do oblečenia. Samec samolúbo cvrliká a „ruší“ nočný pokoj, samička zasa nakladie až 300 vajíčok. Známý cvrlikavý zvuk vydávajú iba samce. Otierajú o seba krídla, ktoré zvierajú asi 45 ° uhol a využívajú pri tom cvrčivý ústroj – na každom krídle je drsná plôška (hrebienok) a stvrdnuté miesto (rebro). Práve vďaka treniu týchto ústrojov samčekovia cvrlikajú. Čím je teplota vyššia, tým je cvrčanie rýchlejšie. Niektoré cvrčky sú dokonca také citlivé na teplotu, že sa pri troške skúsenosti dá podľa frekvencie cvrlikania odhadnúť, aká je vysoká. Funguje to aj naopak – podľa teploty sa dá predpokladať počet zacvrčaní, ktoré samček vydá za minútu.

Úsilie získať priazeň cvrčkov sa objavuje vo veršoch D. Pastirčáka:

idem pomaly

aby som sa páčil cvrčkom

D. Pastirčák: V

Dážďovka: dlhý červenavý červ žijúci v pôde, zool. Lumbricus.

Na svete existuje okolo dvetisíc druhov dážďoviek, najväčšie žijú v Južnej Amerike a Austrálii. U nás je najznámejšia dážďovka zemná. Niekedy sa označuje aj ako dážďovka obyčajná. Dorastá do dĺžky 15 cm. Jej telo sa skladá zo 110 až 180 článkov, na začiatku má ústny otvor, potom tráviacu rúru a končí sa análnym otvorom. Telo má svetloružovú farbu, na chrbte s pozdĺžnym hnedočerveným pruhom a sploštenou zadnou časťou. Dôležitou časťou tela je nápadná zdurenina, opasok. Jeho tvar, poloha a veľkosť sú dôležitými znakmi pri určovaní jednotlivých druhov.

Každá dážďovka má samičie aj samčie pohlavné orgány, ale nie je schopná samooplodnenia. Po párení vylúči slizovitý kokón obsahujúci až 28 vajíčok, z ktorých sa asi o tri týždne vyliahnú malé dážďovky.

Pre mnohé živočíchy je dážďovka základom či doplnkom jedálneho lístka.

S dážďovkami sa v prostredí spirituálnej a reflexívnej lyriky spájajú najmä zásadné vedecké a metafyzické otázky, ako dokazuje tvorba R. Juroleka a Ľ. Bendzáka:

A ako sa asi dorozumievajú dážďovky?

R. Jurolek: Putovanie Jakuba z Rána

ako vyzerá nebo pristúpenej dážďovky

či rozmliaždeného slimáka?

Ľ. Bendzák: Trošku o reinkarnácii (zb. Vytrvalosť sivej)

Dyslektik: kto je postihnutý dyslexiou.

Povedali by ste, že Thomas Edison bol prihlúpy na školu? Alebo že Walt Disney, Nelson Rockefeller či Agatha Christie boli prostáčikovia? Ich učitelia si to mysleli – hoci história ukázala, že nemali pravdu.

Dyslexia – porucha čítania – teda nemusí byť prekážkou v dosiahnutí skvelej kariéry.

Niekedy to môže byť práve dyslexia, ktorá dá talentu vyniknúť: americký spisovateľ Richard Ford (autor románu Deň nezávislosti, za ktorý dostal Pulitzerovu cenu) povedal, že práve pomalosť pri čítaní ho naučila vnímať vety ako hudbu. Jeho literárny štýl je poetický, slová plynú ako melódia.

Patologické verbálne prejavy dyslektika vnímané ako osobitá forma poézie možno nájsť v básni

J. Palaščáka:

Malý Majko je hlupáčik,

dyslektik, čo slová používa ako zvolania.

Znie to ako poézia.

J. Palaščák: Malý Majko (zb. Teloi)

Exkrement pozri aj Hovno: výlučok, výkal, najmä nestrávené zvyšky potravy živočíchov, stolica, moč. Na Slovensku sa ročne vyprodukuje približne 9 167 tis. ton čerstvého maštalného hnoja, na ktorom sa 85,6 % podieľa hovädzí dobytok, 5,4 % ošípané, 4,6 % ovce a kozy a 4,4 % hydina. Okrem toho z podstielaných systémov ustajnenia odtečie 2 037 tis. ton močovky.

V ustajneniach bez podstielania sa produkuje ročne 3 010 tis. ton hnojovice s podielom 70,5 % od ošípaných, 19,2 % od dobytky a 10,3 % od hydiny. Priamo na lúkach a pasienkoch produkuje dobytok, ovce a kozy približne 1 309 tis. ton exkrementov.

Ak by sa mali zohľadniť všetky ekologické požiadavky, ktoré sa rešpektujú v krajinách Európy, tak potom i napriek poklesu stavov hospodárskych zvierat je značný deficit skladovacích kapacít na exkrementy. Na splnenie uvedených kritérií by bolo potrebné vybudovať približne 3 352 tis. m³ hnojísk pre pevný maštalný hnoj so záchytným systémom na hnojovku a 992 tis. m³ nádrží na tekutú hnojovicu. Exkrement figuruje v pozícii ťaživého metafyzického problému doliehajúceho na básnika v texte R. Juroleka:

A básnik už večnosť nevie, čo (si) počítať. Iba rozmnožuje svoje zúfalstvo, valí pred sebou ako skarabeus čoraz väčší exkrement.

R. Jurolek: Putovanie Jakuba z Rána

Hovno pozri aj Exkrement: výkal; lajno.

Hovno tvoria nestráviteľné zvyšky potravy, odumreté črevné bunky a črevné baktérie. 70 % z hovna tvorí voda. Objem hovien sa zväčšuje s obsahom vláknin v potrave. Hnedé sfarbenie je spôsobené obsahom žlčových farbív (napríklad sterkobilín).

Z hrubého čreva sú hovná vyprázdnené defekáciou. Tvar sa líši podľa stavu tráviaceho systému, ovplyvneného potravou a zdravím. Zdravé hovno je polotuhé a v črevách je typicky formované. Malé kúsky tuhších, hustejších hovien sa objavujú, ak črevný pohyb nie je kompletný a hovná sú vrátené z konečníka do čriev, kde sa voda absorbuje. Pri rýchlom prechode črevami sú hovná vodnaté (tzv. hnačka).

Znepokojenie nad podceňovaním hovna sa objavuje v tvorbe R. Juroleka:

Existuje určitá hierarchia vecí: napríklad také hovno stojí v tomto rebríčku vari na konci. Hovno každý podceňuje.

R. Jurolek: Putovanie Jakuba z Rána

Chuck Norris: americký akčný hrdina, hollywoodsky herec a momentálne aj internetový fenomén s veľkým fanklubom.

Chuck sa zapísal do histórie v roku 1997, keď bol prvý človek zo západu, ktorému sa podarilo dosiahnuť ôsmeho stupňa čierneho pásu v Taekwondo. Dostal aj Zlatú Doživotnú cenu za dosiahnuté úspechy od Svetovej karatistickej organizácie.

Chuckov vstup do turnajov karate bol neúspešný. Napriek tomu neprestával a začal porážať svojich súperov zaradom. V roku 1968 utrpel svoju piatu a poslednú porážku. Dokázal sa udržať šesť rokov za sebou ako majster v karate v kategórii stredná váha. Okrem toho získal ocenenie trojitej koruny a magazín Black Belt (Čierny pás) ho vyhlásil za bojovníka roka. Hneď potom v roku 1969 mal premiéru vo filme The Wrecking Crew (Záchranná čata).

V roku 1970 bol zabitý jeho brat Wieland vo Vietname. Venoval mu jeden film.

Na prehliadke bojových umení v Long Beach sa stretol s Brucom Leeom, vtedy ešte neznámym. Preslávil ich spoločný film Cesta Draka, kde si talianska mafia zavolá na pomoc Chucka z Ameriky, aby im pomohol vyhnať Bruca Leea z Ríma. Nakoniec dôjde k ich spoločnému stretu v Koloseu, kde Lee po dlhom boji vyhrá.

V roku 1974 ukončil svoju aktívnu karate kariéru novým karate rekordom, čím sa pomstil za všetky

svoje prehry. V nasledujúcich tridsiatich rokoch hral v približne tridsiatke filmov, čím sa stal Hollywoodskou hviezdou.

Chuck Norris je protagonistom replík, ktoré sú súčasťou básne R. Tomáša:

„Chuck Norris raz príde aj na Ukrajinu, však?“
pýtal si sa vždy ráno a ja som vravela,
že raz určite. „Chuck Norris delí
bielizeň na bielu, farebnú a krvavú,“
smial si sa, no vo mne sa tvoje slová
cez deň prekladali do ďalších siedmich
detských jazykov, ktoré tu nezachránim.

R. Tomáš: Valerija Maryneska, xxx (Ukrajina) (zb. Statusové hlásenia)

Idiot: človek postihnutý idiotizmom.

Idiotizmus je najťažšou formou duševnej zaostalosti vôbec. Ťažký idiot po celý život nedokáže odlišiť jedlé predmety od nejedlých, nedokáže si osvojiť základné hygienické návyky, je nutné obliekať ho ako nemluviča, chrániť ho pred najzákladnejšími druhmi nebezpečia. Ťažký idiot sa odlišuje už od narodenia – zdravé novorodeňa po narodení živo reaguje na hlad a dáva ho najavo, ale ťažký idiot nerobí ani to. Nič nedokáže upútať jeho pozornosť. Pri tomto stupni idiocie neprejavuje jedinec ani najzákladnejšie pudové reakcie. Najzákladnejšiu schopnosť učiť sa pozorujeme až u stredného a slabého stupňa ochorenia. Maximum, ktoré je schopný jedinec dokázať pri správnej starostlivosti okolia, je pochopenie veľmi malého počtu výrazov a viet a neobratné používanie slov slovnej zásoby. Idiot dokáže vykonávať nanajvýš najjednoduchšie činnosti, ktoré si nevyžadujú presnosť pohybov – napríklad zametanie, nenaucia sa však napríklad zapínať gombíky na oblečení ani zašnúrovať si topánky.

Duševný rozvoj u slabého stupňa idiocie končí najneskôr vo veku šesť až osem rokov, i v dospelosti ostáva úroveň ich inteligencie nižšia ako u normálneho trojročného dieťaťa. Idioti tvoria asi 5 % celkového množstva oligofrenikov.

Idiot ako intelektuálna autorita a zdroj poučenia figuruje v texte R. Bielika:

(je správne, keď sa nechám poučiť idiotom, je správne, keď ma hlupák zahriakne v kruhu najbližších)

R. Bielik: Lumen gentium (zb. Mesačný brat)

Imbecil: človek postihnutý imbecilitou.

Imbecilita je stredným stupňom zaostalosti. Na rozdiel od idiota sa imbecil naučí ako tak rozprávať, nie je ale schopný osvojiť si základné školské vzdelanie. Ani po niekoľkých rokoch nevie dobre čítať a počítať úlohy predpísané školskými osnovami. Dokáže si nanajvýš zapamätať jednoduchšie poznatky, vynakladá na to však veľké úsilie a nechápe pritom ich dosah. Pamäť imbecilov je všeobecne veľmi slabá, niekedy však pozorujeme rozvoj niektorého druhu mechanickej pamäti – dokážu si napríklad zapamätať melódie, čísllice, názvy. Imbecil sa veľmi ťažko sústreďuje, jeho myslenie je v počiatkovej fáze a má neobyčajne konkrétny charakter, vzdialený abstraktnému mysleniu normálneho človeka. Preto tiež nedokážu porovnávať, povšimnúť si súvislosť, využiť svoje skúsenosti, predvídať, kriticky posudzovať, zovšeobecňovať. Sú veľmi sugestívni. Lahko páchajú zločiny, pričom nevedia, čo robia, alebo podliehajú zlým vplyvom. Dokážu sa orientovať iba v najjednoduchších životných situáciách. Duševný rozvoj imbecilov meraný testami inteligencie končí v desiatich až dvanástich rokoch a dosahuje úroveň inteligencie troj- až sedemročného normálneho dieťaťa. Ich spoločenský vývoj, ktorého kritériom je vykonávať denné praktické činnosti, dosahuje úroveň štvor- až deväťročného dieťaťa. Imbecili tvoria asi 20 % z celkového množstva oligofrenikov.

Výraz imbecil v pozícii pejoratívneho označenia pre civilizovaného človeka sa objavuje v texte J. Litváka:

Civilizovaný človek je imbecil, ktorý ničomu nerozumie.

J. Litvák: Zlato a Kamilove kamene (zb. Básne prané v studenej vode)

Kikiríkanie: vydávanie zvuku kikirikí.

Kohút zvyčajne začne kikirikať približne dve hodiny pred svitaním a donedávna nikto nevedel prečo. Keďže kohúty kikirikajú aj inokedy cez deň, vyzeralo to, že ich ranné árie sú reakciou na vonkajšie podnety, ako je svetlo alebo zvuk. Môžu však za to ich biologické hodiny.

Dokázali to vedci z univerzity v japonskej Nagoji, ktorí izolovali dve skupiny kohútov – v prvej boli dvanásť hodín na jasnom svetle a na ďalších dvanásť im svetlo stlmili. V druhej skupine žili stále vystavené tlmenému svetlu.

Prvá skupina kikirikála podľa očakávania pred „úsvitom“, ale druhá skupina napočudovanie tiež, aj keď nemala žiadne vonkajšie podnety. Časom kohúty v druhej skupine strácali správne načasovanie.

Zdá sa teda, že podobne ako u ľudí, aj biologické hodiny sa musia slnkom znova upraviť alebo vzhľadom na reálne podmienky postupne prestanú spoľahlivo fungovať.

Kikiríkanie ako vhodnú tému prejavu na večierku nájdeme v básni Ľ. Bendzáka:

**Vzpriamiť sa uprostred večierka
a predniesť ohnivú reč
na tému ľudský údel a kikiríkanie**

Ľ. Bendzák: Kristove roky (zb. Zápisky z čudného domu)

Koitus: súlož, kohabitácia: pohlavný styk (muža a ženy).

Milovanie sa má štatisticky odohrávať do pätnástich minút. V tomto prípade myslíme čistý čas súložu. Ak máte rada dlhé predohry, pokojne čas pretiahnite, ale ani maznanie by nemalo mať viac ako šesťdesiat minút. Po tomto čase už totiž u partnera začína postupne klesať kvalita erekcie a produkcia hormónov, zložiek, ktoré sú základom dobrého sexu. Za pätnásť minút koitu dokáže aj partner, že netrpí predčasnou ejakuláciou, aj partnerka je schopná dosiahnuť plnohodnotný orgazmus, ktorý je znakom kvality.

Koitus sa ako spirituálna a mystická veličina spomína v texte R. Juroleka:

Ale koitus je dotykom a spojením najvyšším, najobradnejším; hoci telesným, presahujúcim telesnosť.

R. Jurolek: Putovanie Jakuba z Rána

MICHAL REHŮŠ

Nenasadzovať tvorbe prezervatív

Rozhovor s Pavlom Novotným

Pavel Novotný (1976) je český básnik, hudobník a tvorca rádiových kompozícií. Pôsobí ako vedúci Katedry nemeckého jazyka na Prírodovedno-humanitnej a pedagogickej fakulte Technickej univerzity v Liberci. Vydal zbierky básní *Sběr* (2003), *Mrazy* (2010) a *Havarijní řád* (2013) a knihu *A to si pak můžeš říkat, co chceš* (2013), ktorá vznikla na základe audionahrávok rozprávania Heleny Skalickéj. Je autorom textového objektu a rádiových kompozícií *Tramvestie* a spolu s Jaromírom Typltom inscenoval dadaistické dielo Kurta Schwittersa *Ursonate*. Je členom hudobnej skupiny *Voni*, s ktorou nahral CD *Svět očima Monkikiho* (2010). Je autorom viacerých rádiových kompozícií.

TVOJE DIELA SA POHYBUJÚ NA POMEZÍ TEXTU, HOVORENÉHO SLOVA A HUDBY. ČÍM ŤA TAKÝTO SPÔSOB TVORBY PRITÁHUJE A ČO TI POSKYTUJE?

To nejsem schopen říct, přesně, Michale, prostě mě to přitahuje. Mohl bych odpovědět pojmem „rozšířená poezie“, tedy poezie, která se nespolehá pouze na text, ale snaží se vrátit tam, kde poezie vznikla, tedy do úst. Návrat k mluvenosti a písňovosti. Ale takhle už se to mnohokrát formulovalo a lhal bych, kdybych tvrdil, že je chápu jako svou vnitřní pohnutku, případně jako manifest. To ne-e. Vzniklo to náhodou, spontánně a poměrně dlouho předtím, než jsem o nějaké „rozšířené poezii“ věděl. Prostě jsem hledal adekvátní prostředky pro to, jak zachytit věci kolem sebe, jak dosáhnout jakéstkés opravdovosti, textu, se kterým bych se identifikoval. Neustále jsem v tvorbě narážel na šum krasomluvy a otřepanost, na oblast, kde jsem se cítil sice docela dobře, ale přece jen nesvůj.

BOLO TO SKUTOČNĚ ÚPLNE SPONTÁNNĚ ALEBO SI VYCHÁDZAL AJ Z DAJAKÝCH KONKRÉTNÝCH INŠPIRACIÍ? V ČESKOM UMENÍ MÁ TAKÝTO TYP TVORBY TRADÍCIU NAPRIKLAD VO VOICEBAND-DOCH E. F. BURIANA ALEBO VO FÓNICKEJ POÉZII LADISLAVA NOVÁKA, AVŠAK AJ V SÚČASNOSTI JE V ČESKU VIACERO UMELCOV, KTORÍ TVORIA ROZMANITÉ RÁDIOFONICKÉ KOMPOZÍCIE. ZOHRALA ICH TVORBA DAJAKÚ ÚLOHU AJ V TVOJOM VLASTNOM TVORIVOM ÚSILÍ? A EŠTE ĎALEJ – DIELA KTORÝCH UMELCOV Z TOHTO OKRUHU SÚ TI NAJBLIŽŠIE A PREČO?

Když jsem začal zpracovávat lidskou mluvu, byl jsem vlastně naprostě tele a tvořil jsem instinktivně, bastlířsky. Pokud tam existovala nějaká inspirace, pak byla hlavně přímá: Jel jsem do Rynoltic na návštěvu za svým dávným spolužákem, slyšel jsem mluvit jeho máti, jak mele, a bylo to přesně to ono, tam někde byl ten začátek. A z literatury to snad byli Hrabal, ano, zřejmě snad i Kolář, samozřejmě mám od raného dětství v hlavě písně Voskovce a Wericha, kteří s jazykem pracovali prostě geniálně – to člověku zůstane v hlavě! Ale že bych **programově** tvořil v návaznosti na nějaké autory, to určitě ne. Všechny ty souvislosti se tak nějak vytvářejí časem, prostě se to sejde. A možná to tak funguje i obecně: Když Burian vytvářel svoje voicebandy, bylo to především proto, že mu klasická recitace připadala strnulá, a viděl kolem sebe ty ohromné možnosti, které má práce s moderním divadlem. Kdyby se nějak cíleně snažil navazovat, asi by jen napodoboval – koneckonců, dodnes není zcela jasné, do jaké hloubky znal „lautgedicht“ dadaistů, spíš to byl především hudebně vzdělaný a citlivý člověk. A Ladislav Novák, ten si inspirační zdroje původně našel sám, nezávisle, totiž v umění primitivních kultur – souvislosti s tehdejší tzv. neoavantgardou, dokonce i přísun zásadních informací, k tomu došlo až postupně. Poučenost je důležitá, to ano, ale na začátku je hluboká poučenost spíš komplikací. Příkladů najdeme bezpočet. I Ferdinand Kriwet mi to potvrdil – zpočátku neznal skoro nic, kromě Gottfrieda Benna, kterým byl odkojen z matčiny gramofonové desky – a najednou, v šestnácti letech se z něj začal sypat neuvěřitelný experimentální román „Rotor“ (protože byl zamilovaný), osatnáti věci, setkání, linie, přišly později, autora si prostě našly a on si našel je.

Věci, které mě oslovují, například ty pozoruhodné zvukové kompozice Novákovy, Kriwet, Rühm, Jandl, všechno možné, ty vlastně spíš určují mantinely. Lze se od nich odrazit, neobjevovat je znovu, ale postupovat samostatně a volně dál s dnešními možnostmi – však to tak chápali i oni: jako začátek. Hiršal s Grögerovou o tom mluvili, Novák též, opravdu to měl být určitý začátek, dokonce pouhá skica. Je tak trochu smutné, když pak člověk vidí, jak mnozí novodobí „experimentátoři“ prostě jen oprašují původní formulky a vůbec si nevšímají, co se jim děje před nosem, jazykovou reflexi a mrtvolu jazyka před sebou tlačí jako ochranný štít, alibi. Jako by měli touhu být v nějakém klubu či svazu, přidat se k někomu. Okrajují a pižlají. Jakmile něco takového zavětrím, prchám nebo se kousnu! Moje třiletá dcera to má po mně, taky nesnáší kolektivní hry, nechce recitovat básničky za bonbón!

Co se týče vlivů, je pro mě asi důležité vědět, že v tuhle chvíli třeba cituji, případně že tohle už tu stokrát bylo – a je asi jedno, co to je. Pak ti to neplave na vodě. Možná mluvím trochu rozporuplně, ale snažím se to prostě nějak vysvětlit. V každém případě je velmi uklidňující znát nějakou tu tradici a s ní i svoje soukromé hrdiny, ano. Ale neviset na tom, nedělat z toho skanzen, nenasazovat tvorbu prezerativ (ach, tohle už zase nemám z vlastní hlavy).

**ČIŽE SA V ČESKEJ UMELECKEJ SFÉRE VNÍMAŠ AKO SOLITÉR ALEBO PREDSA LEN NACHÁDZAŠ DA-
JAKÝCH SÚČASNÝCH UMELCOV, KU KTORÝM MÁŠ OBZVLÁŠŤ BLÍZKO? AK ÁNO, KTORÍ TO SÚ A ČO
ŤA V ICH TVORBE OSLOVUJE? VŠIMOL SOM SI NAPRÍKLAD, ŽE ČASTO SPOLUPRACUJEŠ S VÝTVAR-
NÍKOM JANOM MĚŘIČKOM. AKO PRIŠLO K TEJTO SPOLUPRÁCI?**

Já vim, mluvím trochu rozbíhavě, zapomněl jsem na ty současné spojnice. Jedna věc je takové, jak bych to řekl, **klubové družení**, které je mi opravdu cizí, a druhá věc je prostě tvůrčí spolupráce a přátelství. Stmelenost. S Janem Měříčkou mě seznámil Jaromír Typlt, osudový kamarád a můj spolu-
halekač v Ursonate – ten s Měříčkou spolupracuje už dlouhá léta, vytvořili spolu řadu krásných autors-
kých knižních objektů. Mě to s Měříčkou scuklo úplně samo, jednoho dne jsme udiveně zjistili, že
vlastně pracujeme na podobných věcech: Honza v obraze a já v textu a zvuku. Naprosto organicky
jsme se skamarádili, když jsme se společnými silami vrhli na tramvajový cyklus Tramvestie. Měříčka
mimo jiné vytvořil asi osm metrů dlouhé lepoprelo složené z grafík a textů, byl to také on, koho napadlo
polepit tramvajový vůz mými texty. Lidská hemživost nás zaujala i jinde, například v Enzensbergerově
sbírce „Zánik Titaniku“ – já knihu přeložil, protože Enzensbergera velmi obdivuju a ta skladba je zá-
roveň jako stvořená pro Měříčku, ten ji teď zpracovává jako unikátní knižní sítotisk. A tak podobně.
Další důležité setkání: Michal Rataj, autor, který postavil na nohy český radioart – bez něj bych si
možná něco napůl šmudlal, ale rozhodně bych nepomýšlel, že by to někdo odvyšlal. Platforma je
hrozně důležitá, určitě. Bez Michala by v podstatě neexistovala česká radioartová scéna – zmizela by
podobně smutně jako u vás na Slovensku, to je k vzteku.

Obecně je zajímavá ta věc, že u přátelství tohoto typu vlastně ani nerozhoduje nějaký společný názor
na tvorbu, však to je příliš intimní a citlivé, je v tom spíš oboustranná vnímavost, vlastně opravdu
hlavně to přátelství, radost, když se tomu druhému něco povede. Nakonec všichni zjistíme, že ač jsme
třeba na opačných pólech tvorby, v podstatě děláme totéž – protože pokud ta věc funguje, je úplně
jedno, jakým jazykem či jakým médiem promlouvá. Ted' mluvím jako nějaký zapálený moralista a idea-
lista či snad kazatel, ale cítím to tak, holt, no.

**ZÁKLADOM VIACERÝCH TVOJICH DIEL SÚ MONOLÓGY A VÝPOVEDE ROZMANITÝCH ĽUDÍ. ČO
ŤA VEDIE K NAHRÁVANIU A PRETVÁRANIU REPLÍK OSOBNOSTÍ Z ROZLIČNÝCH SOCIÁLNYCH
A KULTÚRNYCH VRSTIEV?**

Mluvenost, promluva, to jsou věci, které nás obklopují, zurčí kolem nás, a kterých si často příliš neví-
máme. Jsou skvělým a živým materiálem z první ruky a je na nás, co s nimi uděláme, jak je chápeme.
Na promluvě, ať už vlastní či cizí, mě neustále fascinuje její bezvýchodnost: Všichni se snažíme něco
sdělit, ale čím naléhavěji se o to snažíme, tím víc se do sebe zamotáváme. Artikulujeme pouze sami
sebe, jsme patologickými případy vlastních promluv, nevléčitelní, zasmyčkování. Samozřejmě, že
u takzvaných „promluv z ulice“ je to nejviditelnější. Jsou to mnohdy produkty čistého slovního mletí,
často jakési opakující se ptačí melodie. Krajní případ, tady v Liberci, v Pražské ulici, tam sedává jedna
žebračka, takzvaná "chlebová bába", která celý den opakuje, stále stejným tónem: „Nemáte deset
korun na chleba?“. Ona ten tón má prostě nastavenej, je to ona, kdo mluví, nehledě k tomu, že celému
chodu té ulice, celé té lidské změti vytváří jakýsi rytmus či dokonce časomíru. A každé taky ví, že těch
deset korun nechce na chleba ale na chlast a cigára, chleba totiž vztekle odmítá. A tak dále. Pořád si
říkám, že si ji musím jít nahrát, pořád to odkládám a bojím se, aby tam seděla ještě zítra. Nebyla by to
krásná zvuková kompozice? Třeba na tři hodiny. Stále stejná, ale přitom nekonečně proměnlivá.

**NEPOCHYBNE BY TO BOLA PEKNÁ ZVUKOVÁ KOMPOZÍCIA, ALE KAM BY SMEROVALA? IDE TI O ZA-
CHYTENIE PRÁVE TEJ BEZVÝCHODNOSTI A ZACYKLENOSTI ALEBO JE ZA TÝM EŠTE AJ NIEČO INÉ?**

Michale, ty mě nutíš, abych sám sebe pitval, ale no budiž: Jedna z interpretačních možností té „chle-
bové báby“, vida, tady by byla třeba vlivová návaznost na Gerharda Rühma, ano, přesně v téhle bábě,
která svým pravidelným žvatláním odsekává úseky času, rámuje zvukové obrazy. Taková kompozice by
směřovala právě do míst „mezi“, kdy ona sama mlčí. Pokud by se to správně namontovalo, mohla tak

třeba rámovat nejen onu ulici, ale veškeré světové dění, dokonce přežít třeba i apokalypsu, co já vím – a nerušeně si drmolit dál, uspořádat vesmírnou vřavu svým pravidelným brbláním. Bezdomovkyně, která přežije všechno. Mohlo by to být třeba i takto monstrózní, ne? Chceš-li: **intermediální**. Ale já ti povídám: Ve skutečnosti je to prostě ta bába.

NA ZÁKLADĚ ČOHO SI VYBERÁŠ TÉMY, KTORÉ SPRACÚVAŠ (NAPŘÍKLAD AKO V PŘÍPADE TEMATICKÉJ ZBIERKY MRAKY), A LUDÍ, KTORÝCH SI NAHRÁVAŠ PRE POTREBY TVORBY BÁSNÍ?

Na základě fascinace, jiný klíč v tom není, žádný nalajnovaný koncept! To by byla nuda k uzoufání.

TVOJA TVORBA SI VYŽADUJE INTERAKCIU S INÝMI LUĎMI. VNÍMAŠ TO AKO NUTNOSŤ ALEBO TO POVAŽUJEŠ ZA PRIRODZENÚ A PRÍJEMNÚ SÚČASŤ SVOJEJ TVORBY?

Holt, interakce s lidmi je vedlejší produkt, bez kterého se nelze obejít. Někdy je to dobré, ale někdy máš těch lidí plnou hlavu, snad je v tom i kus masochismu. Někteří tě dokonce úplně vysávají, udolávají – třeba náš vrátný, ten mě přepadává každý den u výtahu a hučí do mě, že si mám na YouTube pustit píseň „rozkvetlé konvalinky“, nedá s tím pokoj. Kouzelný člověk, to ti povídám! Holt riziko podnikání. A upřímně řečeno, samotné čerpání z lidské mluvy má svoje hranice. Je třeba poohlížet se i všude jinde. Jakmile něco začne být příliš předvídatelné, nemá cenu to znovu přežívat. I kdyby měl člověk dělat něco úplně jiného.

MÁŠ DOJEM, ŽE SI UŽ VO SVOJEJ TVORBE DOSIAHOL HRANICE ČERPANIA Z ĽUDSKEJ REČI? DÁ SA ÍŠŤ V TOMTO SMERE EŠTE ĎALEJ? A PO AKÝCH ĎALŠÍCH ZDROJOCH INŠPIRÁCIE A MATERIÁLU SA V SÚČASNOSTI OBZERÁŠ?

No, někdy mám ten pocit – jako by se mi zavíraly uši. Někdy už nechci poslouchat, jako bych už věděl, co přijde. Ale možná je to jen zvýšenou mírou životního šumu, nevím, uvidíme. Myslím, že po zdrojích inspirace se nejde moc poohlížet, nejde to lámat přes koleno. Nemá cenu panikařit: Pokud to člověk v sobě má, vždycky v pravou chvíli zpozorní, pokud ne, můžeš se cukat, jak chceš, ale nevypadne z tebe nic. Baví mě určitě akustická tvorba, protože v literatuře to je oblast, kterou se zabývá stále poměrně málo lidí, je tam spousta volného prostoru. Je to velmi legrační: V dobách všemožných médií je literatura stále spojena hlavně s médiem papíru, pořád se šustí papírem, pánbů za něj zaplať, ale přece jenom... jen zřídka někde najdeš recenzi na dílo, které není tištěné a přitom veskrze literární. Ani ve škole se to neučí. Pořád se škatulkuje. Přitom v jiných médiích můžeš literárně dosáhnout toho, co lze tištěným způsobem jen těžko provést. Takže tak: Ten zvuk, „takhle bych to viděl do budoucna“ – jak říká náš vrátný. Tam se cítím velmi svobodně.

ČO MŮŽEŠ LITERÁRNE DOSIAHNUŤ V INÝCH MÉDIÁCH, ČO SA TLAČENÝM SPŮSOBOM NEDÁ USKUTOČNIŤ? MOHOL BY SI TO, PROSÍM, PŘIBLÍŽIŤ?

Je toho poměrně hodně, protože každé médium má svoje specifické možnosti a samozřejmě i omezení. Jedna z velkých předností akustických forem je čistě technická: možnost vrstvení a překryvů. To jde u tištěného textu velmi těžko. Zvuk naopak k takovému vrstvení přímo vybízí, takže ony překryvy mohou vytvářet nečekané souzvuky či třeba rytmy. To souvisí i se ztvárněním paralelních dějů, které se ve zvukové formě mohou skutečně odehrávat v reálném čase, ale u textu se to vždycky musí nějak obejít, není zde možnost přímé konfrontace. Ve zvuku to ale jde. Takový ryzí a polopatický příklad je třeba píseň od Einstürzende Neubauten „Der Weg ins Freie“, kde v levém a pravém kanále probíhají rozdílné texty – jsou si podobné, někde se protínají, ale zároveň jsou různé. Vnímáš je současně. A celé je to navíc hudební dílo, čímž je to ještě mnohovrstevnatější. Najednou vůbec nevíš, kde končí hudba a začíná literatura, vlastně si uvědomíš, že takovou otázku si ani nemá smysl klást. V technických možnostech toho, čemu by se dalo úplně široce říkat „akustická literatura“ bychom samozřejmě mohli pokračovat, ale bylo by to na dlouho.

Jiné možnosti zvukového díla spočívají v prohloubení toho, o co se z podstaty vždycky snažila poezie: Ve zvukovém díle je mnohem zřetelnější rozdíl mezi slovem (případně zvukem) a tichem, takže



PROJEDENÍ SE ZADÁNÍM A KAP MĚZÍ K ALCHIMIE UŽ M ZADÁNÍ

POKROK MĚŘENÍ RČO

PŘÍLIS MĚŘENÍ KOLEN!

RE:

5 TĚLA

DEJINY

MEJŠKOVANOST → ZMĚNĚNÍ ZEMĚT
 POLOŽEK DĚLA NA JAKÉ, NA POK
 JAKO TAKOVÝ, MĚŘENÍ I MĚŘ
 PROJEKT, M ZADÁNÍ KOLNÍ
 TĚLA → ZADÁNÍ TĚLA MĚŘENÍ
 → ZADÁNÍ TĚLA MĚŘENÍ
 PŘÍLIS MĚŘENÍ KOLEN!
 STAVBA, MĚŘENÍ
 OPTIMIZACE MĚŘENÍ, PŘÍLIS
 TĚLA MĚŘENÍ KOLEN!
 MĚŘENÍ KOLEN!
 MĚŘENÍ KOLEN!
 MĚŘENÍ KOLEN!

PROCES HRANY, VĚTY, KOLNÍ
 KOLNÍ

→ VĚTY
 MĚŘENÍ KOLEN!
 MĚŘENÍ KOLEN!

Z HLUKU DO TĚLA

TĚLA

POSTUPNĚ MONTÁŽ OBLAČKA

POSTUPNĚ ZADÁNÍ

VARIACE MĚŘENÍ

NEVĚŘITELNOST

POSTUPNĚ ZADÁNÍ

ROZ1
 → POKROK MĚŘENÍ
 (4:00)

MĚŘENÍ KOLEN!
 → KOLEN MĚŘENÍ TV
 ZADÁNÍ KOLEN!
 4:45 → ZADÁNÍ KOLEN!
 MĚŘENÍ KOLEN!

ROZ_006 → MĚŘENÍ → 31:29

POSOUVÁN 38:12
 VĚTY ROVNĚ

33:08 → NEVĚŘITELNOST
 POSUN

REVIZNÍ SÍŤ 33:39

HEBROVSKÝ VĚTY SÍŤOVÝ ÚDÍ

8:47 TISKÁTKO V MĚŘENÍ

2 ORGANISMY!

4:00 INDIVIDUÁLNÍ PRÁCA

7:21 → ANATOMIE V DYNAMICE

ROZHOVĚ 2 3:40 → KVASNÝ

2:30 → ČLOVĚK TĚLA

SLEPENÁ 1:06 → 100 →

34:49 → STANICE OBRAZ

35:11 → ZADÁNÍ 35:55 →

37:23 → LIDSKÝ

39:38 → LIDSKÝ

41:45 → LIDSKÝ

opravdu můžeš orficky vnášet „píseň“ do nicoty. Je to stejně složité jako v textu, nejde to samo, ale je to celé mnohem hmatatelnější, smyslovější. Ten rozdíl mezi představou a její absencí, mezi obrazem a prázdnotou. Tohle velmi intenzivně vnímají slepci a je velmi napínavé takhle pracovat, jaksi cíleně vyřadit zrakový vjem, uvrhnout člověka do tmy ticha (či mlhy šumu) a vykreslit prostor zvuky a slovy – například. Tak samozřejmě působí i tradiční předčítání, je koneckonců jedno, jak se to provede, musí to sedět. A když se to povede, účinek může být velmi intenzivní. Na druhé straně má ale zvukové dílo mnohá omezení, třeba přímou vazbu na reálný časový průběh, prostě utíká v čase, je lineární a více méně fixované, to je u textu mnohem volnější, svobodnější, očima si můžeš bloudit a cestovat kam a jak dlouho chceš. Do tištěného textu se toho prakticky vejde víc, unese víc.

V AKOM ZMYSLE SA DO TEXTU VOJDE VIAC?

Víc písmen a slov, může to být velmi tlusté a objemné, samozřejmě. A jak říkám: nezávislé na reálném čase, tedy obsahově mnohem rozsáhlejší. Na dlouhé lokte. A když ti to spadne na hlavu, váží to víc než výpary dat.

KONCOM ROKA 2013 TI OKREM KNIHY A TO SI PAK MŮŽEŠ ŘÍKAT, CO CHCEŠ, KTORÁ VZNIKLA NA ZÁKLADE AUDIONAHRÁVOK ROZPRÁVANIA HELENY SKALICKEJ, VYŠLA NOVÁ ZBIERKA HAVARIJNÍ ŘÁD. TÁ MÁ PODTITUL „TEXTY NA MEMOROVANIE A HLASITÝ PREDNES“. OČAKÁVAŠ, ŽE SI ĽUDIA BUDÚ TVOJE TEXTY RECITOVAŤ NAHLAS? NEPLÁNOVAL SI KU KNIHE PRIPOJIŤ CD S TVOJIMI INTERPRETÁCIAMI TEXTOV?

No, nebylo by to špatné, kdyby si je někdo přeříkával, protože mluvení nejlépe reprodukuješ mluvením, tak ať si to čtenář třeba zkusí, ne? Ale nemusí, samozřejmě. Ten podtitul se dá koneckonců chápat různě, už to memorování zavání učením. Že by to tedy byly jakési lekce? Možná. Že by se to mělo dokonce křičet, či dokonce rvát? Ale tohle já přece nemůžu vysvětlovat, uzemňovat, to nende. No, ale mám jednoho zajímavého kamaráda ve Freitalu, jmenuje se Stefan Döhnert, je to bohemista. A ten má českou přítelkyni Vilmu, která každé ráno rozváží poštu. Údajně jí každé ráno běží hlavou jeden můj text o vozejku, prostě se velmi hodí do rytmu té její poštácké chůze, navíc za sebou holka tahá vozejček s poštou. Tady se zjevně podařil čistý přenos, což mě moc těší: přesně takhle ten text vznikl, za chůze, do rytmu kroků, byť bez vozejku. Nahlas by to mělo prostě fungovat výrazněji – pak by měla vylézt zřetelněji na povrch celá ta těkavost a neurotičnost některých textů, jejich zaseknutost a tak dál. Jestli bude chtít Protimluv vydat CD s namluvenými texty, bude to samozřejmě fajn, rád to namelu, ty texty jsou za léta očtené. „Havarijní řád“ v každém případě už existuje i jako samostatná radiofonická kompozice pro Český rozhlas, která je volně dostupná a funguje trochu jinak než ta knížka, texty různě fragmentarizuje a mísí s civilizačními ruchy.

NA ČOM AKTUÁLNE PRACUJEŠ? V KLOAKE UVEREJŇUJEME PARTITÚRU PRE TVOJU NOVÚ RÁDIOFONICKÚ KOMPOZÍCIU PROMĚŘENÍ. MÁŠ ROZPRACOVANÉ AJ NIEČO ĎALŠIE?

Jsem velice pomalej. Aktuálně pořád ještě pracuju na tom Proměření, je to skoro hotové, doufám. Tahle kompozice je poskládaná z hlasu Jana Měřičky a měla by být takovým akustickým otiskem jeho grafik, tedy opět další propojení. Je to trochu alchymie, protože jsem tentokrát pracoval i se studiovým magnetofonem, magnetofon totiž vybízí k dost jinému způsobu práce než počítač. Jiné rozpracované věci mám, ale mluvit o nich zatím moc nechci, zraje to.

AKO TEDA PŘIBLIŽNE VZNIKAJÚ TVOJE DIELA, KEĎ HOVORÍŠ, ŽE SI POMALÝ? SÚVISÍ TÁTO POMALOSŤ S TVOJOU PEDANTNOSŤOU, PRÍPADNE OPATRNOŠŤOU/NEROZHODNOSŤOU ALEBO JE SPÔSOBENÁ TÝM, ŽE SI ZANEPRÁZDNENÝ INÝMI AKTIVITAMI?

Jéžíšmarjá, jiných aktivit, je, jéje! Někdy si připadám jako chobotnice. V každém chapadle něco jiného. Naštěstí ve většině těch chapadel držím věci, které mě baví. A věci, které mě nebaví, držím co nejdál od těla jako nutnost. Zatím to vychází, doufám, že to vydrží, ale někdy je to o rozum. I se mnou.

A v tvorbě, rozhodně pedant, to jo, musí to sedět. Pokud jde o texty, tam je to samozřejmě různé, něco se vyloupne hned, něco zraje léta, něco z tebe vypadne, s něčím se potíš – ale celkově se to kupí pomalu, protože se toho spousta vyhází. Zvukové kompozice, tam je to trošku jinak. Jednou jsem v rámci jednoho radiofonického workshopu sestavil kompozici za tři dny a noci, ale bylo to mělké, nebylo to ono, neožívá to, nestojím si za tím, má to i zvukové nedostatky – navíc vznikl útvar, ke kterému se nemá cenu vracet. Dobré zvukové kompozice vznikají opravdu dlouho, protože prostě musíš rozmýšlet, třeba při cestě z práce domů, jestli má cenu do toho investovat energii, jak to bude vystavěné, je to rébus. Přemýšlíš si průběžně o tom, co ještě potřebuješ, musíš třídit a zkoušet, co s čím ladí, kompozice si sama řekne, co potřebuje, tedy v okamžiku, kdy začne ožít. Taky sbíráš materiál, což trvá. Nedá se to popsat přesně, pokaždé je to jiné, ale někdy je to extrém: Pro kompozici Tramvestie jsem sbíral materiál – tedy průběžně – asi šest let, aniž bych počítal s tím, že z toho bude nějaká kompozice; potřeboval jsem časový odstup mezi nahrávkami kvůli zpracování psaného textu. Pro kompozici bylo pak například potřeba zjistit a vyzkoušet, jestli tam zahrneš i vnější zvuky nebo pouze zvuky tramvaje – takže si celou tu tramvajovou trasu musíš projít pěšky, nahraješ si všechny ty ruchy, abys pak zjistil, že to nepotřebuješ, že vnější zvuk rozbíjí fantazii, že působí blbě ilustrativně. Když jsem točil Vesmír, vyptával jsem se známých i neznámých, sbíral jsem jejich hlasy – připomínám, že průběžně, pomalu - asi dva roky, pak jsem to začal zpracovávat, pracovat se zvukem budovy, zkoušel jsem třeba taky, jestli se do kompozice hodí zvuky živé soulože, neptej se mě na podrobnosti (to je příhoda sama o sobě, velmi vtipná), a co bys řekl: nakonec jsem to vyhodil, protože to tam prostě blbě čnělo. A tak podobně. Samotné sestavení, tedy střih kompozice trvá v průměru asi tak tři měsíce, poslední měsíc většinou v naprostém transu, dlouho do noci, trápíš se, trpíš. Přes den pak musím normálně fungovat, takže jsem pak jako zombie. Měřičku jsem sbíral a rozmýšlel asi rok, opět průběžně – opět bylo potřeba sledovat postupné proměny jeho plánů, poznávat jeho duševní pochody. Pak z toho samozřejmě použiješ jen zlomek, ale tak už to prostě je. Obecně platí: Kolik energie do té kompozice narveš, tolik se jí v tom krátkém časovém horizontu vyvalí ven – tedy pokud to funguje. Nedá se to obejít. Pokud to nefunguje, musíš se do toho vrhnout znovu a znovu, dokud to nerozpohybuješ, jinak z toho není nic. Teď mám za sebou Měřičku, ještě ne úplně, pauzíruju, jsem unavený, trochu víc spím. Ale už mi škrábou na dveře další věci, překlady, doslov, věda, studenti, kontakty, je to prostě blázinec. Ale nemůžu jinak. Každý má holt něco.

KEĎ JE TEDA PROCES TVOJEJ TVORBY TAKÝ NÁROČNÝ A VYSILUJÚCI, ČO PRE TEBA PREDSTAVUJE SATISFAKCIU? JE TO INDIVIDUÁLNA KATARZIA (ALEBO SKÔR PRÁZDNO?), KTORÁ SA DOSTAVÍ PO DOKONČENÍ DIELA ALEBO OČAKÁVAŠ AJ SPÄTNÚ VÄZBU OD DRUHÝCH ĽUDÍ? DO AKEJ MIERY JE PRE TEBA PODSTATNÁ REAKCIA ZO STRANY ČITATEĽOV, POSLUCHÁČOV, DIVÁKOV, ČI DOKONCA KRITIKY?

No, satisfakciu, nad tým jsem nikdy takhle konkrétně nepřemýšlel, jak to máš ty? Prostě tě to baví, ne? A je v tom velká vnitřní svoboda a posedlost zároveň. Jednou mě takhle na konečný tramvaje potkal básník Jiří Koten, šmejdil jsem tam s mikrofonom a sluchátky. Jiří se smál a řekl: „Koukám, že prostě plníš svůj úkol, vid’?“ Groteskní situace, ale Jiří to trefil, nebylo co dál vysvětlovat. Bylo jasné, že on to má velmi podobný. A ještě k té zpětné vazbě: Je samozřejmě skvělý, když se to někomu líbí – a samozřejmě mě nejvíc motivují reflexe nejbližších přátel a v poslední době taky jedné slepé kamarádky, básničky. Ti nejbližší lidé jsou pro mě kompas, že má cenu se tím zabývat, že to na někoho, koho respektuji, účinkuje. To samo o sobě stačí. Ostatní, takové ty oficiální druhy úspěchů jsou sice příjemné, a jistě taky motivující, ale velmi rychle vyšumí.

ĎAKUJEM ZA ROZHOVOR.

Kloaka

Magazín experimentálnej a nekonvenčnej tvorby

www.kloaka.membrana.sk

3/2013, 4. ročník, vychádza tri razy ročne

ISSN 1338-158X (online verzia)

ISSN 1338-5054 (tlačaná verzia)

EV 4412/11

Redakcia

Michal Rehúš, Jakub Repický, Peter Macsovszky, Kamil Zbruž

email: kloaka@membrana.sk

Výtvarná spolupráca

Nóra Ružičková

Grafický dizajn

Amalia Roxana Filip

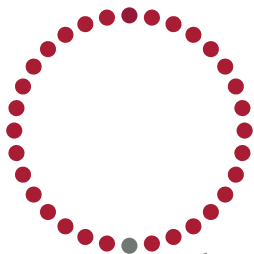
Jazyková úprava

Matúš Benkovič

Vydáva

Literis, Čaklovská 2, 821 02 Bratislava, IČO: 42172071

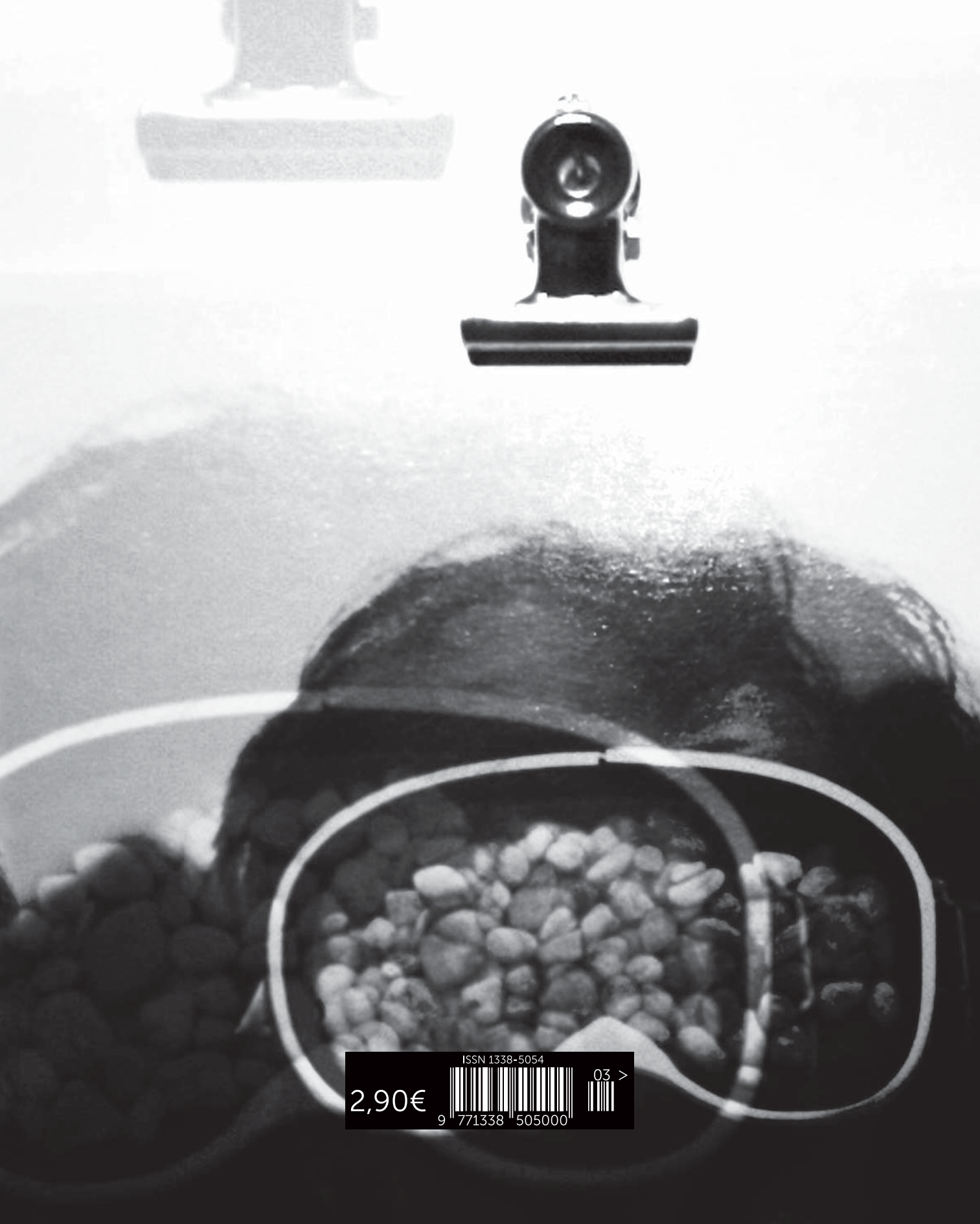
Tento magazín vyšiel vďaka finančnej podpore Nadácie Intenda.



intenda
nadácia pre mladých ľudí

Mediálny partner

• RÁDIO DEVÍN



ISSN 1338-5054

2,90€



9 771338 505000